

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Організаційно-методичне забезпечення обліку та аналізу основних засобів на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0719
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»
спеціалізації облік і аудит у підприємстві

Ю.М. Потеряхіна

Керівник: _____ к.е.н., доцент Гринь В.П.

Рецензент: _____ к.н.держ.упр., доцент Гончарова В.Г.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»
Спеціалізація облік і аудит у підприємстві

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2020 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Потеряхіній Юлії Максимівні

1. Тема роботи: Організаційно-методичне забезпечення обліку та аналізу основних засобів на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка»
керівник роботи Гринь Вікторія Петрівна, к.е.н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 18.06.2020 р., № 811-с.
2. Строк подання студентом роботи 02 грудня 2020 р.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні засади обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами; вивчити особливості обліку основних засобів на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка»; проаналізувати стан основних засобів на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
14 рис., 55 табл. та 11 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Гринь В.П.	19.08.2020	19.08.2020
2	к.е.н., доцент Гринь В.П.	16.09.2020	16.09.2020
3	к.е.н., доцент Гринь В.П.	07.10.2020	07.10.2020

7. Дата видачі завдання: 08 липня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2020	виконано
2.	Написання вступу	липень 2020	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2020	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2020	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2020	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2020	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2020	виконано

Студентка _____
(підпис)

Ю.М. Потеряхіна

Керівник роботи _____
(підпис)

В.П. Гринь

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота містить: 134 с., 3 розділи, 14 рис., 55 табл., 6 додатків, 75 джерел.

АКТИВНА ЧАСТИНА, АНАЛІЗ, ВАРТІСТЬ, ДИНАМІКА, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ОБЛІК, ОСНОВНІ ЗОСОБИ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, СТАН, СТРУКТУРА, ФОНДОВІДДАЧА, ФОНДОМІСТКІСТЬ

Об'єкт дослідження – процес обліку, форми та методи контролю операцій з основними засобами на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка».

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку і контролю операцій з основними засобами на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка».

Об'єктом дослідження є процес обліку, форми та методи контролю операцій з основними засобами на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка».

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку та аналізу ефективності використання основних засобів на ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка».

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: історичний метод, методи індукції та дедукції, термінологічного аналізу, теоретичного узагальнення і порівняння; методи причинно-наслідкового зв'язку та абстрактно-логічний метод.

Отримані результати полягають в теоретико-методичному обґрунтува-

нні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліку та підвищенням ефективності контролю основних засобів.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку основних засобів, можуть впроваджуватися в практику роботи ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка». Застосування на практиці запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з обліку основних засобів сучасним умовам господарювання, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом.

SUMMARY

Qualification work contains: 134 pp., 3 sections, 14 fig, 55 tab, 6 annex, 75 references.

ACTIVE PART, ANALYSIS, VALUE, DYNAMICS, EFFICIENCY, ACCOUNT, MAIN PROPERTIES, PROFITABILITY, STATUS, STRUCTURE, FOUNDRY, STRUCTURE

The object of the research is the accounting process, forms and methods of control of operations with the main means at the state enterprise «Zaporizhzhya Machine-Building Design Bureau «Progress» named after the Academician O.G. Ivchenko».

The purpose of qualification work is the substantiation of theoretical positions and the development of practical recommendations for improving the accounting and control of operations with the main means at the state enterprise «Zaporizhzhya Machine-Building Design Bureau «Progress» named after the Academician O.G. Ivchenko».

The object of the research is the accounting process, forms and methods of control of operations with fixed assets at the state enterprise «Zaporizhzhya Machine-Building Design Bureau «Progress» named after the Academician O.G. Ivchenko».

The subject of the research is a set of theoretical, methodological and practical aspects of accounting and analysis of the efficiency of the use of fixed assets at the State Enterprise «Zaporizhzhya Machine-Building Design Bureau «Progress» named after the Academician O.G. Ivchenko».

Methods of research: a systematic approach to the study of economic phenomena and processes. During the research the general scientific methods of cognition were used: historical method, methods of induction and deduction,

terminological analysis, theoretical generalization and comparison; methods of causation and abstract-logical method.

The obtained results consist in theoretical and methodological substantiation and solving a complex of issues related to improving accounting and improving the effectiveness of control of fixed assets.

The obtained results of the research aimed at increasing the reliability, efficiency and analytical accounting of fixed assets, can be implemented in the practice of the state enterprise «Zaporizhzhya Machine-Building Design Bureau «Progress» named after the Academician O.G. Ivchenko». The practical application of the proposed recommendations will ensure an adequate reflection of the accounting of fixed assets for modern business conditions, timely receipt and analysis of the necessary information by management.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

РЕФЕРАТ

SUMMARY

СКРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВСТУП..... 11

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РУХУ ТА АНАЛІЗУ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Економічна сутність основних засобів..... 16

1.2 Організаційні засади обліку руху основних засобів на промислових
підприємствах..... 27

1.3 Теоретичні аспекти забезпечення аналізу руху основних засобів 44

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РУХУ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ НА ДП «ЗАПОРІЗЬКЕ МАШИНОБУДІВНЕ
КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ПРОГРЕС» ІМ. АКАДЕМІКА
О.Г. ІВЧЕНКА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства 50

2.2 Організація обліку руху основних засобів та відображення її
результатів в бухгалтерському обліку..... 61

2.3 Шляхи удосконалення обліку руху основних засобів на
промисловому підприємстві 71

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ДП «ЗАПОРІЗЬКЕ МАШИНОБУДІВНЕ
КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ПРОГРЕС» ІМ. АКАДЕМІКА
О.Г. ІВЧЕНКА»

3.1 Організаційно-методичні підходи аналізу основних засобів..... 81

3.2 Аналіз забезпеченості та ефективності використання основних

засобів на підприємстві	85
3.3 Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві	96
ВИСНОВКИ	106
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	112
ДОДАТОК А Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2018 р. та на 31 грудня 2019 р.	118
ДОДАТОК Б Звіт про фінансові результати за 2018 р. та за 2019 р.	122
ДОДАТОК В Витяг з приміток до річної фінансової звітності за 2018 р. та за 2019 р.	125
ДОДАТОК Д Витяг з робочого плану рахунків ДП «Івченко-Прогрес» ...	127
ДОДАТОК Е Удосконалений план рахунків ДП «Івченко-Прогрес»	129
ДОДАТОК Ж Путівник обліку ОЗ для другої ділянки	134

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВКВ – вільно-конвертована валюта

ДКБ – дослідно-конструкторське бюро

ДП «Івченко-Прогрес» – державне підприємство «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка»

Інструкція №291 – Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291

МСБО 16 – Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року

ОЗ – основні засоби

П(С)БО 16 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318

П(С)БО 19 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. №163

П(С)БО 27 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617

П(С)БО 7 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92

ПІБ – ПромІнвестБанк

ВСТУП

Функціонування будь-якого підприємства розпочинається з організації матеріально-технічної бази, в якій одним із головних елементів виступають ОЗ (основні засоби). Від стану ОЗ залежать техніко-технологічний рівень виробництва, продуктивність праці, якість товарів та послуг, прибутковість підприємства, у зв'язку з чим зростають роль і значення обліку, аналізу та аудиту, руху та використання ОЗ підприємства.

Проблеми обліку й аналізу ОЗ ніколи не втрачали своєї актуальності і завжди залишалися дискусійними, що знайшло своє відображення у дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Значний внесок у розробку теоретичних основ обліку і аналізу ОЗ зробили вітчизняні вчені: З. М. Борисенко, Л. М. Бражнікова, Н. Г. Виговська, С. Ф. Голов, Н. О. Гура, Г. М. Давидов, В. П. Завгородній, А. Г. Загородній, М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко та багато інших. Ця проблема обґрунтовано висвітлена в наукових працях зарубіжних дослідників: Р. Ентоні, Дж. Ріса, А. Кальмеса, Л. І. Кулікової, К. Маттерна, З. Танхойзера, М. Метьюс, М. Перера, та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку і контролю операцій з ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» (державне підприємство «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О.Г. Івченка»).

Для досягнення мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- дослідити та проаналізувати сутність ОЗ, як економічної категорії та об'єкту обліку;
- визначити організаційні та нормативно-правові аспекти обліку ОЗ на промислових підприємствах;
- визначити методика проведення аналізу динаміки, руху та ефективності використання ОЗ;
- дослідити організаційно-економічну структуру ДП «Івченко-

Прогрес»;

- визначити та проаналізувати особливості обліку ОЗ на ДП «Івченко-

Прогрес»;

- провести аналіз управління ОЗ на досліджуваному підприємстві;
- розробити рекомендації щодо удосконалення обліку ОЗ та підвищення ефективності їх використання на ДП «Івченко-Прогрес».

Об'єкт дослідження – процес обліку, форми та методи контролю операцій з ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес».

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів бухгалтерського обліку та аналізу ефективності використання ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес».

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем бухгалтерського обліку і аналізу ОЗ; законодавчі та нормативні акти з питань контролю та бухгалтерського обліку; програмні документи та постанови уряду з економічних питань тощо.

У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження: структурно-логічний аналіз (при побудові логіки та структури кваліфікаційної роботи); абстрагування (при з'ясуванні суті різних понять і категорій); метод економічного аналізу (при оцінці динаміки та структури фінансових результатів); метод групувань (при дослідженні питання класифікації фінансових результатів діяльності підприємства) узагальнення (при формуванні висновків та пропозицій); графічний (для наочного та схематичного відображення теоретичних і практичних результатів дослідження); абстрактно-логічний метод – для виявлення недоліків ведення бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів; методи економічного аналізу – під час проведення факторного аналізу фінансових результатів та виявлення й оцінки резервів збільшення показників фінансового результату на досліджуваному підприємстві; різноманітні прийоми статистичних методів, зокрема порівняння – при зіставленні фактичних даних за відповідні періоди; методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчо-нормативні акти України, навчально-методичні, наукові джерела (зокрема, періодична та монографічна література), а також бухгалтерська, фінансова та інша звітність, що відображає господарську діяльність ДП «Івченко-Прогрес». Фінансова звітність досліджуваного підприємства представлена у додатках. Серед них: звіти про фінансовий стан на 31 грудня 2018 та 2019 рр. надані у Додатку А, звіти про фінансові результати за 2018 та 2019 рр. представлені у Додатку Б та розділ 2 приміток до річної фінансової звітності за 2018 та 2019 рр. надані у Додатку В.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією обліку і контролю операцій з ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес», задля підвищення ефективності діяльності підприємства. У процесі дослідження отримані наукові результати, яким притаманна наукова новизна. Серед них було удосконалено:

- теоретичні основи поняття «ОЗ», які визначено, як матеріальні активи контролювані підприємством з метою отримання майбутніх економічних вигід, які мають вартість, що поступово переноситься на вартість виготовленої продукції у міру зносу, а також речову форму, яка не змінюється при використанні у діяльності підприємства, строк використання яких більше одного року. Запропоноване визначення на відміну від існуючих дає змогу більш точно з'ясувати економічну сутність призначення ОЗ та у повній мірі врахувати їх функції, усуваючи суперечності щодо різних аспектів;

- класифікаційні ознаки ОЗ, які дозволяють систематизувати дані за основними напрямками руху ОЗ: від їх надходження, використання, ремонту, модернізації, реконструкції, списання та ліквідації. Їх застосування дозволить більш повно та детально здійснювати основні контрольні функції за усією сукупністю ОЗ, що перебувають на балансі або у користуванні підприємства;

- розроблено робочий план рахунків, в частині обліку ОЗ з метою прискорення процесу заповнення та подання статистичної звітності, а також

скорочення робочого плану рахунків у частині рахунків, які не використовують підприємством взагалі, що дозволить оптимізувати облікові процеси на підприємстві;

- розроблено путівники документального забезпечення обліку ОЗ, як додатку до облікової політики, з метою уникнення помилок та полегшення роботи бухгалтерів, в тому числі нещодавно обійнявших цю посаду;

- запропоновані розроблені відомостей капітальних інвестицій, використання яких забезпечить удосконалення існуючого на підприємстві обліку подібних операцій, їх систематизації, узагальнення та прискорення подання інформації за операціями капітального ремонту до Головної книги, а також з метою створення зведених відомостей для подальшого аналізу витрат підприємства;

- використовуючи результати аналізу резервів та вузьких місць діяльності підприємства запропоновано низку заходів підвищення ефективності діяльності підприємства та сформовано впровадити додаткові показники аналізу ефективності використання ОЗ, таких як норма прибутку, коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ, амортизаціємісткість продукції та коефіцієнт амортизаційної віддачі, що дозволяє оптимізувати витрати і дозволяє вести оперативний контроль та своєчасне регулювання діяльності окремих підрозділів підприємства. Розроблені заходи надають можливість більш точного планування роботи підприємства та алгоритмізує процес формування управлінської звітності для керівників;

- розроблені аналітичні відомості, метою яких є забезпечення проведення експрес-аналізу ефективності управління ОЗ на досліджуваному підприємстві. Зазначені форми взаємопов'язані та представляють собою систему звітів, які формують початкові дані для проведення аналізу, а також відображають його результати.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку ОЗ, можуть впроваджуватися в практику роботи промислових підприємств, а також

використовуватися при розробці нормативних матеріалів та законодавчих актів з бухгалтерського обліку та аналізу. Застосування на практиці запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити адекватне відображення операцій з ОЗ, своєчасне одержання та аналіз необхідної інформації керівництвом.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на конференціях: VI Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів, добувачів і студентів «Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України» та XI і XII університетської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука».

Крім того питання обліку, аналізу та контролю ОЗ на промислових підприємствах було розглянуто в статтях: «Аналітичне забезпечення управління ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» та «Еволюція сутності економічної категорії «ОЗ»: історичний і сучасний аспекти».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і шести додатків. Основний зміст викладено на 134 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РУХУ ТА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Економічна сутність основних засобів

Типовою групою матеріальних необоротних активів підприємств, які забезпечують виробництво товарів та умови для його здійснення, є ОЗ. Як економічна категорія ОЗ – це засоби праці, які мають вартість і функціонують на підприємстві тривалий час у своїй незмінній споживній формі, а їхня вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції та платні послуги частинами в міру спрацювання. У сучасних наукових дослідженнях вітчизняних вчених існує багато точок зору до трактування поняття «ОЗ», найтипівіші з яких наведено у таблиці 1.1. Науковці, що досліджували це питання сформулювали власні визначення, спираючись на схожі ознаки ОЗ, критерії їх визначення [1].

Таблиця 1.1 – Визначення терміну «ОЗ» окремими науковцями

№	Науковець	Визначення ОЗ
1	2	3
1.	Бутинець Ф.	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року
2.	Пиріжок Є.	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва чи поставки товарів надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
3.	Борисов А.	засоби праці виробничого та невиробничого призначення, характерною особливістю яких є участь в процесі виробництва тривалий час, у перебігу багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому відбувається поступове зношування і їх вартість переноситься на продукцію, що виготовляється
4.	Ковальов Д.	матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік
5.	Неміш Ю.	вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг та іншої діяльності, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року, чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання
6.	Загородній А.	матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік
7.	Бойко В.	сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [2, 3, 4, 5, 6, 7]

Отже, вітчизняні науковці найбільшу увагу приділяють таким критеріям ОЗ, як строк використання та знос разом з амортизацією. Їх можна поділити на тих, хто розглядає основні фонди як засоби праці та тих, хто визначає їх матеріальними активами підприємства. Деякі з науковців також згадують у своїх визначення про матеріальність, перенесення вартості на виготовлений продукт та незмінну речову форму, що, безумовно, є характерними для всіх ОЗ. Визначення «ОЗ» вітчизняних науковців та зарубіжних більшою мірою співпадають по своїй суті, проте мають різну форму подання.

Так, вчені Варрен К. С., Рив Д. М. та Дукас Д. І. надають у своєму

підручнику наступне визначення: ОЗ – це довгострокові або відносно постійні активи, такі як обладнання, машини, будівлі та земля [8].

Стівен Браг у своїй статті каже, що ОЗ – це елемент, термін корисного використання якого охоплює декілька звітних періодів і вартість якого перевищує певний мінімальний ліміт (так званий ліміт капіталізації) [9].

Мері Балмер у книзі з бухгалтерського обліку пише, що ОЗ є довговічним за своїм характером, має фізичну субстанцію і дає послугу протягом ряду років [10].

Ненсі Фосет у своїй праці визначає, що ОЗ мають довговічний характер і фізичну сутність. У бізнесі їх використовують в операціях і не призначають для перепродажу. Найголовніше те, що вони повинні бути в змозі надавати послуги протягом більше одного року [11].

Вчений Пітерсон Р. Х. у своїй книзі «Бухгалтерський облік ОЗ» перераховує три основні характеристики активу:

- він включає в себе ймовірну майбутню вигоду, яка передбачає здатність, окремо або в поєднанні з іншими активами, об'єднувати безпосередньо чи опосередковано з майбутніми чистими грошовими потоками;

- конкретний суб'єкт господарювання може отримати користь і контролювати доступ інших до нього;

- угода або інша подія, що породжує право суб'єкта господарювання або контроль над ним, вже відбулося [12].

На одному з провідних зарубіжних сайтів Corporate Finance Institute надається наступне визначення «ОЗ»: вони відносяться до довгострокових матеріальних активів, які використовуються в операціях бізнесу. Цей тип активів забезпечує довгострокову фінансову вигоду, термін корисного використання більше одного року та класифікується як майно, земельні ділянки та обладнання у балансі. Крім того, наводяться характеристики ОЗ: у них термін корисного використання більше одного року, вони можуть знецінюватися та вони використовуються в господарських операціях і

забезпечують довгостроковий фінансовий прибуток [13].

Отже, зарубіжні вчені перш за все в своїх працях вказують на матеріальність та строк використання ОЗ, як найголовніших характеристиках, тоді як деякі з них згадують і про вартісну межу, і про незмінну речову форму, а також отримання майбутніх вигід. Проте суттєва різниця між ними та вітчизняними науковцями в тому, що перші важливу увагу приділяють контрольованості ОЗ та моменту, коли цей контроль переходить до власника.

Проте вітчизняні підприємства у веденні бізнесу спираються на нормативні акти, що діють на території України та у всьому світі. У таблиці 1.2 наведено, як поняття «ОЗ» розкривається у вищеназваних документах. Впродовж року написання даної роботи змінилось законодавство щодо обліку ОЗ у питанні вартісної межі віднесення матеріального активу підприємства до складу ОЗ. До 2020 р. ця межа була на рівні 6 000 грн., а з 23 травня 2020 р. до складу ОЗ потрапляють необоротні активи вартістю більше 20 000 грн. [14].

В якості удосконалення теорії обліку ОЗ можна сформуванати комплексне визначення даного терміну, яке б охоплювало всі істотні ознаки ОЗ. Таким чином, ОЗ – це матеріальні активи контрольовані підприємством з метою отримання майбутніх економічних вигід, які мають вартість, що поступово переноситься на вартість виготовленої продукції у міру зносу, а також речову форму, яка не змінюється при використанні у діяльності підприємства, строк використання яких більше одного року [15].

Таблиця 1.2 – Визначення терміну «ОЗ» у нормативно-правових актах

№	Джерело	Визначення ОЗ
1	2	3
1.	П(С)БО 7 (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92)	матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення інших функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
2.	Податковий кодекс України	матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20 000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
3.	МСБО 16 (Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби», виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року)	матеріальні об'єкти, що їх: – утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; – використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду
4.	Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі»	матеріальні активи, які утримуються для використання їх у виробництві (діяльності) або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб суб'єкта бухгалтерського обліку в державному секторі або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, більше одного року

Джерело: узагальнено автором на основі джерел [16, 17, 18, 19]

Критерії визнання ОЗ аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів, та доповнюються спеціальними, характерними лише для даного виду активів підприємства. Такі критерії наведені на рисунку 1.1. Відповідно до діючої типової класифікації ОЗ групуються за їх функціональним призначенням, галузями, речовим натуральним характером і видами, за використанням і належністю. За функціональним призначенням розрізняють виробничі ОЗ, що безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню. За галузями народного господарства ОЗ розподіляються на: промисловість, будівництво, сільське господарство,

транспорт, зв'язок тощо. Більша частина ОЗ належить до галузі «Промисловість». Але наявність інших видів господарської діяльності зумовлює необхідність обліку ОЗ, що належать до інших галузей господарства, які знаходяться на балансі промислового підприємства, належать до галузі «Будівництво». У зв'язку з цим у бухгалтерському обліку ОЗ промислових підприємств розподіляються на промислово-виробничі, виробничі ОЗ інших галузей народного господарства і невиробничі [20].

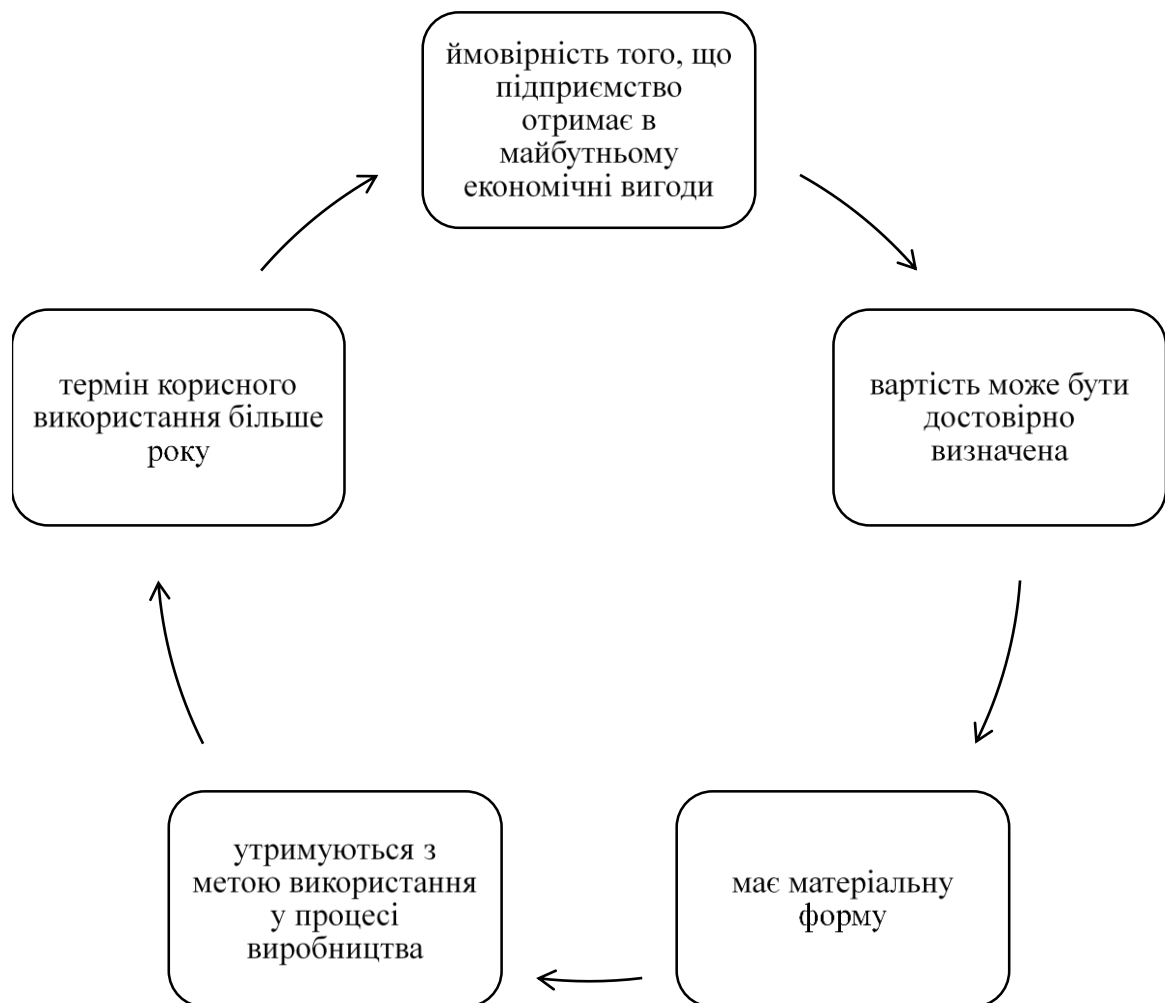

Рисунок 1.1 – Критерії визнання ОЗ

До виробничих ОЗ належать: будови, споруди, передавальні пристрої, машини і устаткування, робочі машини і обладнання, вимірювальні й

регулюючі прилади, лабораторне устаткування, обчислювальна техніка, інші машини і обладнання, транспортні засоби, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар, робочі і продуктивні тварини, багаторічні насадження, меліорація земель і водойми та інші ОЗ. У складі виробничих ОЗ виділяють їх активну частину – машини, обладнання, транспортні засоби.

Невиробничі ОЗ безпосередньо не беруть участі у процесі виробництва. До невиробничих ОЗ належать: будови і споруди житлово-комунального та культурно-побутового призначення, транспортні засоби, обладнання, інструменти та інші ОЗ невиробничого призначення для обслуговування житлових, комунальних та культурно-побутових потреб населення [21].

За використанням ОЗ поділяються на діючі (всі ОЗ, що використовуються у господарстві), недіючі (ті, що використовуються у даний період часу у зв'язку з тимчасовою консервацією підприємств або окремих цехів), запасні (різне устаткування, що знаходиться в резерві і призначене для заміни об'єктів ОЗ). Істотне значення в обліку ОЗ має розподіл їх за ознакою належності на власні й орендовані. Власні засоби можуть складатися із статутного (пайового, акціонерного) капіталу, допоміжного фінансування з відповідних джерел на розширення роботи підприємства, власних прибутків, коштів амортизаційного фонду, спеціальних фондів. Орендовані ОЗ показуються у балансі орендодавця, тим самим виключається можливість подвійного обліку одних і тих же засобів [22].

Проте при організації бухгалтерського обліку підприємство спирається на класифікацію, представлену П(С)БО 7, яка покладена в основу поділу ОЗ у Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Ця класифікація наведена у таблиці 1.3.

Залежно від характеру, стану ОЗ, часу оцінки розрізняють такі види вартості за П(С)БО 7: первісна вартість, переоцінена вартість, залишкова вартість, справедлива вартість, вартість, яка амортизується, та ліквідаційна вартість.

Таблиця 1.3 – Класифікація ОЗ у бухгалтерському обліку

Номер субрахунку	Назва субрахунку	Призначення субрахунку
100	Інвестиційна нерухомість	облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості
101	Земельні ділянки	облік земельних ділянок. Земельні ділянки не є об'єктом для нарахування амортизації, оскільки їх вартість з часом не змінюється. Якщо земельна ділянка отримується одночасно з об'єктом нерухомості, то слід окремо обліковувати нерухомість і земельну ділянку
102	Капітальні витрати на поліпшення земель	облік капітальних вкладень на поліпшення земель. До таких поліпшень можуть бути віднесені витрати на меліорацію, іригацію, осушення, збагачення й інші види поліпшень природних властивостей ґрунту земельної ділянки
103	Будинки та споруди	облік руху та наявності будівель, споруд, їх структурних компонентів та передавальних пристроїв, включаючи частини будівель
104	Машини та обладнання	облік руху та наявності автомобілів включаючи вузли і запасні частини, якими вони комплектуються, меблів, побутових електронних, оптичних, електромеханічних приладів та інструментів, електронно-обчислювальних та інших машин для автоматичної обробки інформації, інформаційних систем, телефонів, рацій, іншого конторського обладнання, устаткування та приладдя до них
105	Транспортні засоби	
106	Інструменти, прилади та інвентар	
107	Тварини	облік довгострокових біологічних активів, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю, наприклад, службові собаки, коні тощо
108	Багаторічні насадження	обліковуються довгострокові біологічні активи, які не пов'язані із сільськогосподарською діяльністю. Зокрема, тут обліковують озеленювальні та декоративні насадження, що потрапляють за вартісним критерієм до складу ОЗ
109	Інші ОЗ	облік руху і наявності інших ОЗ, що не відображені на субрахунках №101-108

Залежно від характеру, стану ОЗ, часу оцінки розрізняють такі види вартості за П(С)БО 7: первісна вартість, переоцінена вартість, залишкова вартість, справедлива вартість, вартість, яка амортизується, та ліквідаційна вартість.

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки. Як переоцінена вартість (вартість їх відтворення в сучасних умовах і цінах) може виступати експертна оцінка ОЗ, здійснена незалежними експертами.

Залишкова вартість – різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу ОЗ [23].

Справедлива вартість – ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі. Під справедливою вартістю ОЗ розуміється вартість ОЗ, котру може бути отримано в операціях обміну між проінформованими, зацікавленими і незалежними сторонами. Згідно з додатком до П(С)БО 19 (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р. №163) справедлива оцінка ОЗ визначається таким чином:

- земля і будівлі – ринкова вартість;
- машини і обладнання – ринкова вартість або переоцінена вартість (сучасна собівартість придбання) за вирахуванням зносу на дату оцінки;
- інші ОЗ – переоцінена вартість (сучасна собівартість придбання) за вирахуванням суми зносу на дату оцінки [24].

Як ринкова вартість, можуть бути використані дані про біржову вартість, дані прайс-листів тощо. Таке твердження ґрунтується на принципі обачливості, згідно з яким методи оцінки, застосовувані в бухгалтерському

обліку, мають запобігати завищенню оцінок активів [25].

Вартість, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Балансова вартість – це сума, за якою актив включається до Балансу після вирахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації). Відповідно до П(С)БО 7 у визначенні ОЗ присутнє поняття «використовуються для здійснення соціально-культурних функцій», що дозволяє говорити про те, що ОЗ невиробничого призначення належать до ОЗ для цілей фінансової звітності [26].

На сьогодні П(С)БО 7 дозволяє підприємству самостійно визначати, що відносити до ОЗ, а що ні, виходячи з того, що ніхто не забороняє підприємству прийняти рішення про зарахування до складу ОЗ саме тих видів малоцінних швидкозношуваних предметів, котрі найбільш відповідають цьому поняттю з економічної точки зору. Інформація про ОЗ знаходить відображення в різних формах звітності. Так у першому розділі Звіту про фінансовий стан «Необоротні активи» за статтею «ОЗ» (рядок 1010) відображається вартість власних і отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, що включені до складу ОЗ відповідно до П(С)БО 7, вартість ОЗ, отриманих у довірче управління, на праві господарського відання або праві оперативного управління, а також вартість інших необоротних матеріальних активів. До підсумку Балансу ОЗ включаються за залишковою вартістю, яка визначається як різниця між первісною вартістю (відображається дебетове сальдо субрахунків 101-109 та рахунку 11) і сумою зносу (кредитове сальдо субрахунків 131 та 132) [27].

За статтею «Інвестиційна нерухомість» (рядок 1015) відображають вартість об'єктів, що віднесені до інвестиційної нерухомості відповідно до

П(С)БО 32 (дебетове сальдо субрахунку 100). В цій статті наводиться вартість власних або орендованих на умовах фінансової оренди земельних ділянок, будівель, споруд, розташованих на землі, які утримуються з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу.

У Звіті про власний капітал по статті «Дооцінка (уцінка) необоротних активів» (рядок 4111) наводяться дані, які відображають суму зміни власного капіталу за рахунок дооцінки (уцінки) ОЗ і нематеріальних активів, переоцінених відповідно до П(С)БО 7 і П(С)БО 8.

Окремим елементом річної фінансової звітності є Примітки, в яких розкривається облікова політика підприємства та інформація щодо окремих елементів фінансових звітів. Вимоги до розкриття інформації про ОЗ в Примітках до фінансової звітності визначені у П(С)БО 7 [28].

Інформація про ОЗ підприємства розкривається у другому розділі Приміток до річної звітності, який має відповідну назву. У ньому рядки відповідають субрахункам рахунку 10 «ОЗ» і 11 «Інші необоротні матеріальні активи». У табличній формі розшифровують інформацію про первісну вартість і амортизацію ОЗ, інвестиційної нерухомості та інших необоротних матеріальних активів на початок року, зміну їх вартості протягом року, а також розраховують їх вартість і знос на кінець року. Тобто в цьому розділі розкривають інформацію, наведену в рядках 1010-1017 Звіту про фінансовий стан [29].

Окремо у Примітках до річної фінансової звітності наводяться дані щодо капітальних інвестицій підприємства у третьому розділі форми. У цьому розділі розкривають інформацію про суми капітальних інвестицій, тобто витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів, здійснених за рік (графа 3), із зазначенням балансової вартості таких інвестицій на кінець року (графа 4). Рядки цього розділу відповідають субрахункам рахунка 15 «Капітальні інвестиції» і слугують для розшифровки показника рядка 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» Звіту про фінансовий стан [30].

При організації обліку ОЗ керуються наступними законодавчими та нормативними документами:

- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від №996-XIV 16.07.1999 р.
- Методичні рекомендації з бухгалтерському обліку ОЗ, затвержені наказом Міністерства фінансів України № 561 від 30.09.2003 р.
- Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинного обліку» №352 від 29.12.1995 р.
- П(С)БО 7, затвержене наказом Міністерства фінансів України №92 від 27.02.2000 р.
- П(С)БО 14, затвержене наказом Міністерства фінансів України №181 від 28.07.2000 р.
- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій №291 від 30.11.1999 р.
- Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999 р. [31].

1.2 Організаційні засади обліку руху основних засобів на промислових підприємствах

Для обліку ОЗ Планом рахунків передбачені рахунки: №10 «ОЗ» і №13 «Знос необоротних активів». Виділений рахунок №11 «Інші необоротні активи», сальдо якого разом з сальдо рахунка №10 «ОЗ» відображаються в балансі загальною сумою за статтею «ОЗ». Можливі господарські операції з обліку ОЗ наведено на рисунку 1.2.

Бухгалтерський облік ОЗ, що використовуються у виробничій діяльності

підприємств, за сумою витрат, пов'язаних із виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, встановленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією ОЗ, ведеться на рахунку №10 «ОЗ» із застосуванням субрахунків (рахунків другого порядку), які представлені у таблиці 1.3 [32].

Рисунок 1.2 – Господарські події з руху ОЗ

Бухгалтерський облік витрат на виготовлення, спорудження, придбання інвентарних об'єктів ОЗ, реконструкцію, модернізацію, технічне переозброєння, а також витрат на розвідку та облаштування будь-яких запасів

(родовищ) корисних копалин (по кожному кар'єру, шахті, свердловині) здійснюється на рахунку №15 «Капітальні інвестиції» [33].

Бухгалтерський облік зносу необоротних активів ведеться на пасивному рахунку №13 «Знос необоротних активів», на якому відкрито субрахунки:

- №131 «Знос ОЗ»;
- №132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»;
- №133 «Знос нематеріальних активів».

Нарахування зносу здійснюється за рахунок витрат виробництва. Придбані (створені) ОЗ зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Первісну вартість згідно п. 8 П(С)БО 7 формують витрати, представлені на рисунку 1.3 [34].

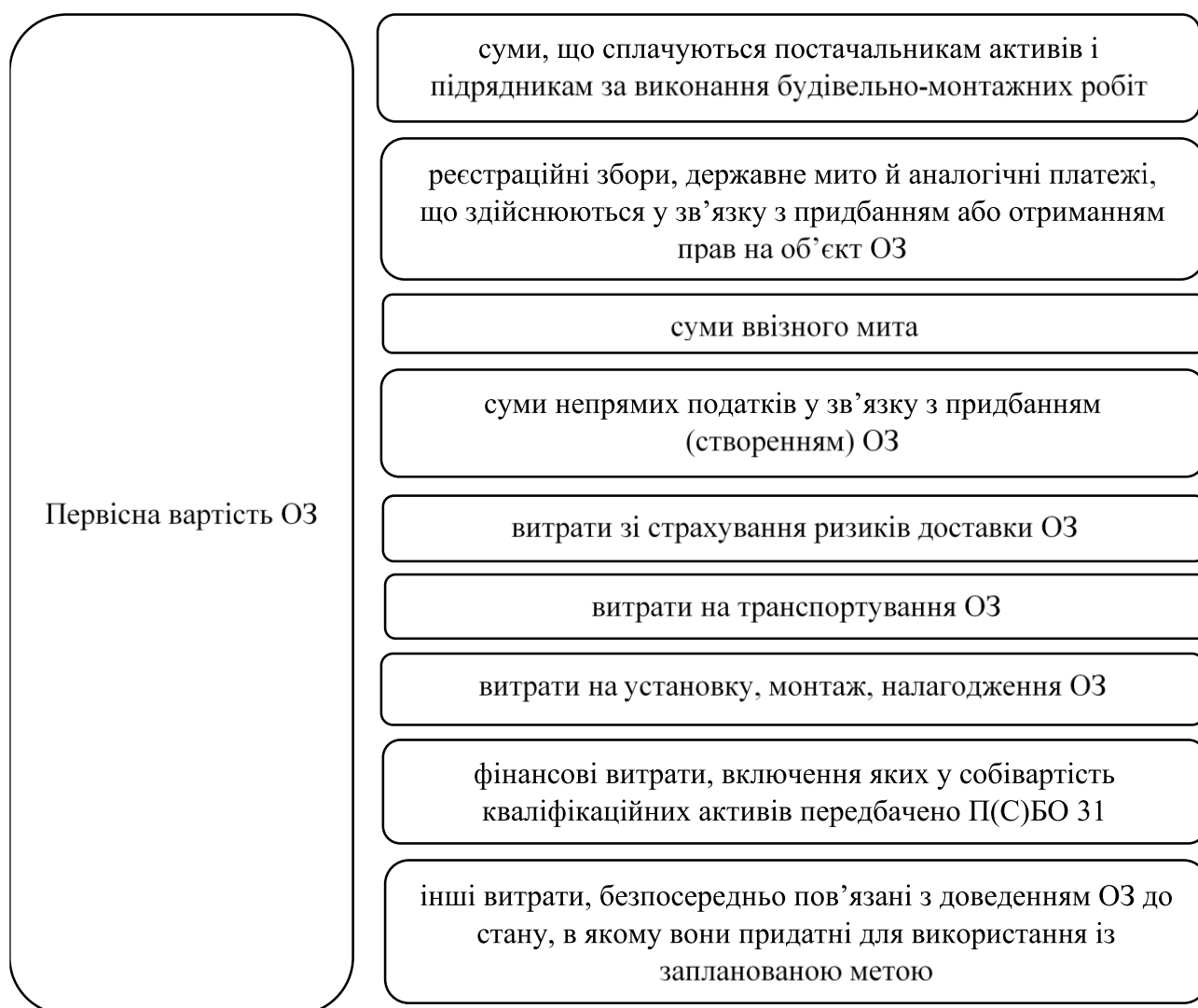

Рисунок 1.3 – Витрати, з яких складається первісна вартість ОЗ

Крім того, первісна вартість об'єкта ОЗ збільшується з одночасним створенням забезпечення на обґрунтовану розрахунком суму зобов'язання, яке відповідно до законодавства виникає в підприємства щодо демонтажу, переміщення цього об'єкта і приведення земельної ділянки, на якій він розташований, у стан, придатний для подальшого використання, зокрема на передбачену законодавством рекультивацію порушених земель [35].

Визначення первісної вартості об'єкта ОЗ залежить від способу їх надходження на підприємство. Балансова вартість ОЗ, придбаних за кошти в національній валюті, складається з їх основної вартості з урахуванням транспортних та страхових платежів, а також інших витрат, понесених у зв'язку з таким придбанням, без урахування сплаченого ПДВ (за умови, що платник податку на прибуток підприємств зареєстрований платником ПДВ). Типові бухгалтерські проведення з придбання ОЗ за грошові кошти наведені у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Відображення в обліку операцій з придбання ОЗ за грошові кошти

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Одержано об'єкт ОЗ від постачальника	15	631
2.	Відображений податковий кредит із ПДВ	641	631
3.	Отримано транспортні послуги	15	685
4.	Отримано роботи з установки, монтажу і налагодження об'єкта ОЗ	15	685
5.	Сплачено постачальнику вартість обладнання	631	311
6.	Сплачено підряднику вартість послуг і робіт	685	311
7.	Відображено заробітну плату працівників, зайнятих установкою і монтажем	15	661
8.	Відображено нарахування ЄСВ на заробітну плату працівників, зайнятих установкою і монтажем	15	651
9.	Відображено вартість виробничих запасів, використаних при установці	15	20
10.	Об'єкт ОЗ введено в експлуатацію	10	15

Первісна вартість самостійно виготовленого об'єкта ОЗ формується в тому ж порядку, що і при придбанні ОЗ за грошові кошти, тобто складається з

витрат, перелічених у п. 8 П(С)БО 7.

Порядок відображення в бухгалтерському обліку операцій із самостійного виготовлення ОЗ залежить від того, яким способом вони створені: господарським (власними силами підприємства), підрядним (із залученням сторонніх організацій) або змішаним (комбінованим) [36].

Типові бухгалтерські проведення з виготовлення ОЗ господарським способом наведені у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Відображення в обліку операцій з виготовлення ОЗ господарським способом

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Списано вартість запасів на первісну вартість створюваного об'єкта ОЗ	15	20
2.	Списано вартість МШП на первісну вартість створюваного об'єкта ОЗ	15	22
3.	Нараховано заробітну плату виробничим робітникам, безпосередньо зайнятим виготовленням (спорудженням) об'єкта ОЗ	15	661
4.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату виробничих робітників, безпосередньо зайнятих виготовленням об'єкта ОЗ	15	651
5.	Відображено вартість послуг (робіт) при залученні підрядників, а також вартість агрегатів, що входять до комплектації об'єкта ОЗ	15	631
6.	Нараховано амортизацію інших ОЗ, безпосередньо задіяних у виготовленні об'єкта ОЗ	15	131
7.	Списано загальновиробничі витрати	15	91
8.	Виготовлений об'єкт ОЗ введено в експлуатацію	10	15

При господарському способі вартість виготовленого підприємством самостійно об'єкта ОЗ включає прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, ЄСВ, загальновиробничі витрати, вартість послуг сторонніх організацій, амортизацію необоротних активів (які використовуються при виготовленні об'єкта ОЗ) та інші витрати [37].

Первісна вартість безоплатно отриманих ОЗ дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, понесених на

транспортування і підготовку об'єкта ОЗ до експлуатації. Оцінити подарований об'єкт і наділити його справедливою вартістю повинна комісія, спеціально створена на підприємстві (за наказом керівника). Типові бухгалтерські проведення з безоплатного отримання ОЗ наведені у таблиці 1.6.

При оприбутковуванні подарованого об'єкта ОЗ на його справедливую вартість підприємство повинне збільшити додатковий капітал – кредит субрахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи». Вартість безоплатно отриманого ОЗ відразу при оприбутковуванні в дохід не потрапляє. Це відбуватиметься у міру нарахування амортизації. Сума визнаного бухгалтерського доходу може відрізнятись від суми амортизації за безоплатним об'єктом ОЗ. Це відбувається в тому разі, якщо первісна вартість такого об'єкта і сума додаткового капіталу за ним не збігаються (наприклад, унаслідок того, що до первісної вартості були включені витрати на транспортування, монтаж або налаштування безоплатного об'єкта ОЗ) [38].

Таблиця 1.6 – Відображення в бухгалтерському обліку операцій з безоплатного отримання ОЗ

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Оприбутковано на баланс безоплатно отриманий об'єкт ОЗ	15	424
2.	Відображено понесені при транспортуванні об'єкта ОЗ витрати	15	631
3.	Нарахована заробітна плата працівникам, що здійснювали підготовку об'єкта ОЗ до експлуатації	15	661
4.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівникам, що здійснювали підготовку об'єкта ОЗ до експлуатації	15	651
5.	Введений об'єкт ОЗ в експлуатацію.	10	15
6.	Нараховано амортизацію отриманого безоплатно об'єкта ОЗ:		
	– виробничого призначення;	23	
	– загальновиробничого призначення;	91	
	– адміністративного призначення;	92	131
	– що забезпечують збут продукції;	93	
	– культурного призначення	949	
7.	Відображено дохід відповідно нарахованій амортизації	424	745

Всі ОЗ, які надходять на підприємство, закріплюються за матеріально-відповідальними особами. Аналітичний облік ОЗ ведуть в інвентарних

картках, які є окремими для кожного їх виду. Інвентарні картки містять інформацію про технічні особливості об'єкта, їх інвентаризаційний номер, первісну вартість, норму амортизації тощо. Записи в інвентарних картках здійснюють за даними первинних документів, технічних паспортів. Картки, як правило, можуть складатися в одному примірнику і зберігатися в бухгалтерії в картотеці. Проте може існувати варіант побудови аналітичного обліку із використанням двох примірників інвентарних карток - один зберігається в бухгалтерії, а другий - за місцем експлуатації ОЗ.

Заповнені інвентарні картки реєструють в описах інвентарних карток з обліку ОЗ. Опис інвентарних карток ведуть за класифікаційними групами об'єктів основних фондів. При вибутті ОЗ роблять помітки в описі, а відповідну картку прикладають до акта на їх списання. В даних реєстрах також відображають зміни у вартості ОЗ та суму зносу при переоцінці [39].

За варіантом журнально-ордерної форми обліку на підставі даних карток руху ОЗ складають аналітичні дані до рахунку 10 «ОЗ». За кожним субрахунком відображають залишок на початок місяця, обороти за дебетом і кредитом та залишок на кінець місяця. Підсумок по рахунку звіряють з даними синтетичного обліку у Головній книзі. Записи в реєстри здійснюють в такому порядку [40].

Синтетичний облік за рахунками 10 «ОЗ» та 15 «Капітальні інвестиції» ведуть в Журналі-ордері №4. Записи по кредиту цих рахунків здійснюють на підставі первинних документів, бухгалтерських довідок. В кінці місяця кредитові обороти рахунків з Журналу-ордера № 4 переносять в Головну книгу [41].

Однією з найпоширеніших господарських операцій з експлуатації ОЗ є щомісячне нарахування амортизації. Амортизація – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [42].

Строк корисного використання – це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх

використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг) [43].

Ліквідаційну вартість і строк корисного використання підприємство встановлює самостійно та фіксує в наказі по підприємству при визнанні об'єкта ОЗ активом (при зарахуванні на баланс). При визначенні строку корисного використання (експлуатації) ОЗ слід враховувати (п. 24 П(С)БО 7):

- очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
- фізичний і моральний знос, що передбачається;
- правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори [44].

Згідно з П(С)БО 7 амортизація ОЗ нараховується із застосуванням таких методів:

- прямолінійного, за яким річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта ОЗ;
- зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість;
- прискореного зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітнього року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, яка обчислюється, виходячи із строку корисного використання об'єкта, і подвоюється;
- кумулятивного, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що

залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта ОЗ, на суму числа років його корисного використання;

– виробничого, за яким місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта ОЗ [45].

Конкретний термін експлуатації вказують в наказі підприємства (або розпорядженні) про введення в експлуатацію конкретного об'єкта ОЗ. Починають нараховувати амортизацію з місяця, наступного за місяцем, у якому об'єкт ОЗ став придатним для корисного використання, а якщо застосовується виробничий метод, то з дати, наступної за датою, на яку об'єкт ОЗ став придатним для корисного використання.

Амортизацію припиняють нараховувати з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта ОЗ (переведення його на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання, консервацію), а при використанні виробничого методу – з дати, наступної за датою виведення з експлуатації [45].

Інформацію про нараховану суму амортизації об'єктів ОЗ відображають за кредитом субрахунка 131 «Знос ОЗ». Одночасно зі збільшенням суми зносу збільшують суму витрат. Крім того, якщо ОЗ використовують для будівництва (виготовлення, модернізації) інших необоротних активів, сума амортизації може капіталізуватися (тобто збільшувати первісну вартість таких необоротних активів).

Таким чином, на рахунках бухгалтерського обліку суму нарахованої амортизації відображають залежно від напрямку використання об'єктів ОЗ. Типові бухгалтерські проведення з нарахування амортизації ОЗ наведені у таблиці 1.7 [46].

Дотримуючи норм Інструкції №291 (Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом

Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291), при нарахуванні амортизації необоротних активів збільшують залишок за дебетом позабалансового рахунка 09 «Амортизаційні відрахування». На цьому рахунку ведуть облік нарахування і «використання» амортизаційних відрахувань. При цьому збільшення залишку на рахунку 09 відбувається на суму нарахованої амортизації необоротних активів (у тому числі ОЗ), а зменшення залишку за цим рахунком – на суму амортизації, «використаної» на капітальні інвестиції, погашення отриманих на капітальні інвестиції позик тощо [47].

Таблиця 1.7 – Відображення в обліку операцій з нарахування амортизації

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються у капітальному будівництві	151	131
2.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються для виготовлення об'єктів ОЗ власними силами підприємства	152	131
3.	Відображено суму амортизації ОЗ, які використовуються для виготовлення об'єктів інших необоротних матеріальних активів власними силами підприємства	153	131
4.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються для створення об'єктів нематеріальних активів власними силами	154	131
5.	Відображено суму амортизації ОЗ, які використовуються для виробництва продукції	23	131
6.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються у роботах, пов'язаних з освоєнням нових виробництв і агрегатів, а також для підготовки до виробництва у сезонних галузях промисловості	39	131
7.	Відображено суму амортизації ОЗ, які використовуються для виробництва продукції (якщо ця сума не може бути безпосередньо віднесена до конкретного об'єкта витрат), для управління виробництвом і обслуговування виробничого процесу	91	131
8.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються в адміністративних цілях	92	131
9.	Відображено суму амортизації ОЗ, що використовуються для реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	93	131
10.	Відображено суму амортизації ОЗ, переданих в оперативну оренду	949	131
11.	Відображено в позабалансовому обліку суму нарахованої амортизації ОЗ	09	–

У бухгалтерському обліку заходи на поліпшення та ремонт ОЗ можуть відображатися по-різному. Насамперед враховується, чи приведуть вони до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта ОЗ. Тобто якщо здійснюється поліпшення об'єкта ОЗ, що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання цього об'єкта, то первісна вартість ОЗ збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта.

Модернізація, модифікація, побудова, дообладнання – це розширення окремих будівель і споруд, технічне переобладнання інших об'єктів, запровадження нової техніки й технології, механізація та автоматизація виробництва, які кожен окремо або в сукупності збільшують первісну вартість об'єкта ОЗ [48].

Типові бухгалтерські проведення з поліпшення ОЗ господарським способом наведені у таблиці 1.8, підрядним способом – у таблиці 1.9 [49].

Таблиця 1.8 – Відображення в обліку операцій з поліпшення об'єкта ОЗ господарським способом

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Списано вартість будівельних матеріалів, використаних при проведенні будівництва	15	205
2.	Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим будівництвом	15	661
3.	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці працівників, зайнятих на будівництві об'єкта ОЗ	15	651
4.	Відображено вартість послуг сторонньої організації	15	631
5.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631
6.	Сплачено вартість послуг сторонньої організації	631	311
7.	Нараховано амортизацію ОЗ, використовуваних при будівництві	15	131
8.	Нараховано амортизацію інших необоротних матеріальних активів, використовуваних при будівництві	15	132
9.	Відображено збільшення первісної вартості будівлі на суму витрат з поліпшення об'єкта ОЗ	103	15

Витрати на проведення поліпшень об'єкта ОЗ у періоді їх здійснення групують за дебетом субрахунків 151 «Капітальне будівництво» і 152

«Придбання (виготовлення) ОЗ». Після закінчення робіт з поліпшення такого об'єкта суму витрат відносять на збільшення його первісної вартості – у дебет відповідних субрахунків рахунка 10.

Таблиця 1.9 – Відображення в обліку операцій з поліпшення об'єкта ОЗ підрядним способом

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Перераховано попередню оплату вартості послуг підрядної організації	371	311
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
3.	Підписано акт виконаних робіт з підрядною організацією, що здійснювала поліпшення об'єкта ОЗ	15	631
4.	Списано суму раніше нарахованого податкового кредиту з ПДВ	644	631
5.	Відображено залік заборгованостей	631	371
6.	Відображено збільшення первісної вартості об'єкта ОЗ на суму витрат з його поліпшення	10	15

Якщо проводиться ремонт об'єкта ОЗ для підтримання об'єкта в робочому стані та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, то понесені на його здійснення витрати включаються до складу витрат. Типові бухгалтерські проведення з ремонту ОЗ підрядним способом наведені у таблиці 1.10 [50].

Таблиця 1.10 – Відображення в обліку операцій з ремонту об'єкта ОЗ підрядним способом

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	2	3	4
1.	Перераховано передоплату за ремонтні роботи, виконані підрядною організацією	371	311
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
3.	Підписано акт виконаних робіт з підрядною організацією і відображено витрати з ремонту об'єкта ОЗ, що виробляє окремих вид продукції	23	631
4.	Підписано акт виконаних робіт з підрядною організацією і відображено витрати з ремонту об'єкта ОЗ загальнопромислового призначення	91	631
5.	Підписано акт виконаних робіт з підрядною організацією і відображено витрати з ремонту об'єкта ОЗ адміністративного призначення	92	631

Продовження таблиці 1.10

1	2	3	4
6.	Підписано акт виконаних робіт з підрядною організацією і відображено витрати з ремонту об'єкта ОЗ, що використовуються для реалізації продукції	93	631
7.	Списано суму раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	644	631
8.	Відображено залік заборгованостей	631	371

Відповідно до П(С)БО 16 (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318) витрати на ремонт і технічне обслуговування ОЗ відносять до складу:

- собівартості готової продукції (рахунок 23) – за ОЗ, які використовуються в процесі виробництва та зайняті у виробництві конкретного виду продукції;

- загальновиробничих витрат (рахунок 91) – за ОЗ, які беруть участь у виробництві декількох видів продукції;

- адміністративних витрат (рахунок 92) – за ОЗ загальногосподарського призначення;

- витрат на збут (рахунок 93) – за ОЗ, пов'язаними зі збутом продукції;

- інших операційних витрат (рахунок 94) – за ОЗ соціально-культурного призначення і тих, що беруть участь у процесі досліджень і розробок [51].

Типові бухгалтерські проведення з ремонту ОЗ господарським способом з прикладами витрат, що списується у витрати ремонту, представлені у таблиці 1.11.

Підприємство переоцінює об'єкт ОЗ, якщо його залишкова вартість значно (більш як на 10%) відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта ОЗ на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи ОЗ, до якої належить цей об'єкт. Переоцінена первісна вартість та сума зносу об'єкта ОЗ визначається множенням відповідно первісної вартості і суми зносу об'єкта на індекс переоцінки. Індекс

переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

Таблиця 1.11 – Відображення в обліку операцій з ремонту об'єкта ОЗ господарським способом

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Списано вартість матеріалів, використаних при проведенні ремонту об'єкта ОЗ	23	20
		91	
2.	Нараховано заробітну плату працівника, зайнятого ремонтом	92	661
3.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівника, зайнятого ремонтом	93	651
		94	

Якщо залишкова вартість об'єкта дорівнює нулю, то його переоцінена залишкова вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта. При цьому до таких об'єктів, що продовжують використовуватися, обов'язково визначається ліквідаційна вартість [52].

Відомості про зміни первісної вартості та суми зносу ОЗ заносяться до регістрів їх аналітичного обліку. Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта ОЗ включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки – до складу витрат. Результати переоцінки заносяться в акт, в якому за кожним об'єктом, що переоцінюється, вказуються його інвентарний номер, назва, рік введення в експлуатацію, термін корисного використання, ліквідаційна вартість, сума переоцінки. Типові бухгалтерські проведення з переоцінки ОЗ наведені у таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Відображення в обліку операцій з переоцінки об'єкта ОЗ

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1	2	3	4
1.	Зменшено первісну вартість на суму уцінки зносу	13	10
2.	Зменшено первісну вартість на суму уцінки залишкової вартості	975	10
3.	Відображено уцінка залишкової вартості, але не вище попередніх дооцінок	424	10

Продовження таблиці 1.12

1	2	3	4
4.	Відображено уцінка залишкової вартості, яка перевищує попередні дооцінки	975	10
5.	Збільшено первісну вартість на суму дооцінки	10	423
6.	Збільшено знос на суму переоцінки	423	13
7.	Відображена дооцінка зносу	10	13
8.	Відображена дооцінка залишкової вартості в межах попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	746
9.	Відображено перевищення дооцінки залишкової вартості над сумою попередніх уцінок, що були включені до складу витрат	10	423

Згідно з вимогами П(С)БО 27 (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617) об'єкти ОЗ, стосовно яких прийнято рішення про їх реалізацію, підлягають переведенню до складу необоротних активів, утримуваних для продажу. Для обліку таких активів призначено спеціальний субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу». Типові бухгалтерські проведення з реалізації ОЗ наведені у таблиці 1.13. Об'єкти ОЗ визнають утримуваними для продажу, якщо:

- економічні вигоди очікується отримати від їх продажу, а не від використання за призначенням;
- вони готові до продажу у їх теперішньому стані;
- їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання утримуваними для продажу;
- умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів;
- здійснення їх продажу має високу ймовірність, зокрема, керівництвом підприємства підготовлено відповідний план або укладено твердий контракт про продаж, здійснюється їх активна пропозиція на ринку за ціною, яка відповідає справедливій вартості [53].

Якщо об'єкт ОЗ не відповідає критеріям визнання активом, то його списують з балансу. Зазвичай, це відбувається, коли такий об'єкт повністю

втрачає свої первісні якості, відновлення яких не є можливим або доцільним.

При вибутті активу зі складу ОЗ (тобто списанні) його залишкову вартість відносять до складу інших витрат того звітного періоду, в якому сталося вибуття. При визначенні залишкової вартості в повному обсязі враховують і суму амортизації, нараховану в місяці вибуття об'єкта, тобто в останньому місяці його експлуатації. Типові бухгалтерські проведення з ліквідації ОЗ наведені у таблиці 1.14 [54].

Таблиця 1.13 – Відображення в обліку операцій з вибуття ОЗ внаслідок його продажу

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Переведення об'єкта ОЗ до складу необоротних активів, утримуваних для продажу	286	10
2.	Списано суму нарахованого зносу за об'єктом	131	10
3.	Передано покупцю об'єкт ОЗ	377	712
4.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з договірної вартості	712	641
5.	Списано балансову вартість проданого об'єкта ОЗ	943	286
6.	Отримано оплату від покупця за об'єкт ОЗ	311	377

Згідно з п. 40 додатку до Методичних рекомендацій №561 та Інструкцією №291 за дебетом субрахунку 976 «Списання необоротних активів» відображають також витрати, пов'язані з ліквідацією (демонтажем) об'єкта ОЗ.

Таблиця 1.14 – Відображення в обліку операцій з ліквідації ОЗ

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Списано суму нарахованого зносу об'єкта ОЗ, що ліквідується	131	10
2.	Списано залишкову вартість об'єкта ОЗ, що ліквідується	976	10
3.	Нарахована заробітна плата працівникам, що здійснювали ліквідацію об'єкта ОЗ	976	661
4.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівників, що здійснювали ліквідацію об'єкта ОЗ	976	651
5.	Оприбутковано ТМЦ, що залишилися після ліквідації об'єкта ОЗ, придатні для подальшого використання	20	746

Після ліквідації (демонтажу) ОЗ у розпорядженні підприємства залишаються запасні частини, комплектуючі та інші відходи. Вони зараховуються на баланс підприємства залежно від напрямку подальшого використання за чистою вартістю реалізації або за ціною можливого використання [55].

Об'єкти ОЗ перед безоплатною передачею переводити до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, не потрібно, адже операції з безоплатної передачі необоротних активів не є продажем.

При безоплатній передачі об'єктів ОЗ виникає необхідність нарахувати за такою операцією податкові зобов'язання. База оподаткування в цьому випадку визначається за загальними правилами. У разі вибуття об'єкта ОЗ внаслідок безоплатної передачі зазначений об'єкт вилучається з активів. Залишкова вартість і сума нарахованого податкового зобов'язання з ПДВ списуються в дебет субрахунку 976 «Списання необоротних активів».

Типові бухгалтерські проведення з безоплатної передачі ОЗ наведені у таблиці 1.15 [56].

Таблиця 1.15 – Відображення в обліку операцій з безоплатної передачі ОЗ іншому суб'єкту господарювання

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Списано суму нарахованого зносу за переданим об'єктом ОЗ	131	10
2.	Списано на витрати залишкову вартість переданого об'єкта ОЗ	976	10
3.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	949	641
4.	Віднесено на фінансовий результат залишкову вартість ОЗ	793	976
5.	Віднесено на фінансовий результат суму нарахованих податкових зобов'язань з ПДВ	791	949

Таким чином, бухгалтерський облік ОЗ повинен забезпечити правильне документальне оформлення та своєчасне відображення в облікових регістрах надходження, переміщення всередині установи, вибуття з установи ОЗ та надання повних і об'єктивних даних для здійснення контролю за збереженням та правильним використанням кожного об'єкта.

1.3 Теоретичні аспекти забезпечення аналізу руху основних засобів

При сучасному високому технічному рівні промислового виробництва величина і прогресивність основних виробничих фондів, їх технічний стан значною мірою визначають потенційні можливості промислового виробництва, його потужність. Отже існує потреба в аналізі забезпеченості виробництва основними фондами, їх технічного стану і використання, а також оцінку їх впливу на зростання обсягу продукції і виконання плану виробництва. Основні завдання аналізу ОЗ представлені на рисунку 1.4.

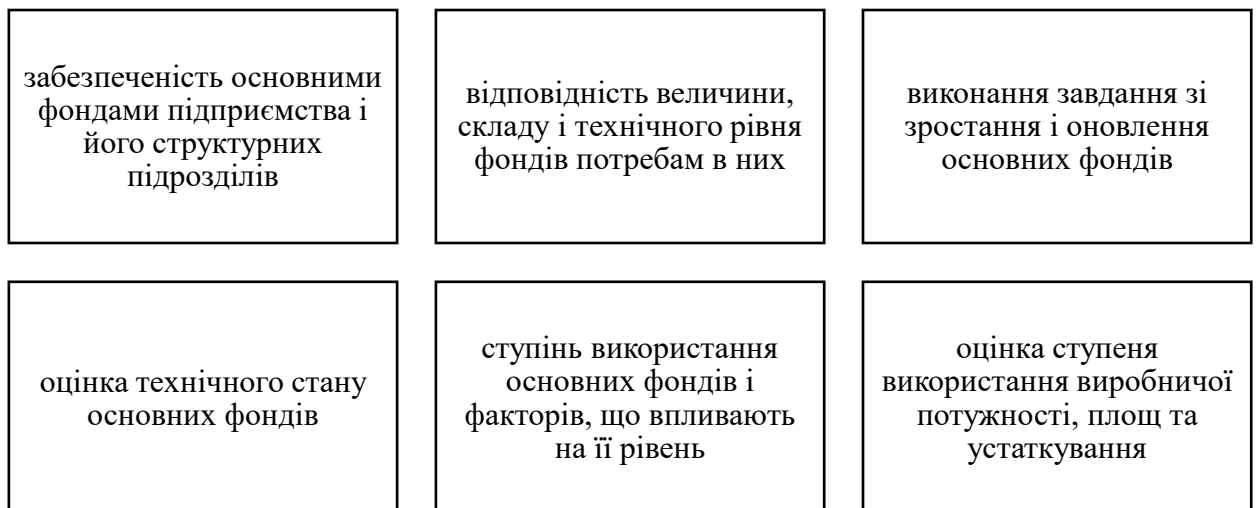

Рисунок 1.4 – Завдання аналізу ОЗ

У відповідності з цими завданнями аналіз основних фондів проводиться в напрямках, що представлені на рисунку 1.5.

Інформаційною базою аналізу є статистична звітність форма №11-03 «Звіт про наявність та рух ОЗ, амортизацію (знос)» – річна; форма №1 «Баланс»; форма №5 «Примітка до річної фінансової звітності» – річна; статистичні звітності з виробництва і праці; паспорт окремих видів устаткування та інші внутрішньовиробничі документи [57].

Аналіз зазвичай починається з вивчення наявності ОЗ, їхньої динаміки та структури. ОЗ підприємства поділяються на промислово-виробничі і непромислові, а також на засоби невиробничого призначення.

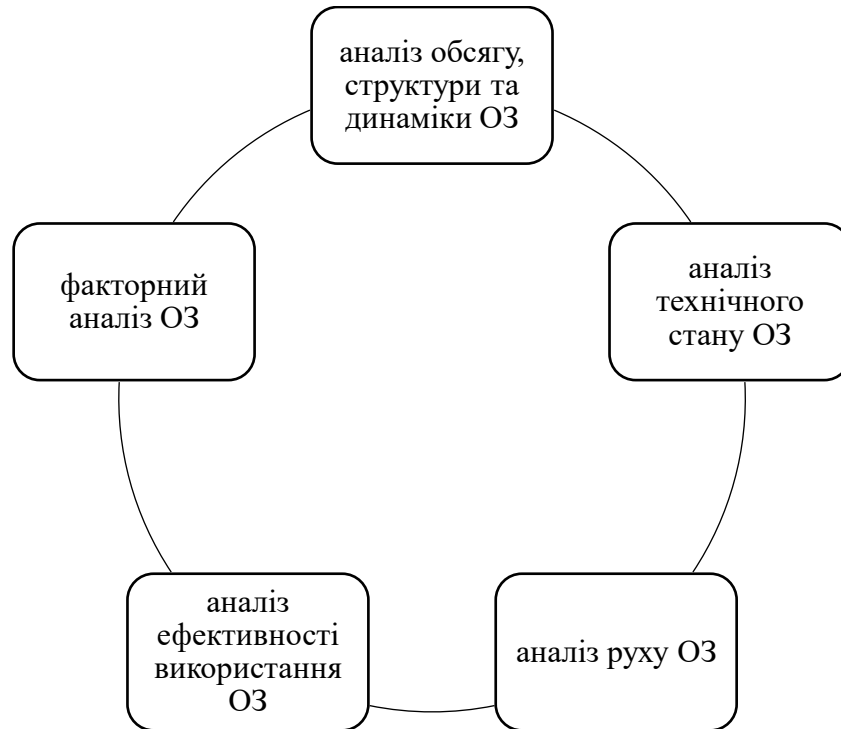

Рисунок 1.5 – Напрями аналізу ОЗ

Виробничу потужність підприємства визначають промислово-виробничі засоби. Крім того, прийнято виділяти активну частину (робочі машини й обладнання) і пасивну частину ОЗ, а також окремі підгрупи відповідно до їхнього функціонального призначення (споруди виробничого призначення, склади, робочі й силові машини, обладнання, вимірювальні прилади й пристрої, транспортні засоби та інші). Така деталізація необхідна для виявлення резервів підвищення ефективності використання ОЗ на основі оптимізації їхньої структури. Великий інтерес при цьому становить співвідношення активної і пасивної частин, силових і робочих машин, оскільки від їхнього оптимального поєднання багато в чому залежать фондоддача, рентабельність фондів і фінансовий стан підприємства [58].

На обсяг, структуру і динаміку ОЗ впливають такі чинники:

- характер та особливості процесу виробництва;
- тип виробництва (масове, серійне, одиничне);
- технологія, рівень спеціалізації та кооперування;
- методи організації виробництва.

При оцінці показників динаміки ОЗ необхідно порівнювати темпи зростання вартості ОЗ з темпами зростання фінансових результатів, зростання яких, безумовно, повинен бути вище. Випереджаюче тим зростання фінансових результатів у порівнянні з вартістю ОЗ свідчить про зростання ефективності їх використання.

На основі складу основних фондів слід оцінити їх структуру – питому вагу окремих груп у загальній вартості. Доцільно проаналізувати структуру ОЗ підприємства за групами виробничих та невиробничих фондів, а також за більш деталізованим складом, наприклад:

- земельні ділянки;
- капітальні витрати на поліпшення земель;
- будинки, споруди та передавальні пристрої;
- машини та виробниче обладнання;
- транспортні засоби;
- інструменти, прилади, інвентар (меблі);
- робоча і продуктивна худоба;
- багаторічні насадження;
- інші ОЗ.

Аналіз структури основних фондів в динаміці дозволяє оцінити зміни, що відбуваються протягом певного періоду та визначити доцільність цих змін.

У подальшому поглибленому аналізі необхідно звернути увагу, власне, які види активної частини основних фондів упроваджені на підприємстві, їх технічний рівень, відповідність кращим світовим зразкам, як виконаний план технічного переоснащення підприємства, наскільки впровадження нової техніки сприяє підвищенню рівня механізації, автоматизації і комп'ютеризації виробництва і праці, чи сприяє нова техніка використанню прогресивних

технологій [59].

Велике значення має аналіз руху і технічного стану ОЗ, який проводиться за даними форми №5 бухгалтерської звітності. Він побічно характеризує довгострокове визначення цілей підприємства, показує, прагне воно отримати короткостроковий прибуток (про це свідчить відсутність інвестицій в ОЗ) або націлене на довгострокову перспективу (свідченням чого є активна інвестиційна політика). Показники руху ОЗ, особливо коефіцієнти оновлення і введення ОЗ, багато в чому визначають майбутній стан виробничого потенціалу організації і конкурентоспроможність продукції.

Для оцінки технічного стану основних фондів визначаються коефіцієнти зношеності та придатності. Зазначені коефіцієнти визначаються на підставі моментних показників, тобто на певний період. Тому вони обчислюються на початок і кінець досліджуваного періоду. Доцільно окремо розрахувати показники стану для загальної суми ОЗ та для активної їх частини окремо. В такому випадку застосовують відповідні показники первісної вартості та зносу активної частини.

Однак на підставі даних про коефіцієнти зносу і придатності не можна зробити точних висновків щодо стану основних фондів, оскільки:

- на суму зносу основних фондів великий вплив має метод нарахування амортизації, що застосовується на підприємстві;
- вартісна оцінка основних фондів залежить від кон'юнктури ринку, а відтак вона може відрізнятись від оцінки, отриманої за допомогою коефіцієнта придатності;
- на законсервоване обладнання нараховується амортизація на повне відновлення, однак, фізично ці основні фонди, з певним застереженням, не зношуються, а загальна сума зносу зростає [60].

Оновлення ОЗ може відбуватися як за рахунок придбання нових, так і модернізації наявних, що іноді більш переважно, оскільки в даному випадку зберігається уречевлена праця в конструктивних елементах і вузлах, що не підлягають заміні. В процесі аналізу доцільно з'ясувати, чи здійснюється

оновлення ОЗ за рахунок нового будівництва або модернізації, заміни старого обладнання на нове, більш високопродуктивне. Це дослідження відноситься до наступного етапу аналізу руху ОЗ.

Рух ОЗ – це, з одного боку, введення нових, сучасних технічних засобів у будь-якій із перерахованих форм, а, з іншого боку, виведення застарілих засобів праці в результаті їх фізичного і морального зносу.

Показники руху ОЗ можна оцінювати у цілому за сукупною вартістю ОЗ, за активною частиною і окремими видами (групами) ОЗ.

Результати аналізу технічного стану і руху ОЗ служать інформаційною базою для перевірки виконання плану впровадження нової техніки, модернізації наявних технічних засобів, введення в дію нових об'єктів та виконання графіка ремонту ОЗ.

Наступним етапом аналізу ОЗ є аналіз ефективності управління ними. Ефективність використання ОЗ характеризується співвідношенням темпів зростання випуску продукції і темпів зростання вартості ОЗ, а також показниками фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності і рентабельності ОЗ.

В якості обсягу випущеної продукції при визначенні фондівіддачі можуть використовуватися показники валової, товарної, реалізованої продукції. Доцільно аналізувати показники фондівіддачі, розраховані на базі обсягу реалізації і товарного випуску продукції для визначення більш точного рівня ефективності використання ОЗ на підприємстві.

При розрахунку фондівіддачі слід мати на увазі, що у вартості ОЗ беруть до уваги власні та орендовані транспортні засоби; не враховуються ОЗ, що знаходяться на консервації, а також здані в оренду іншим підприємствам. Розрахунок цього показника може проводитися по ОЗ, узятим як за початковою, так і за залишковою вартістю. Доцільно розрахувати фондівіддачу за загальною вартістю ОЗ та окремо за активною частиною, а також проаналізувати динаміку цих показників.

Після проведення загальної оцінки ефективності використання ОЗ

підприємства і, особливо, у разі, коли виявлені негативні тенденції в її динаміці, необхідно перейти до вивчення ефективності використання ОЗ окремих структурних підрозділів підприємства та конкретних об'єктів ОЗ, обчисливши показники ефективності використання ОЗ як в цілому за підрозділами, так і в розрізі окремих видів устаткування [61].

Після проведеного аналізу ефективності використання ОЗ підприємством доцільно провести факторний аналіз впливу окремих факторів на зміну обсягу випуску продукції.

Проведення факторного аналізу дає змогу отримати інформацію про невикористані резерви підвищення ефективності використання ОЗ, недоліки в управлінні ними та можливості збільшити прибуток підприємства за рахунок виправлення цих недоліків і використання резервів.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РУХУ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ НА ДП «ЗАПОРІЗЬКЕ МАШИНОБУДІВНЕ
КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ПРОГРЕС» ІМ.АКАДЕМІКА
О.Г.ІВЧЕНКА»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» ім. академіка О. Г. Івченка – державне підприємство, що входить у склад міністерства промислової політики України. Сферою діяльності підприємства є проектування, виробництво, сертифікація, ремонт, випробування, доведення й становлення серійного виробництва газотурбінних двигунів авіаційного й промислового застосування. Високий рівень конструкторських розробок авіаційних двигунів підприємства підтверджений сертифікатами Державіаслужби України, Авіаційного Реєстру Міждержавного Авіаційного Комітету країн СНД і Bureau Veritas.

5 травня 1945 р. наказом №193 Народного комісара авіаційної промисловості СРСР А. І. Шахуріна на заводі №478 було створено ДКБ (дослідно-конструкторське бюро) з розробки нових та модернізації раніше створених авіаційних двигунів середньої і малої потужності для цивільної авіації. Більшість перших радянських дослідних і серійних вертольотів оснащувалися поршневіми моторами, спроектованими в Запорізькому ДКБ. Начальником ДКБ був призначений кадровий конструктор заводу Олександр Георгійович Івченко, який став згодом (1963 р.) генеральним конструктором підприємства. Основу колективу нового ДКБ склали досвідчені фахівці моторного заводу, що пройшли чудову школу створення й доведення авіадвигунів від М-11 до М-88Б і АШ-82ФН. У 1966 р. підприємство було

перейменовано в «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес». З 1994 р. Підприємство носить ім'я свого першого керівника – академіка О. Г. Івченка, а з 2004 р. – ДП «Івченко-Прогрес». Для задоволення прогнозованого росту попиту на авіатехніку підприємство розробляє ряд нових авіаційних двигунів. Анкета підприємства представлена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Анкета ДП «Івченко-Прогрес»

№	Ознака	Відомості про підприємство
1.	Повна назва підприємства	Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» імені академіка О.Г. Івченка
2.	Скорочена назва	ДП «Івченко-Прогрес»
3.	Ідентифікаційний код підприємства за ЄДРПОУ	14312921
4.	Форма власності	державна
5.	Основні види діяльності	72.19 дослідження і розробка в галузі технічних наук 29.11.1 виробництво двигунів і турбін 29.11.3 ремонт і технічне обслуговування двигунів та турбін 29.24.1 виробництво інших машин та устаткування загального призначення 31.10.1 виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів 35.30.0 виробництво літальних апаратів, включаючи космічні
6.	Чисельність працівників (станом на 01.01.18)	2914 осіб
7.	Завантаженість (% від виробничих потужностей)	100%
8.	Об'єкти соціальної сфери на балансі підприємства	– пансіонат «Жемчуг» – сезонного типу на 108 місць у м. Приморськ. – дитячий оздоровчий табір «Прометей» – сезонного типу на 240 місць у м. Приморськ. – база відпочинку вихідного дня «Прогрес» – літнього типу на 60 місць в приморській зоні м. Запоріжжя. – база відпочинку «Прогрес» на 23 місця в Запорізькій області. – санаторій-профілакторій «Славутич» і пансіонат «Славутич» у селі Андріївка.

Сфера діяльності: проектування, виготовлення, випробування, доведення, сертифікація, постановка на серійне виробництво і ремонт газотурбінних двигунів авіаційного і промислового застосування. Напрямки

діяльності підприємства представлені на рисунку 2.1. Понад 60 сертифікатів Бюро Верітас, Європейського агентства з авіаційної безпеки, Головного управління цивільної авіації Китаю, АР МАК і Державіаслужби України підтверджують відповідність типової конструкції, якість, надійність і право на проектування, виробництво, ремонт та модернізацію двигунів підприємства. Напрями виробничої діяльності підприємства представлені на рисунку 2.1.

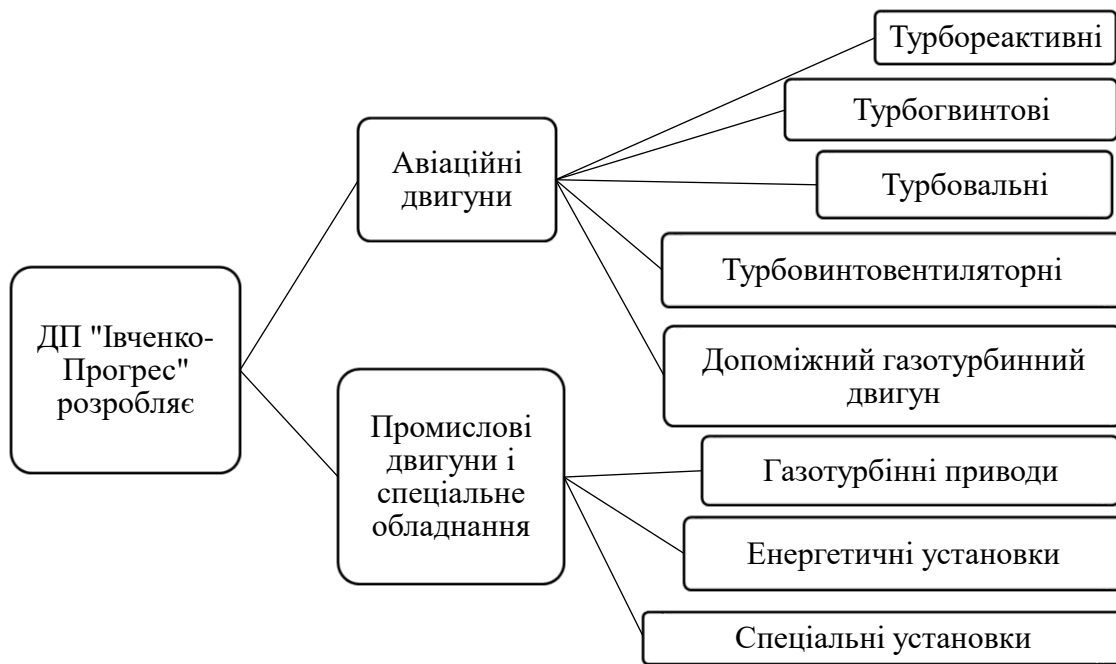

Рисунок 2.1 – Напрями виробничої діяльності ДП «Івченко-Прогрес»

Для задоволення прогнозованого росту попиту на авіатехніку підприємство розробляє ряд нових авіаційних двигунів цивільного і військового призначення. Зокрема, це перший у світі гвинтовентиляторний двигун Д-27 з максимальною потужністю 14000 е.к.с, який в наш час проходить льотні випробування на середньому військово-транспортному літаку Ан-70. Сьогодні активно ведуться підготовчі роботи до запуску в серійне виробництво літаків і двигунів.

Також проводяться роботи з розробки нових модифікацій – ТВГТД АІ-127 потужністю 14500 к.с. для важких вертольотів, сімейство турбореактивних двигунів з надвисоким ступенем двоконтурні (близько 13) АІ-727 тягою 9000

... 11000 кгс з редукторним приводом малошумного широкохордного вентилятора нового покоління для транспортних літаків типу Ан-148Т. Для нового регіонального літака Ан-140 розроблені турбогвинтовий двигун ТВЗ-117ВМА-СБМ1 і допоміжний АІ9-ЗБ.

Нові пасажирські літаки Ту-334, Ан-148, а також літак-амфібію Бе-200 піднімаючи у небо двигуни нового покоління сімейства Д-436 тягою від 6400 до 8200 кгс. Серійне виробництво здійснюється в кооперації підприємств: ВАТ «Мотор Січ» (Україна) і російських – ФДУП «ММПП» Салют» і ВАТ «УМПО». У листопаді 2008 року ТРДД Д-436ТП першим з авіаційних двигунів на пострадянському просторі отримав схвалення Європейського Агентства з авіаційної безпеки на відповідність західним нормам льотної придатності, забезпечивши тим самим вихід гідролітака Бе-200ЧС на Європейський ринок [62].

На підприємстві досліджують нові матеріали, системи управління, елементи і вузли, створені на основі нових ідей та перспективних технічних рішень. Розроблені й опробуванні ідеї, технології та матеріали впроваджують не тільки в нових перспективних двигунах, але й при модифікації існуючих серійних газотурбінних двигунів, що забезпечує нові можливості та якісне поліпшення літальних апаратів.

Конструкторський колектив і виробництво працюють з використанням новітніх технологій, на сьогодні ДП «Івченко-Прогрес» володіє передовими технологіями проектування і виробництва. ДП «Івченко-Прогрес» здійснює єдину технічну і маркетингову політику спільно з українськими і російськими виробниками газотурбінної техніки. В наш час підприємство має більше 500 ділових партнерів, більшу частину яких складають авіапідприємства Росії та України. Основні партнери підприємства представлені у таблиці 2.2.

Газотурбінні двигуни, виготовлені по документації ДП «Івченко-Прогрес», успішно експлуатують численні авіакомпанії світу. З багатьма з них підприємство підтримує тісні взаємовідносини, надаючи послуги з ремонту двигунів і забезпечення експлуатації двигунів за технічним станом. Серед

авіакомпаній «Волга-Дніпро», «Авіалінії Антонова», «Енімекс», «Політ» і ще близько 50 авіакомпаній в усьому світі [63].

Таблиця 2.2 – Основні партнери ДП «Івченко-Прогрес»

№	Найменування партнера	Діяльність партнера
1.	Державний концерн «Укроборонпром»	Завдання та цілі: – найбільш повне задоволення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань у новітніх зразках озброєння, здійснення модернізації, ремонту та утилізації; – зміцнення міжнародного авторитету України за рахунок розширення ринків збуту конкурентоспроможної продукції ОПК; – підвищення ролі вітчизняного оборонно-промислового комплексу в соціально-економічному розвитку країни.
2.	Авіапортал №1	Надання рекламних послуг, які враховують специфіку авіаційного бізнесу. Інформаційне партнерство і підтримка.
3.	АВІАНТ	Виготовлення та реалізація конкурентно-спроможної авіаційної техніки; ремонт і технічне обслуговування авіаційної техніки, машин, механізмів та їх агрегатів вітчизняного та зарубіжного виробництва; виготовлення і реалізація промислової продукції зокрема в галузі авіабудування, спеціального інструменту, товарів народного споживання, надання виробничо-технічних послуг.
4.	АНТОНОВ	АНТК ім. О.К. Антонова розробляє нові літаки та модифікації раніше створених, супроводжує їх експлуатацію, виконує роботи по підвищенню ресурсу, навчає льотний і технічний персонал, здійснює міжнародні перевезення вантажів
5.	Аеросила	Підприємство – провідне в Росії з розробки та виробництва літакових повітряних гвинтів, вентильаторів і їх регуляторів, допоміжних газотурбінних двигунів, агрегатів різного призначення.
6.	МОТОР СІЧ	Одне з найбільших в світі підприємств з виробництва, супроводу в експлуатації і ремонту 55 типів і модифікацій сучасних і надійних двигунів для літаків і вертольотів різного призначення.

Для більш глибокого ознайомлення з діяльністю підприємства, а також для розуміння масштабу його діяльності в таблиці 2.3 подані основні показники фінансово-господарської діяльності ДП «Івченко-Прогрес» за 2018-

2019 роки.

За даними таблиці можна зробити висновок, що підприємство за 2019 рік покращило всі показники фінансово-господарської діяльності, в тому числі чисельність працівників, яка становить 3 467, збільшившись за результатами року на 556 особи або на 19,10%. При цьому фонд оплати праці на підприємстві зріс на 277 611 тис.грн. або на 66,98% і становить 692 080 тис.грн., а середня заробітна плата збільшилась на 2 181 грн. або на 20,07% і дорівнює 13 050 грн.

Таблиця 2.3 – Показники фінансово-господарської діяльності ДП «Івченко-Прогрес» за 2018-2019 рр.

№	Показник	2018 рік	2019 рік	Динаміка	
				абс. +/-	відн. %
1.	Всього активів, тис.грн.	1 538 318	1 784 294	+245 977	115,99
2.	Первісна вартість ОЗ, тис.грн.	417 493	523 783	+106 290	125,46
3.	Накопичений знос ОЗ, тис.грн.	230 230	276 343	+46 113	120,03
4.	Виробничі запаси, тис.грн.	186 907	277 518	+90 612	148,48
5.	Незавершене виробництво, тис.грн.	314 927	333 328	+18 402	105,84
6.	Власний капітал, тис.грн.	525 400	572 083	+46 684	108,80
7.	Середньооблікова кількість штатних працівників:	2 911	3 467	+556	119,10
	у тому числі виробничий персонал, осіб	2 211	2 489	+278	112,57
8.	Фонд оплати праці штатних працівників, тис.грн.	414 469	692 080	+277 611	166,98
9.	Середня заробітна плата, грн.	10 869	13 050	+2 181	120,07
10.	Обсяг виробленої продукції (наданих послуг), тис.грн.	1 231 066	1 659 723	+428 657	134,82
11.	Собівартість реалізованої продукції (наданих послуг), тис.грн.	1 016 453	1 270 382	+253 929	124,98
12.	Чистий прибуток, тис.грн.	56 205	99 408	+43 203	176,87
13.	Сплачено податків до бюджету та цільових фондів, тис.грн.	362 514	479 259	+116 745	132,20

Що стосується стану підприємства, то вартість всіх його активів на кінець 2019 року становить 1 784 294 тис.грн., збільшившись за результатами року на 245 977 тис.грн. або на 15,99%. Такий приріст обумовлений в тому

числі збільшенням вартості ОЗ на кінець періоду на 106 290 тис.грн. або на 25,46%, яка становить 523 783 тис.грн. Також на збільшення вартості майна підприємства вплинуло збільшення залишків запасів та незавершеного виробництва. Вартість запасів складає 277 518 тис.грн. збільшившись на 90 612 тис.грн. або на 48,48%, а вартість незавершеного виробництва зросла на 18 402 тис.грн. або на 5,84% та дорівнює 333 328 тис.грн.

Чистий прибуток підприємства складає 99 408 тис.грн. і це перевищує показник 2018 року на 43 203 тис.грн. або на 76,87%. Власний капітал у 2019 році збільшився на 46 684 тис. грн. або на 8,89% більшою мірою за рахунок прибутку звітного періоду. Він становить 572 083 тис.грн.

На такий приріст прибутку вплинуло збільшення обсягу виконаних робіт на 428 657 тис.грн. або на 34,82%, який становить 1 659 723 тис.грн. Вартість витрат на виконання цих робіт у звітному році дорівнює 1 270 382 тис.грн., збільшившись у порівнянні з 2018 роком на 253 929 тис.грн. або на 24,98%.

За рахунок збільшення чистого прибутку, фонду оплати праці та інших чинників зросла сума податків, сплачених до бюджету та цільових фондів, на 116 745 тис.грн. або на 32,20% і дорівнює 479 259 тис.грн.

Загалом, підприємство за 2019 рік досягло кращих результатів, ніж у минулому на перший погляд. Проте для більш достовірного висновку необхідно проаналізувати всі аспекти діяльності підприємства, ділянки бухгалтерського обліку, фінансові результати та стан ДП «Івченко-Прогрес».

Підприємство займається удосконаленням авіаційних двигунів, тобто виробляє унікальну продукцію в обмеженій кількості. Саме тому на підприємстві, хоч і більшість працівників є робітниками, вагому частку найманих осіб складає інженерно-технічний персонал. Ця категорія працівників є надзвичайно важливою для даного підприємства, адже від результатів їх праці залежить виконання замовлень, що впливає на отримуваний прибуток.

Для більш глибокого розуміння політики підприємства в сфері управління персоналом наведена інформація про стан трудових ресурсів на

ДП «Івченко-Прогрес» за 2019 рік у таблиці 2.4.

Відповідно до наведених даних, можна зробити висновок про те, що більше половини працівників, а саме 71,79%, складають робітники, а другою вагомою складовою (16,82%) є інженерно-технічний персонал, як і було зазначено вище. Крім того, фонд оплати праці в обох категоріях працівників має невелику різницю, приблизно 120 000 тис.грн., що свідчить про більш високий рівень оплати праці працівників, що розробляють проекти удосконалених двигунів. За цих умов продуктивність праці знаходиться на досить високому рівні, а саме 478,72 тис.грн. на одну особу, що пояснюється великою вартістю виконаних робіт, їх унікальністю та новизною.

Таблиця 2.4 – Інформація щодо використання трудових ресурсів ДП «Івченко-Прогрес» та його витрат на оплату праці у 2019 р.

№	Показник	2019 р.
1.	Кількість робітників, осіб	2 489
2.	Кількість інженерно-технічного персоналу, осіб	583
3.	Кількість адміністративного персоналу, осіб	146
4.	Інші службовці, осіб	249
	Усього працівників:	3 467
5.	Фонд оплати праці робітників, тис.грн.	354 284
6.	Фонд оплати праці інженерно-технічного персоналу, тис.грн.	238 930
7.	Фонд оплати праці адміністративного персоналу, тис.грн.	24 054
8.	Фонд оплати праці інших службовців, тис.грн.	74 812
	Усього фонд оплати праці:	692 080
9.	Частка робітників, %	71,79
10.	Частка інженерно-технічного персоналу, %	16,82
11.	Частка адміністративного персоналу, %	4,21
12.	Частка інших службовців, %	7,18
	Усього:	100,00
13.	Обсяг виробленої продукції (наданих послуг), тис.грн.	1 659 723
14.	Продуктивність праці, тис.грн.	478,72

Підприємство широко застосовує ОЗ в своїй діяльності, як у виробничій, так і в невиробничій сфері. Основних вид діяльності ДП «Івченко-Прогрес» передбачає розробку нових моделей двигунів та удосконалення вже існуючих, тому підприємство використовує сучасні технології, в тому числі новітні ОЗ.

Тому доцільно звернути увагу на показники балансової вартості ОЗ у 2018 та 2019 роках, наведених у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка балансової вартості ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» за 2018-2019 рр., тис.грн.

№	Показник	2018 р.		2019 р.	
		Значення	Питома вага	Значення	Питома вага
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	68 551	31,23	81 705	29,67
2.	Машини та обладнання	100 226	45,66	112 413	40,82
3.	Транспортні засоби	12 673	5,77	25 784	9,36
4.	Інструменти, прилади, інвентар	38 055	17,34	55 446	20,14
5.	Багаторічні насадження	19	0,01	8	0,01
	Усього:	219 524	100,00	275 356	100,00

Дані свідчать про те, що основними фондами підприємства є машини та обладнання, а також будинки, споруди і передавальні пристрої. Вагому частину у складі ОЗ займають інструменти, прилади та інвентар, оскільки розробка двигунів є досить трудомістким видом діяльності. Саме тому підприємство забезпечує працівників сучасними інструментами та приладами для виконання робіт. Можна зробити висновок, що за 2019 рік на підприємстві суттєво не змінилась балансова вартість ОЗ.

Аналіз діяльності підприємства дозволяє більш глибоко дослідити та виявити особливості його функціонування. Для таких цілей сформована таблиця 2.6, яка містить основні коефіцієнти господарської діяльності ДП «Івченко-Прогрес». Таблиця 2.6 містить розраховані коефіцієнти для аналізу ОЗ, трудових ресурсів, а також фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

Можна зробити висновок, що за більшістю показників спостерігається незначна негативна тенденція. Наприклад розраховані показники приросту ОЗ, забезпеченості власними оборотними коштами, фінансової стійкості та автономії зменшились за звітний рік, тоді коли відсоток придатних до

подальшого використання ОЗ зрiс. Для вiзуалiзацiї даних створений графiк, зображений на рисунку 2.2.

Таблиця 2.6 – Коефiцiєнтний аналіз дiяльностi ДП «Iвченко-Прогрес» за 2018-2019 рр.

№	Показник	2018 р.	2019 р.
1.	Коефiцiєнт придатностi ОЗ	0,4676	0,4763
2.	Коефiцiєнт приросту ОЗ	0,2489	0,2075
3.	Коефiцiєнт забезпеченостi власними оборотними коштами	0,1465	0,0848
4.	Коефiцiєнт фiнансової стiйкостi	0,4948	0,4529
5.	Коефiцiєнт автономiї	0,3310	0,3117

Крiм вищеназваних коефiцiєнтiв, важливі показники для аналізу фiнансово-господарської дiяльностi пiдприємства, у тому числі ефективностi використання ОЗ, наведенi у таблицi 2.7. Для бiльш чiткого розумiння показникiв, створений графiк, представлений рисунком 2.3.

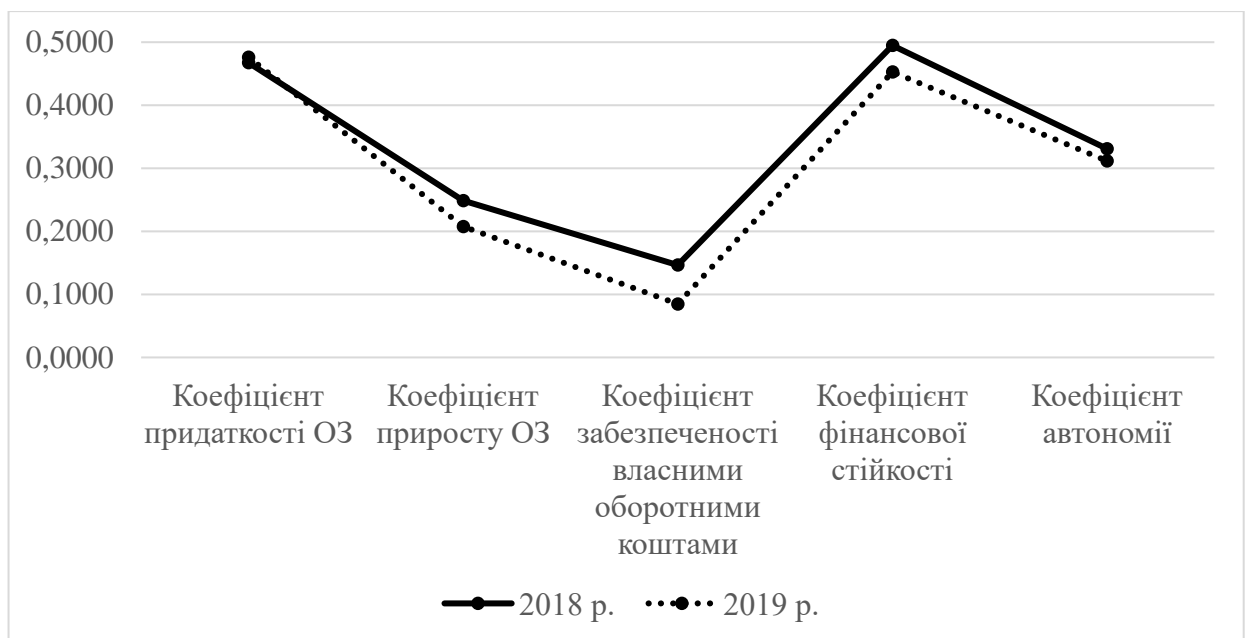

Рисунок 2.2 – Коефiцiєнтний аналіз дiяльностi ДП «Iвченко-Прогрес» за 2018-2019 рр.

Виходячи з наведених даних, можна зробити висновок, що протягом 2019 року вищеназванi показники зазнали несуттєвих змiн. Фондовiддача у

звітному році зросла на 220 грн., відповідно фондомісткість зменшилась на 23 грн., що є безумовно позитивною тенденцією.

Таблиця 2.7 – Інші важливі показники діяльності ДП «Івченко-Прогрес» за 2018-2019 рр.

№	Показник	2018 р.	2019 р.
1.	Фондовіддача	2,9487	3,1687
2.	Фондомісткість	0,3391	0,3156
3.	Матеріаломісткість	0,2415	0,2844
4.	Рентабельність ОЗ	0,1346	0,1898
5.	Рентабельність продажів	0,0499	0,0676

Як позитивний результат діяльності підприємства, рентабельність ОЗ та продажів протягом 2019 року збільшились, відповідно на 55 грн. та 18 грн, а також зросла матеріаломісткість продукції на 4 грн., що є несуттєвою зміною.

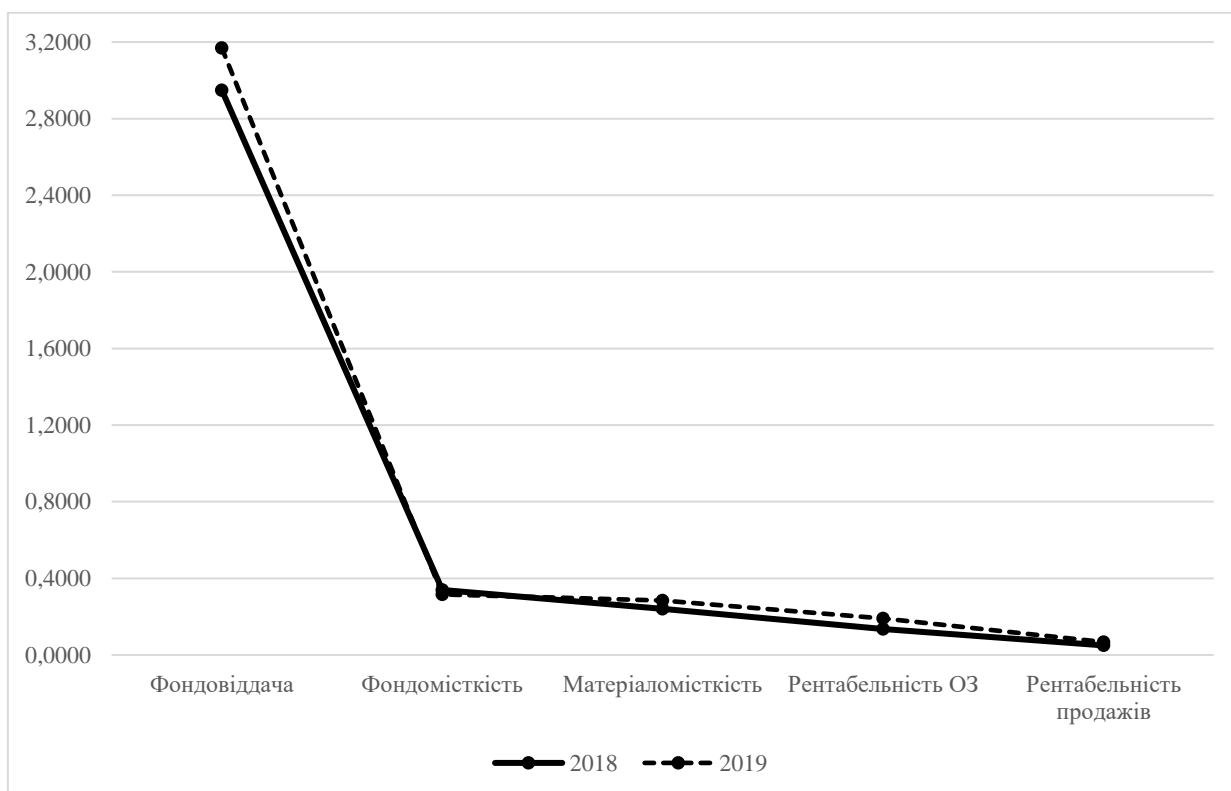

Рисунок 2.3 – Інші важливі показники діяльності ДП «Івченко-Прогрес» за 2018-2019 рр.

2.2 Організація обліку руху основних засобів та відображення її результатів в бухгалтерському обліку

Бухгалтерія є важливим структурним підрозділом апарата управління, що здійснює бухгалтерський облік господарської діяльності ДП «Івченко-Прогрес». Вона тісно співпрацює з іншими структурними підрозділами управління підприємством. Бухгалтерія отримує від них необхідні для обліку і контролю документи і надає їм обліково-економічну інформацію.

ДП «Івченко-Прогрес» є підприємством з державною формою власності, тому воно підлягає перевіркам з боку органів державної влади частіше, ніж інші підприємства та товариства. Саме тому набуває особливого значення якісне ведення бухгалтерського обліку на даному суб'єкті господарювання, відсутність помилок і правильне відображення господарських операцій у відповідності до нормативно-правових актів та національних і міжнародних стандартів обліку.

На ДП «Івченко-Прогрес» функціонує підрозділ бухгалтерія, яка має розгалужену структуру, яка складається з підрозділів різних рівнів та показана на рисунку 2.4. Велика увага в даній роботі приділяється Бюро загального бухгалтерського обліку та звітності, у якому в тому числі ведеться облік ОЗ.

Первинний облік операцій з ОЗ на підприємстві оформляють документами, які затверджені Наказом №352. Необхідно зазначити, що ДП «Івченко-Прогрес» формує інвентарні картки обліку ОЗ, а також здійснює розрахунок амортизації ОЗ у комп'ютерній програмі ІС-ПРО, тому воно не використовує форми ОЗ-6 «Інвентарна картка обліку ОЗ», ОЗ-7 «Опис інвентарних карток з обліку ОЗ», ОЗ-14 «Розрахунок амортизації ОЗ (для промислових підприємств)» та ОЗ-16 «Розрахунок амортизації по автотранспорту».

Форма ОЗ-1 «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ» застосовується на підприємстві для оформлення зарахування до складу ОЗ

окремих об'єктів і для обліку введених в експлуатацію, також для оформлення внутрішнього переміщення ОЗ з одного цеху (відділу, дільниці) до іншого, а також для виключення їх зі складу ОЗ при передачі іншому підприємству. При отриманні (купівлі) ОЗ акт складає комісія, яка призначається розпорядженням (наказом) керівника ДП «Івченко-Прогрес». Акт складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт. При передачі ОЗ іншому підприємству акт складається в двох примірниках (для підприємства, яке отримує і яке здає ОЗ). При оформленні внутрішнього переміщення ОЗ акт також складається в двох примірниках у тому відділі, який здає ОЗ. Крім того внутрішнє переміщення на підприємстві оформлюється документом Пропозиція про передачу ОЗ.

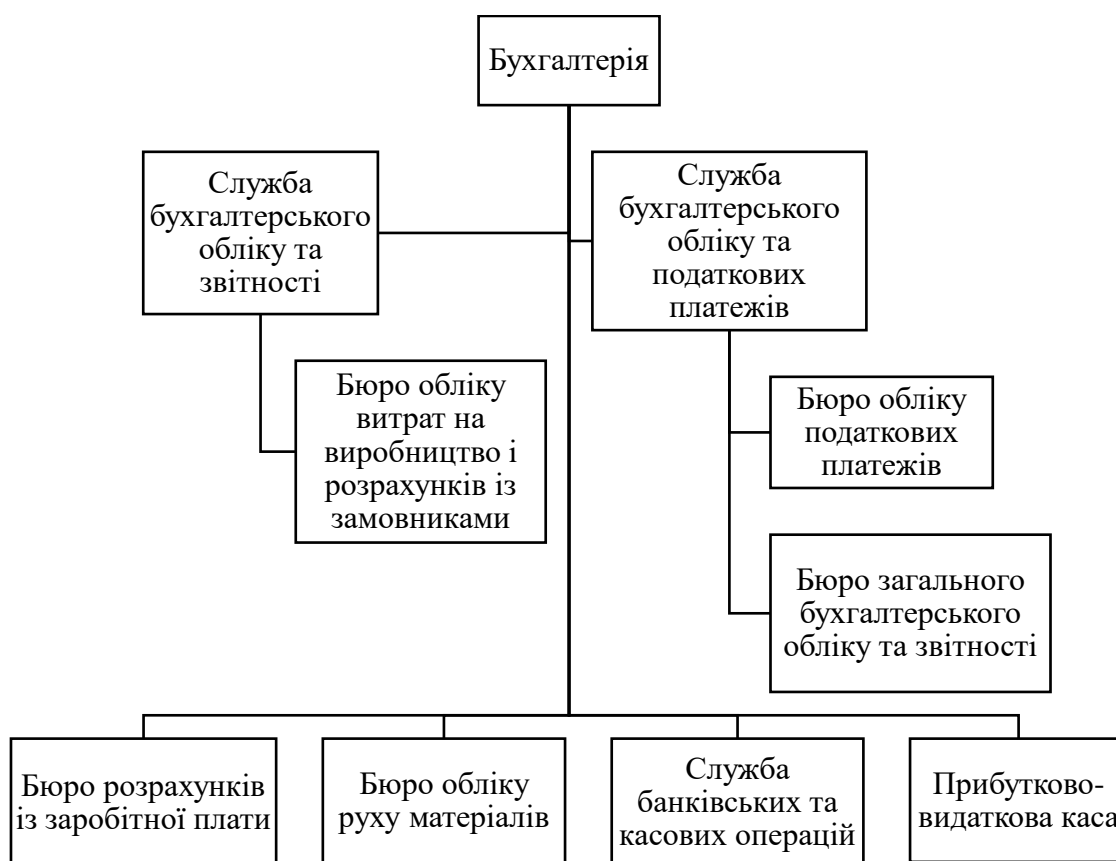

Рисунок 2.4 – Організаційна структура бухгалтерії

Форму ОЗ-2 «Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих і модернізованих об'єктів» застосовують для оформлення приймання-здачі ОЗ

з капітального ремонту, реконструкції та модернізації. Якщо ремонт, реконструкцію та модернізацію виконує інше підприємство, то акт складається в двох примірниках (другий примірник передається підприємству, що здійснило ремонт ОЗ). При виконанні ремонту, реконструкції та модернізації господарським способом, акт складається в одному примірнику і залишається на підприємстві.

Форма ОЗ-3 «Акт на списання ОЗ» застосовується для оформлення вибуття окремих об'єктів ОЗ при повній або частковій їх ліквідації. Акт складається в двох примірниках комісією, що затверджена наказом керівника підприємства. Витрати по ліквідації, а також вартість отриманих матеріальних цінностей від розбору будівель, демонтажу обладнання відображають в акті в розділі «Розрахунок результатів списання об'єктів».

Відповідно до Наказу про облікову політику підприємства, на ньому затверджена класифікація необоротних активів, наведена у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Класифікація необоротних активів підприємства

№	Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
1	2	3
1.	Земельні ділянки	—————
2.	Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
3.	а) будівлі	20
	б) споруди	15
	в) передавальні пристрої	10
4.	Машини та обладнання: з них електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматизованого оброблення інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми тощо	5 2
5.	Транспортні засоби	5
6.	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
7.	Тварини	6
8.	Багаторічні насадження	10
9.	Інші ОЗ	12
10.	Бібліотечні фонди	—————

Продовження таблиці 2.8

1	2	3
11.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	—————
12.	Тимчасові (нетитульні) споруди	5
13.	Природні ресурси	—————
14.	Інвентарна тара	6
15.	Предмети прокату	5
16.	Довгострокові біологічні активи	7

На підприємстві ухвалений робочий план рахунків Протоколом №1 від 12.09.2011 р. «Про затвердження плану рахунків та субрахунків бухгалтерського обліку, прийнятих на підприємстві і створення його електронної копії в системі «ІС-ПРО». Витяг з робочого плану рахунків ДП «Івченко-Прогрес» наведений у Додатку Д «Витяг з робочого плану рахунків ДП «Івченко-Прогрес».

Обліком ОЗ на підприємстві займається окремий структурний підрозділ, який обробляє документи з прийняття, руху, вибуття ОЗ, нарахування амортизації тощо. Безпосередньо питаннями необоротних активів займаються 2 бухгалтери: перший – обліковує прийняття ОЗ, відслідковує заборгованість по банківським випискам, формує відповідні бухгалтерські реєстри, другий – займається операціями, що відбувається всередині підприємства, тобто обліковує рух ОЗ між складами та цехами, їх ремонт, нараховує амортизацію, веде інвентарні картки тощо. Операції з ОЗ, що здійснює підприємство, наведені на рисунку 2.5.

На першій ділянці бухгалтерського обліку ОЗ робота розпочинається з того, що бухгалтеру приносять рахунки, накладні та акти з придбання та оприбуткування ОЗ зі складу при їх отриманні. Після цього бухгалтер розробляє банківські виписки, відслідковує оплату за ОЗ та проставляє власні відмітки про наявність актів та накладних, тобто надходження ОЗ від постачальника. Необхідно зазначити, що з банківськими виписками працює весь відділ, тому кожного дня складаюся відомості на основі банківських документів, де вказується окремо за видатком та надходженням – номери

платіжних документів, найменування контрагентів, суми та вже проставлені кореспондуючі рахунки. Рахунок, який відслідковується на цій ділянці – 379 «Аванси видані на придбання ОЗ».

Рисунок 2.5 – Господарські операції з обліку ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес»

Після отримання інформації про сплату за необоротні активи, бухгалтер заносить дані до спеціальної відомості, де за кожною сплатою записує дату, номер складу, до якого повинні надійти ОЗ, окремо відображає суму ПДВ. При надходженні необоротного активу на склад дублюється сума у відповідну графу надходження. Відомості складаються на кожний місяць для контролю за сплатами та надходженнями ОЗ.

Бухгалтер формує також відомість «Обладнання здане в експлуатацію» за рахунком 152 «Придбання (створення) ОЗ». За допомогою неї здійснюється контроль за ОЗ, що вже надійшли на підприємство і які необхідно ввести в

експлуатацію. У відомості вказують назву ОЗ, привласнений йому на складі інвентарний номер, первісну вартість та відділ, до якого він надійшов. Такий запис роблять на основі спеціального документа – Пропозиція про передачу ОЗ. Його приносять зі складу, закріпленого за певним цехом, з підписом матеріально відповідальної особи, інвентарним номером та найменуванням.

Якщо на кінець місяця є записи про ОЗ, що ще не надійшли на підприємство, то такі відомості переносяться до спеціального журналу «Путь», з якого вони потім по факту надходження викреслюються.

У комп'ютерній програмі ІС-ПРО бухгалтер вносить дані, отримані з накладної – проставляє дату, номер, реквізити постачальника, його розрахунковий рахунок, обирає бухгалтерський рахунок та цех підприємства, а також окремо ставить номер податкової накладної. Після цього бухгалтер заходить у розділ Специфікація, куди вносить відомості про сам об'єкт ОЗ, а також окремо відображає суму ПДВ. Після того, як бухгалтер обрав необхідний шаблон проведення, він натискає кнопку Проведення та перевіряє правильність бухгалтерських записів.

В кінці місяця бухгалтер формує загальну відомість через програму ІС-ПРО та звіряє її з журналами, що велись вручну. Крім того, він друкує розшифровку за бухгалтерськими проведеннями в розрізі кожного рахунка. Далі ці проведення віддають для включення їх до Головної книги. Витяг з реєстру господарських операцій на першій ділянці обліку ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» наведені у таблиці 2.9.

Акти приймання-передачі ОЗ віддають до іншого бухгалтера, який займається операціями з внутрішнього переміщення обладнання, обліком надходження та вибуття нематеріальних активів, нарахуванням амортизації, веденням інвентарних карток тощо.

Бухгалтер проставляє рахунки у відповідності до кодів класифікатора ОЗ, затвердженого обліковою політикою підприємства. Субрахунок проставляється таким чином, що, наприклад, ОЗ 6 групи має рахунок 106, 3 групи – 103 тощо.

На актах прийому-передачі проставляють номер та назву цеху, до якого надійшов ОЗ, а також строк експлуатації. Потім дані заносять до комп'ютерної програми, де в спеціальній формі вводять інвентарний номер об'єкта ОЗ, який присвоює комірник, бухгалтерський рахунок, первісну вартість, найменування, на склад якого цеху надійшло обладнання, дату надходження та матеріально відповідальну особу, яка отримала об'єкт.

Таблиця 2.9 – Витяг з реєстру господарських операцій на першій дільниці обліку ОЗ за червень 2019 року

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1.	Попередня сплата постачальнику за станок з розрахункового рахунку в ПІБ (ПромІнвестБанку)	379	3111	72 369,00
2.	Попередня сплата постачальнику за комп'ютер з розрахункового рахунку в Укресімбанку	379	3112	15 245,00
3.	Попередня сплата постачальнику за станок з розрахункового рахунку ВКВ (вільно-конвертованої валюти) в Укресімбанку	379	31222	57 856,00
4.	Оприбуткування комп'ютера, отриманого від постачальника (за Дт – номер складу)	207	631	15 700,00
5.	Залік заборгованості	631	379	51 250,00
6.	Відображення податкового кредиту	6412	631	15 200,00
7.	Перенесення податкового кредиту на рахунок ПДВ	641	6412	15 200,00
8.	Розрахунок витрат на придбання кондиціонера та передача документів до другої дільниці обліку ОЗ для подальшого введення його в експлуатацію	152	207	7 900,00

Щомісяця програма нараховує амортизацію ОЗ та нематеріальних активів. Для цього обліковою політикою підприємства передбачено використання тільки прямолінійного методу. Амортизаційні нарахування відображаються в інвентарній картці, яка містить відомості про первісну вартість об'єкту, розмір місячних амортизаційних відрахувань, суму накопиченої амортизації, залишкову вартість. Крім того, вона надає інформацію про бухгалтерські рахунки з нарахування зносу та обліку об'єкта ОЗ, дату введення в експлуатацію та строк корисного використання. Особливістю ведення інвентарних карток та загалом обліку ОЗ є те, що не

проставляється ліквідаційна вартість об'єкта. Тому необоротний актив списується або підпадає під капітальний ремонт чи модернізацію тоді, коли його первісна вартість буде дорівнювати сумі кінцевого зносу.

Бухгалтер на початку кожного місяця формує відомості за попередній місяць, в якій групуються дані по матеріально відповідальним особам та наводиться інформація про надходження ОЗ по інвентарним номерам, коду групи, сумі та залишковій вартості. Крім того, проставляється код групи ОЗ за старою класифікацією, яка відрізняється від діючої, як довідкові відомості.

При передачі ОЗ із центрального складу до цехів або між цехами, формується Акт прийому-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ на основі відповідного розпорядження у вигляді службової записки від головного інженера. Інвентаризація ОЗ проводиться кожного року перед складанням фінансової звітності на 1 листопада. За результатами її проведення формують Інвентаризаційний опис. Оскільки підприємство є державним, на ньому здійснюється постійний контроль за оборотними і необоротними активами, як силами самої організації, так і контролюючими органами. Через це на підприємстві вже багато років не буває недостач та надлишків, проте у таблиці 2.10 наведені типові бухгалтерські проведення з обліку нестач та надлишків ОЗ за результатами інвентаризації, які можуть бути застосовані ДП «Івченко-Прогрес». Інвентаризація проводиться на основі відповідного наказу, який формує склад комісії для кожного цехового складу. Перевірці підлягають всі оборотні і необоротні активи, які закріплені за певною матеріально відповідальною особою. Опис складають окремо по кожній особі.

Списання ОЗ відбувається за Актом списання (вибуття) ОЗ. Підприємство має право вільно списувати необоротні активи вартістю до 20 000,00 грн., якщо первісна вартість вище – воно повинно скласти лист до спеціальних органів з обґрунтуванням причини списання. Після отримання дозволу на списання складається відповідний наказ та формується акт вибуття ОЗ.

В результаті ліквідації ОЗ можна отримати певні активи, в тому числі

металобрухт та запасні частини. Такі запаси оприбутковуються накладною з відділу утилізації. Металобрухт зазвичай реалізують, а запасні частини – передають на склади. Як списання, так і оприбуткування запасів відображаються у відповідних відомостях бухгалтерського обліку.

Таблиця 2.10 – Типові бухгалтерські проведення з обліку нестач та надлишків ОЗ за результатами інвентаризації

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт
1.	Відображена нестача ОЗ за залишковою вартістю (за результатами інвентаризації)	976	10
2.	Відображено списання зносу об'єкта ОЗ	131	10
3.	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	976	641
4.	Відображена на позабалансовому рахунку сума нестачі	072	-
5.	Списана на винну особу сума нестачі	375	746
6.	Списана з позабалансового рахунку сума нестачі	–	072
7.	Утримана сума нестачі із заробітної плати винної особи за його заявою	661	375
8.	Внесена добровільно в касу сума нестачі від винної особи	301	375
9.	Перераховано на поточний рахунок підприємства сума нестачі від винної особи	311	375
10.	Оприбуткований об'єкт ОЗ (надлишок за результатами інвентаризації)	10	424

В результаті ліквідації ОЗ можна отримати певні активи, в тому числі металобрухт та запасні частини. Такі запаси оприбутковуються накладною з відділу утилізації. Металобрухт зазвичай реалізують, а запасні частини – передають на склади. Як списання, так і оприбуткування запасів відображаються у відповідних відомостях бухгалтерського обліку. Як правило, списання ОЗ на підприємстві проводиться, коли їх залишкова вартість дорівнює 0. Якщо об'єкт ще можна використовувати в процесі господарської діяльності, то підприємство здійснює його капітальний ремонт або модернізацію, що в результаті збільшує його первісну і залишкову вартість та подовжує строк корисного використання. Документом, що підтверджує ремонт ОЗ є Акт приймання відремонтованих ОЗ, в якому проставляють номер замовлення, цех, найменування ОЗ та відомості про сам ремонт. У бухгалтерії на акті проставляють рахунок бухгалтерського обліку та заносять дані до

комп'ютерної програми. У базі даних вже є об'єкт ОЗ з таким інвентарним номером, тому створюють новий запис з первісною вартістю ремонту. Таким чином, впродовж місяця, в системі буде знаходитись два записи по одному об'єкту ОЗ: з нульовою залишковою вартістю та з вартістю ремонту. У наступному місяці дані з другого запису перейдуть до першого – це збільшить первісну вартість самого об'єкта на суму ремонту, строк експлуатації, а також змінить розмір щомісячних амортизаційних відрахувань. Накопичена амортизація залишиться незмінною.

Витяг з реєстру господарських операцій на другій ділянці обліку ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» наведені у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Витяг з реєстру господарських операцій на другій ділянці обліку ОЗ за червень 2019 року

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1.	Введення в експлуатацію відремонтованої системи водопостачання	1031	152	19 368,64
2.	Відпущення матеріалів на ремонт станка	152	207	12 578,02
3.	Введення в експлуатацію тахометра	106	152	4 780,00
4.	Списання нарахованої амортизації станка	13141	1041	48 752,00
5.	Списання залишкової вартості інструмента	976	1041	4 012,27
6.	Нарахування ПДВ на залишкову вартість інструмента	976	6412	802,45
7.	Переміщено тахометр з цеху №34 до відділу метрології	106	106	2 470,00
8.	Списання кондиціонеру (інвентарний номер 307459) через неможливість його подальшого використання (повний фізичний та моральний знос)	1316	106	1 868,00
9.	Нарахована амортизація службових квартир загальногосподарського призначення	949	13130	177,99
10.	Нарахована амортизація будівель і споруд загальногосподарського призначення	949	13131	33 884,16
11.	Нарахована амортизація багаторічних насаджень загальногосподарського призначення	949	1318	410,52
12.	Нарахована амортизація інших ОЗ (станків) загальногосподарського призначення	949	1319	1 136,12
13.	Нарахована амортизація машин та обладнання виробничого призначення	9107	13141	407 543,21
14.	Нарахована амортизація машин та обладнання адміністративного призначення	9207	1314	296,69

Переоцінку ОЗ на підприємстві майже не проводять. Остання переоцінка була здійснена у 2009 р. Замість неї здійснюють капітальний ремонт ОЗ, який збільшує її залишкову вартість, підтягуючи до справедливої. Операції з обліку ОЗ, що були здійснені протягом місяця, узагальнюють у журналі-ордері №6 «Облік ОЗ», який передається бухгалтеру, який формує щомісячну оборотно-сальдову відомість та заносить проведення до Головної книги.

2.3 Шляхи удосконалення обліку руху основних засобів на промисловому підприємстві

Метою дослідження організації бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві є перш за все визначення шляхів удосконалення цієї сфери управління. Удосконалення може стосуватись відображення господарських операцій, процесу заповнення фінансової, статистичної, податкової та інших форм звітності, організації бухгалтерської служби тощо.

В даній роботі визначено три напрямки покращення обліку ОЗ. Перший полягає в розширенні та деталізації робочого плану рахунків, затвердженого на ДП «Івченко-Прогрес» з метою удосконалення процесу заповнення статистичної звітності.

Одним із статистичних звітів, що подає підприємство є Форма №11-ОЗ «Звіт про наявність і рух ОЗ, амортизацію (річна)». Перш за все необхідно автоматизувати процес заповнення графі 3 (надійшло ОЗ у звітному році усього) та графі 4 (у тому числі уведено в дію нових ОЗ).

Таким чином, метою удосконалення є заповнення цих граф з розмежування ОЗ на ті, що надійшли загалом та ті з них, що введені в експлуатацію. Це досягається шляхом деталізації та розширення рахунків обліку ОЗ, амортизації та капітальних інвестицій. Оскільки підприємство активно здійснює капітальний ремонт ОЗ, то доцільно розмежувати рахунки

для обліку придбання ОЗ та для обліку їх капітального ремонту. На підставі цього визначено декілька варіантів рішень:

– використання рахунка 152 «Придбання (створення) ОЗ» для оприбуткування об'єктів ОЗ та відображення витрат при придбанні, а також введення рахунка 157 «Капітальний ремонт ОЗ» для обліку ремонтів та поліпшень об'єктів ОЗ. У результаті заповнення граф виглядає наступним чином: «надійшло» – це дебетовий оборот рахунка 152, а «у тому числі уведено в дію нових ОЗ» – це кредитовий оборот даного рахунка.

– разом з рахунками 152 та 157 з попереднього варіанта рішення можна додатково ввести рахунок 158 «Інші витрати на придбання ОЗ». При цьому рахунок 152 буде відображати вартість тільки оприбуткованих об'єктів ОЗ. У результаті заповнення граф виглядає наступним чином: «надійшло» – це сумарний дебетовий оборот рахунків 152 та 158, а «у тому числі уведено в дію нових ОЗ» – це сумарний кредитовий оборот даних рахунків.

– деталізація рахунка 152 та поділ його на 1521 «Оприбуткування ОЗ» та 1522 «Інші витрати на придбання ОЗ». Крім того, доцільно ввести також рахунок 157 для обліку капітальних ремонтів та поліпшені об'єктів ОЗ. У результаті заповнення граф виглядає наступним чином: «надійшло» – це дебетовий оборот рахунка 152, а «у тому числі уведено в дію нових ОЗ» – це кредитовий оборот даного рахунка.

У результаті дані бухгалтерського обліку за введеними рахунками можна використати для заповнення графи «Надійшло» форми №11-ОЗ. Крім цього, ці дані можна буде порівнювати, і таким чином перевіряти правильність ведення обліку, з інформацією, що міститься у відомості «Обладнання, здане в експлуатацію», яка ведеться бухгалтером кожний місяць.

Доцільно впровадити подібне удосконалення обліку для заповнення графи 5 (вибуло у звітному році усього) та графи 6 (у тому числі ліквідовано ОЗ). Головним завданням даного покращення є розширення та деталізація робочого плану рахунків для розмежування відображення в обліку вибуття ОЗ різними способами. На підставі цього визначено декілька варіантів рішень:

– введення рахунка 107, як допоміжного субрахунку при відображенні в бухгалтерському обліку операцій з вибуття ОЗ внаслідок їх ліквідації. Цей рахунок є проміжною ланкою: на ньому акумулюється повна вартість об'єкта ОЗ, яка потім списується через накопичену амортизацію та витрати. Таким чином, впровадження даного рахунку не вплине на баланс або фінансові результати підприємства, оскільки він «закривається» одразу після «відкриття». Результат заповнення граф виглядає наступним чином: «вибуло у звітному році усього» – це кредитовий оборот рахунка 10, а «у тому числі ліквідовано ОЗ» – це оборот за рахунком 107.

– введення позабалансового рахунка 04 «Ліквідовані об'єкти ОЗ». Цей варіант вирішення питання є менш затратним, адже передбачає додання одного бухгалтерського проведення до вже існуючої системи, яке не відобразатиметься і не впливатиме ні на що інше. Результат заповнення граф виглядає в такому разі наступним чином: «вибуло у звітному році усього» – це кредитовий оборот рахунка 10, а «у тому числі ліквідовано ОЗ» – це оборот за позабалансовим рахунком 04, або дебетовий залишок за цим рахунком у разі списання з нього сум ліквідованих ОЗ у кінці місяця.

Підприємство також подає форму №2-інвестиції «Звіт про капітальні інвестиції, вибуття й амортизацію активів». Для більш швидкого заповнення даного звіту можна скористатись вищенаведеними варіантами удосконалення обліку. Завдяки ним спрощується заповнення графи 5 (витрати на капітальний ремонт) та графи 6 (витрати на поліпшення, вдосконалення, реконструкцію, модернізацію) – це суми за кредитовим оборотом рахунка 157, який призначений для обліку капітальних ремонтів та поліпшень ОЗ.

Крім того, звіт передбачає відображення інформації щодо вибуття об'єктів ОЗ різними способами. Для вирішення цього питання можна використати пропозицію щодо введення окремого рахунку для ліквідованих ОЗ та доробити її, деталізувавши обраний рахунок (107 або позабалансовий 04) на відповідні субрахунки. Наприклад, для 107 рахунка:

– 1071 – «Продані ОЗ»;

- 1072 – «Передані в оренду ОЗ»;
- 1073 – «Безоплатно передані ОЗ»;
- 1074 – «Ліквідовані ОЗ».

Для позабалансового рахунка 04 деталізація може виглядати наступним чином:

- 041 – «Продані ОЗ»;
- 042 – «Передані в оренду ОЗ»;
- 043 – «Безоплатно передані ОЗ»;
- 044 – «Ліквідовані ОЗ».

Результатом цього нововведення є швидкий розподіл вибулих ОЗ за ознакою способу їх вибуття і, внаслідок цього, більш швидке заповнення статистичного звіту і менші витрати праці на його заповнення.

Існує інший варіант вирішення цього питання. Як відомо, підприємство здійснює облік ОЗ за допомогою інвентарних карток, які ведуться тільки у електронному вигляді у комп'ютерній програмі «ІС-ПРО». Цю програму розробили програмісти та бухгалтери, які працюють на ДП «Івченко-Прогрес», тому можливим є внесення змін до існуючої форми інвентарної картки. Пропозиція полягає у доданні нового поля для заповнення бухгалтером – помітки про спосіб вибуття об'єкту ОЗ. На підставі цього поля, бухгалтер може формувати місячні відомості з вибуття ОЗ в розрізі кожного виду. Ця форма може бути заповнена у вигляді цифрового коду (1, 2, 3, 4...) або літери (п – продані, о – оренда, б – безоплатно, л – ліквідація...).

В якості подальшого розвитку ідеї деталізації рахунків бухгалтерського обліку ОЗ, доцільно запропонувати покращення робочого плану рахунків підприємства у вигляді зміни діючого документа, а саме скорочення його на ті рахунки та субрахунки, які суб'єкт господарювання не використовує вже багато років. Це пояснюється тим, що під час створення робочого плану рахунків підприємство за основу використало загальноприйнятий план рахунків, змінивши назви деяких з них та додав субрахунки другого, третього та четвертого порядків для цілей бухгалтерського обліку. Разом з тим план

рахунків містить, наприклад, рахунки 5 класу «Довгострокові зобов'язання», хоча підприємство і не використовує їх в обліку, оскільки не здійснює відповідних операцій. На підставі вищенаведеного був розроблений удосконалений робочий план рахунків для досліджуваного підприємства з урахуванням всіх операцій, які відбуваються на ньому та відображаються в обліку. План рахунків представлений у Додатку Е «Удосконалений план рахунків ДП «Івченко-Прогрес», а в таблиці 2.12 наведений витяг із нього в частині рахунків, які використовуються для обліку ОЗ та операцій з ними.

Таблиця 2.12 – Витяг з удосконаленого Плану рахунків

Рахунок	Субрахунок			Назва
	II порядку	III порядку	IV порядку	
Клас 1. Необоротні активи				
10	Основні засоби			
	103	Будинки та споруди		
		1030	Службові квартири	
		1031	Будинки та споруди	
		1032	Будинки та споруди в оренді	
	104	Машини і обладнання		
	105	Транспортні засоби		
	106	Інструменти, прилади, інвентар		
	108	Багаторічні насадження		
	109	Інші основні засоби (станки)		
13	Знос необоротних активів			
	131	Знос основних засобів		
		1313	Знос будинків та споруд	
			13130	Знос службових квартир
			13131	Знос будинків та споруд
			13132	Знос будинків та споруд в оренді
		1314	Знос машин та обладнання	
		1315	Знос транспортних засобів	
		1316	Знос інструментів, приладів, інвентаря	
		1318	Знос багаторічних насаджень	
		1319	Знос інших основних засобів (станків)	
15	Капітальні інвестиції			
	151	Капітальне будівництво		
	152	Придбання (виготовлення) основних засобів		
	153	Придбання нематеріальних активів		
	154	Придбання (створення) інших необоротних матеріальних активів		
	155	Придбання нематеріальних активів		
	156	Придбання		
	157	Капітальний ремонт основних засобів		
	158	Інші витрати на придбання основних засобів		

Другим напрямком удосконалення є створення «карти» обліку ОЗ, як додаток до облікової політики підприємства. Оскільки на ДП «Івченко-Прогрес» обліком ОЗ займаються два бухгалтери, то таких схем необхідно також дві.

Карта обліку ОЗ для першого бухгалтера представлена на рисунку 2.6. Схема побудована таким чином, щоб бухгалтер або працівник, який його тимчасово замінює, мали можливість звернутися до неї у разі виникнення питань щодо прийняття та обробки документів. На даній ділянці обліку існує чіткий порядок отримання та подальшої роботи з документами, які призначені для оформлення господарських операцій з надходження ОЗ. Для ознайомлення з цим порядком достатньо знайти на схемі необхідний документ та переглянути дії бухгалтера при його отриманні.

Схема обліку ОЗ для другого бухгалтера представлена у Додатку Ж «Путівник обліку ОЗ для другої ділянки». Всі документи представлені в схемі надходять до бухгалтера, який на підставі них формує інвентарні картки, щомісячні відомості та здійснює проведення у комп'ютерній програмі. У картці обліку наведені тільки документи, які отримуються або формуються бухгалтером, тому відсутні відомості надходження, вибуття та розрахунку амортизації ОЗ. Такі відомості створюються в автоматичному режимі, тому не існує чітких правил роботи з ними.

Таким чином, наведені удосконалення призначені для спрощення роботи бухгалтерів, які здійснюють облік ОЗ, та скорочення часу, що витрачається на заповнення форм статистичних звітів. Крім того, вони забезпечують оперативне ознайомлення з процесом обліку залучених працівників на місця цих бухгалтерів.

Розроблене удосконалення рекомендується ввести у вигляді додатку до облікової політики підприємства. Також існує можливість розробити аналогічні схеми роботи бухгалтерів для інших ділянок обліку, таких як облік запасів, оплати праці, фінансових результатів тощо.

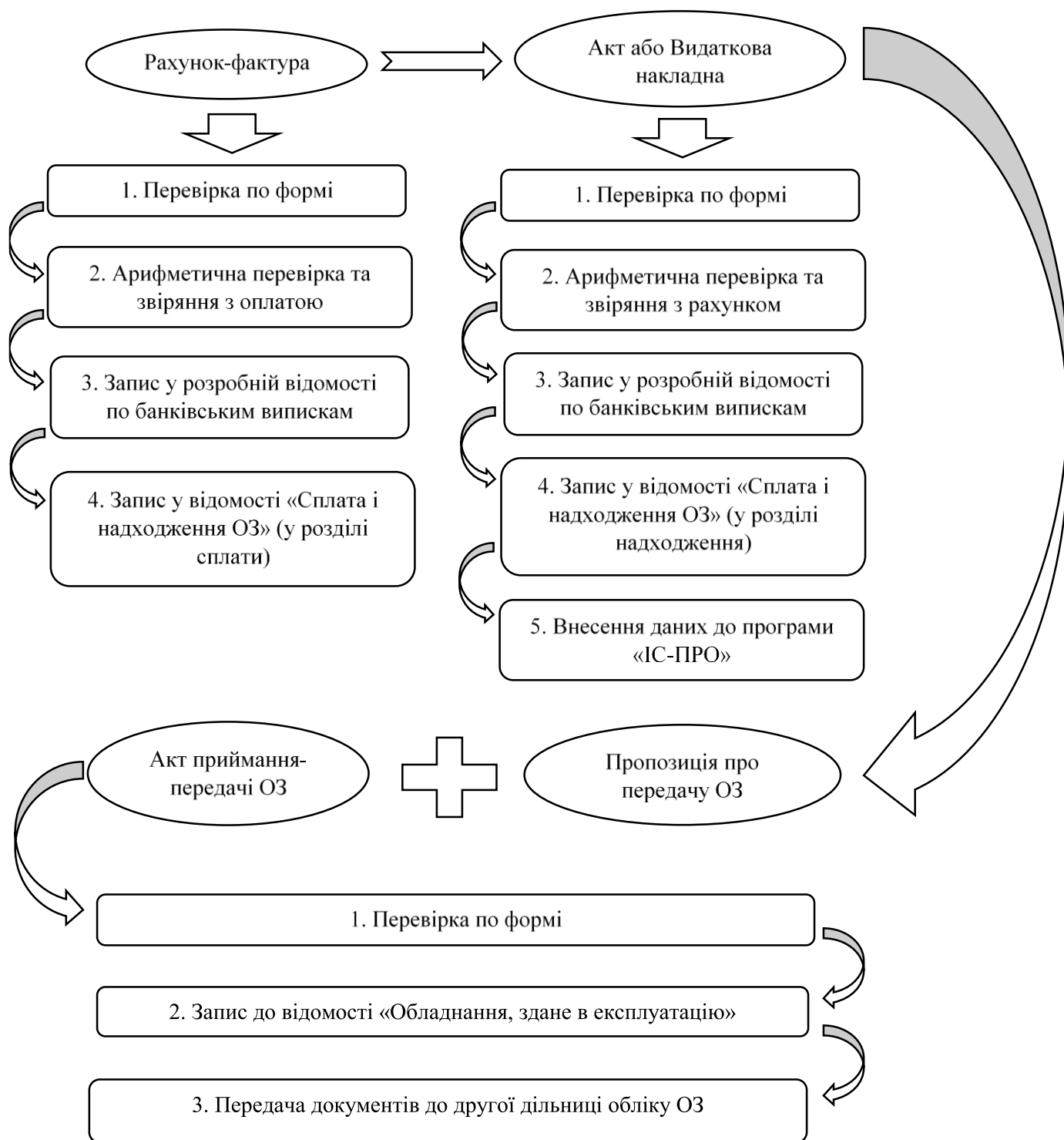

Рисунок 2.6 – Путівник документального забезпечення руху ОЗ на першій дільниці обліку

Оскільки підприємство активно здійснює капітальний ремонт об'єктів ОЗ, доцільним є формування спеціальної відомості капітальних інвестицій для підвищення ефективності та прискорення ведення обліку подібних

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
...										
103										
Інвентарний № об'єкта 1										
...										
Усього										

У кінці звітнього року бухгалтер заповнює річну картку капітальних інвестицій, яка представляє собою узагальнюючу відомість витрат на капітальний ремонт, тобто безпосередньо обороти та сальдо за рахунком 157 «Капітальний ремонт ОЗ». Картка не містить даних за кожним об'єктом ОЗ, а лише зведені суми за субрахунками ОЗ. Розроблена річна відомість капітальних інвестицій представлена у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Картка капітальних інвестицій (річна)

Рахунок віднесення витрат	Рахунок 157			
	На початок року (сальдо за Дт 157)	Здійснено капітальні інвестиції за рік (оборот за Дт 157)	Збільшено вартість ОЗ на суму капітальних інвестицій (оборот за Кт 157)	На кінець року (сальдо за Дт 157)
101				
102				
103				
...				
Усього				

Впровадження запропонованих відомостей має певні переваги та недоліки. По-перше, зазначені форми надають достовірні, систематичні дані для проведення аналізу важливого і вагомого для досліджуваного підприємства масиву операцій з ОЗ. По-друге, ці відомості виступають в якості додаткового інструменту бухгалтера, відповідального за ці операції, контролю власної роботи та допомагають йому виявити помилки у веденні обліку у вигляді розбіжностей між даними, що формуються у паперовому вигляді, та

тими, що заносяться до комп'ютерної програми. Помилки також можуть бути виявлені під час складання річної форми капітальних інвестицій, оскільки у ній наводяться контрольні суми, які використовуються для складання Звіту про фінансовий стан. Недоліком впровадження відомостей є збільшення обсягу роботи бухгалтера, що працює на цій ділянці обліку, хоча і незначне, оскільки місячні форми здатні замінити собою існуючий паперовий варіант обліку операцій з капітального ремонту.

Підсумовуючи вищенаведене, можна визначити три шляхи удосконалення ведення обліку ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес»:

- деталізація рахунків обліку ОЗ з метою прискорення процесу заповнення та подання статистичної звітності, а також скорочення робочого плану рахунків у частині рахунків, які не використовують підприємством взагалі;
- впровадження путівників документального забезпечення обліку ОЗ, як додатку до облікової політики, з метою полегшення роботи бухгалтерів, в тому числі нещодавно обійнявших цю посаду;
- впровадження відомостей капітальних інвестицій з метою удосконалення існуючого на підприємстві обліку подібних операцій, їх систематизації, узагальнення та прискорення подання інформації за операціями капітального ремонту до Головної книги, а також з метою створення зведених відомостей для подальшого аналізу витрат підприємства.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ

ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ДП «ЗАПОРІЗЬКЕ МАШИНОБУДІВНЕ

КОНСТРУКТОРСЬКЕ БЮРО «ПРОГРЕС» ІМ.АКАДЕМІКА

О.Г.ІВЧЕНКА»

3.1 Організаційно-методичні підходи аналізу основних засобів

Відповідно до теоретичних аспектів проведення аналізу ОЗ підприємства, необхідним є розрахунок коефіцієнтів та показників на кожному етапі аналізу. Проте аналіз обсягу та структури ОЗ не передбачає таких додаткових розрахунків. Для оцінки технічного стану основних фондів визначаються коефіцієнти зношеності та придатності. Коефіцієнт зношеності характеризує частку вартості ОЗ перенесену на готову продукцію або списану на витрати діяльності у попередніх періодах та визначається за формулою 3.1.

$$K_{\text{зн}} = \frac{Зн}{ПВ} \quad (3.1)$$

де $K_{\text{зн}}$ – коефіцієнт зношеності;

$Зн$ – сума зносу за весь період функціонування ОЗ, тис.грн.;

$ПВ$ – первісна вартість ОЗ, тис.грн. [64].

Коефіцієнт придатності характеризує частину наявних ОЗ придатних до експлуатації, тобто їх суму не перенесену на вартість готової продукції та розраховується за формулою 3.2.

$$K_{\text{прид}} = \frac{ЗВ}{ПВ} = 1 - K_{\text{зн}} \quad (3.2)$$

де $K_{\text{прид}}$ – коефіцієнт придатності;

ZB – залишкова вартість ОЗ, тис.грн.;

$ПВ$ – первісна вартість ОЗ, тис.грн.;

$K_{\text{зн}}$ – коефіцієнт зношеності [65].

Аналіз руху ОЗ здійснюється на підставі коефіцієнтів надходження, вибуття та приросту. Коефіцієнт оновлення ОЗ характеризує частку ОЗ, що були придбані підприємством та введені в дію, за певний період у загальній вартості ОЗ на кінець звітнього періоду. Його розраховують за формулою 3.3.

$$K_{\text{надх}} = \frac{OZ_{\text{надх}}}{OZ_{\text{кін}}} * 100\% \quad (3.3)$$

де $K_{\text{надх}}$ – коефіцієнт надходження основних фондів (%);

$OZ_{\text{надх}}$ – вартість ОЗ, що надійшли за звітний період, тис.грн.;

$OZ_{\text{кін}}$ – вартість основних фондів на кінець періоду, тис.грн.

Коефіцієнт вибуття ОЗ характеризує частку виведених ОЗ за певний період у загальній вартості ОЗ на початок звітнього періоду. Його розраховують за формулою 3.4 [66].

$$K_{\text{виб}} = \frac{OZ_{\text{виб}}}{OZ_{\text{поч}}} * 100\% \quad (3.4)$$

де $K_{\text{надх}}$ – коефіцієнт вибуття основних фондів (%);

$OZ_{\text{виб}}$ – вартість основних фондів, що вибули за звітний період, тис.грн.;

$OZ_{\text{поч}}$ – вартість основних фондів на початок періоду, тис.грн.

Коефіцієнт приросту ОЗ – показник, що характеризує приріст основних фондів за певний період унаслідок їх оновлення. Його обчислюють за формулою 3.5 [67].

$$K_{\text{прир}} = \frac{OZ_{\text{надх}} - OZ_{\text{виб}}}{OZ_{\text{поч}}} * 100\% \quad (3.5)$$

де $K_{\text{прир}}$ – коефіцієнт приросту основних фондів (%);

$OZ_{\text{надх}}$ – вартість ОЗ, що надійшли за звітний період, тис.грн.;

$OZ_{\text{виб}}$ – вартість основних фондів, що вибули за звітний період, тис.грн.;

$OZ_{\text{поч}}$ – вартість основних фондів на початок періоду, тис.грн.

Ефективність використання ОЗ характеризується співвідношенням темпів зростання випуску продукції і темпів зростання вартості ОЗ, а також показниками фондівіддачі, фондомісткості, фондоозброєності праці і рентабельності ОЗ. Узагальнюючим показником є фондівіддача – показник ефективності використання основних виробничих фондів, який характеризує обсяг виробленої підприємством продукції у вартісних вимірниках однією гривнею основних виробничих фондів. Її можна розрахувати за формулою 3.6.

$$\Phi_{\text{від}} = \frac{Q_{\text{вип}}}{\overline{OZ}} \quad (3.6)$$

де $\Phi_{\text{від}}$ – фондівіддача, тис.грн.;

$Q_{\text{вип}}$ – обсяг виконаних робіт, тис.грн.;

\overline{OZ} – середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.

Фондомісткість – це показник, зворотний фондівіддачі. Він відображає потребу в основних виробничих фондах і характеризує вартість ОЗ, що припадають на одиницю вартості продукції. Показник розраховується за формулою 3.7 [68].

$$\Phi_{\text{міст}} = \frac{1}{\Phi_{\text{від}}} = \frac{\overline{OZ}}{Q_{\text{вип}}} \quad (3.7)$$

де $\Phi_{\text{міст}}$ – фондомісткість, тис.грн.;

$\Phi_{\text{від}}$ – фондоддача, тис.грн.;

$Q_{\text{вип}}$ – обсяг виконаних робіт, тис.грн.;

$\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.

Для визначення забезпеченості ОЗ та їх використання застосовуються також показники фондоозброєності та технічного озброєння праці. Вони відображають ступінь забезпеченості робітників засобами праці (основними фондами) у загальному обсязі та в активній частині відповідно.

Фондоозброєність праці розраховується за формулою 3.8. Технічна озброєність праці розраховується за формулою 3.9.

$$\Phi_{\text{озб}} = \frac{\overline{OЗ}}{ч} \quad (3.8)$$

де $\Phi_{\text{озб}}$ – фондоозброєність, тис.грн.;

$\overline{OЗ}$ – середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.;

$ч$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

$$T_{\text{озб}} = \frac{\overline{OЗ_{\text{а.ч.}}}}{ч} \quad (3.9)$$

де $T_{\text{озб}}$ – технічна озброєність праці, тис.грн.;

$\overline{OЗ_{\text{а.ч.}}}$ – середньорічна вартість активної частини ОЗ, тис.грн.;

$ч$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Рентабельність ОЗ вказує на частку прибутку підприємства, отриманого за рік, від вартості ОЗ. Рівень рентабельності ОЗ можна порівняти з аналогічним показником попередніх періодів та із середньо-ринковою процентною ставкою фінансового ринку. Його розраховують за формулою 3.10 [69].

$$P_{O3} = \frac{\Pi}{\overline{O3}} \quad (3.10)$$

де P_{O3} – рентабельність ОЗ, тис.грн.;

Π – річний прибуток підприємства, тис.грн.;

$\overline{O3}$ – середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.

Після проведеного аналізу ефективності використання ОЗ підприємством доцільно провести факторний аналіз впливу окремих факторів на зміну обсягу випуску продукції. Факторна модель приймає вигляд формули 3.11. Модель є мультиплікативною, тому може бути досліджена за допомогою методів ланцюгових підстановок або абсолютних різниць [70].

$$Q_{\text{вип}} = \overline{O3} * \text{Ч}_{\text{а.ч.}} * \Phi_{\text{від}}^{\text{а.ч.}} \quad (3.11)$$

де $Q_{\text{вип}}$ – обсяг виконаних робіт, тис.грн.;

$\overline{O3}$ – середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.;

$\text{Ч}_{\text{а.ч.}}$ – частка активної частини ОЗ (%);

$\Phi_{\text{від}}^{\text{а.ч.}}$ – фондвіддача активної частини ОЗ, тис.грн.

3.2 Аналіз забезпеченості та ефективності використання основних засобів на підприємстві

Першим етапом аналізу необоротних активів є оцінка рівня та динаміки ОЗ, яка подана у таблиці 3.1.

Вартість ОЗ за 2019 рік збільшилась на 108 669 тис.грн. або на 23,15% у порівнянні з минулим роком і складає 578 117 тис.грн. Зміни відбулись за рахунок суттєвого збільшення вартості машин та обладнання на 44 266

тис.грн. або 21,26%, яка дорівнює 252 520 тис.грн. у звітному році. Також зросла вартість інструментів, приладів та інвентаря з 101 169 тис.грн. до 129 200 тис.грн., тобто відбулось збільшення їх на 28 031 тис.грн. або на 27,71%.

Таблиця 3.1 – Аналіз динаміки ОЗ підприємства

№	Показник	2018, тис.грн.	2019, тис.грн.	Динаміка	
				абс. +/-	відн. %
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	127 076	144 979	+17 903	114,09
2.	Машини та обладнання	208 254	252 520	+44 266	121,26
3.	Транспортні засоби	23 792	38 520	+14 728	161,90
4.	Інструменти, прилади, інвентар	101 169	129 200	+28 031	127,71
5.	Багаторічні насадження	175	175	–	100,00
6.	Бібліотечні фонди	423	425	+2	100,47
7.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	8 559	12 298	+3 739	143,69
	Усього:	469 448	578 117	+108 669	123,15

Менший вплив має збільшення показників вартості будинків, споруд та передавальних пристроїв на 17 903 тис.грн. або 14,09% (у 2019 році – 144 979 тис.грн.); малоцінних необоротних матеріальних активів на 3 739 тис.грн. або на 43,69% (у 2019 році – 12 298 тис.грн.) та бібліотечних фондів на 2 тис.грн. або 0,47% (у 2019 році – 425 тис.грн.). За звітний рік майже у півтора рази збільшилась вартість транспортних засобів – на 14 728 тис.грн. або 61,90% та стала дорівнювати 38 520 тис.грн.

Загалом, можна зробити висновок, що підприємство поступово нарощує основні фонди, в тому числі активну їх частину, що безпосередньо пов'язана з процесом виробництва. Що стосується іншої частини необоротних активів, то її періодичне незначне зменшення або збільшення відповідає специфіці діяльності конструкторського бюро. Наступним етапом аналізу є оцінка структури ОЗ. Вона представлена у таблиці 3.2.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що структура ОЗ незначною мірою змінилась на кінець 2019 року. Складова

частини будинків, споруд та передавальних пристроїв дорівнює 25,08%, зменшившись у порівнянні з 2018 роком на 1,99%. В той же час частка машин та обладнання зменшилась на 0,68% і досягла рівня 43,68%. Потрібно відзначити, що інструменти, прилади та інвентар займають помітне місце у структурі ОЗ – 22,35% та їх частка збільшилась на 0,80%.

Таблиця 3.2 – Аналіз структури ОЗ підприємства, %

№	Показник	2018	2019	Зміна структури ОЗ
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	27,07	25,08	-1,99
2.	Машини та обладнання	44,36	43,68	-0,68
3.	Транспортні засоби	5,07	6,66	+1,59
4.	Інструменти, прилади, інвентар	21,55	22,35	+0,80
5.	Багаторічні насадження	0,04	0,03	-0,01
6.	Бібліотечні фонди	0,09	0,07	-0,02
7.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	1,82	2,13	+0,30
	Усього:	100,00	100,00	0,00

Інші складові частини ОЗ є меншими та за звітний рік змінились в середньому на 0,5% або 1,5%: відбулось збільшення часток транспортних засобів, а також малоцінних необоротних матеріальних активів та зменшення частини багаторічних насаджень та бібліотечних фондів. Для більш чіткого уявлення про структуру ОЗ, побудований відповідний графік на рисунку 3.1. Загалом, можна зробити висновок, що структура ОЗ у 2019 році у порівнянні з минулим, потерпіла незначних змін, що є цілком нормальним для підприємства. Позитивною є тенденція до збільшення загальної вартості ОЗ, що при майже незмінній структурі, свідчить про те, що конструкторське бюро рівномірно нарощує вартість основних фондів за всіма складовими частинами.

Наступним етапом аналізу є оцінка стану ОЗ, вихідна інформація для якої представлена у таблиці 3.3. Підприємство у 2019 році має в своєму розпорядженні ОЗ первісною вартістю 578 117 тис.грн., що перевищує показник минулого року на 108 669 тис.грн. або на 23,15%. Первісна вартість

активної частини ОЗ дорівнює 381 720 тис.грн., що є більшим ніж показник минулого року на 72 297 тис.грн. або на 23,37%.

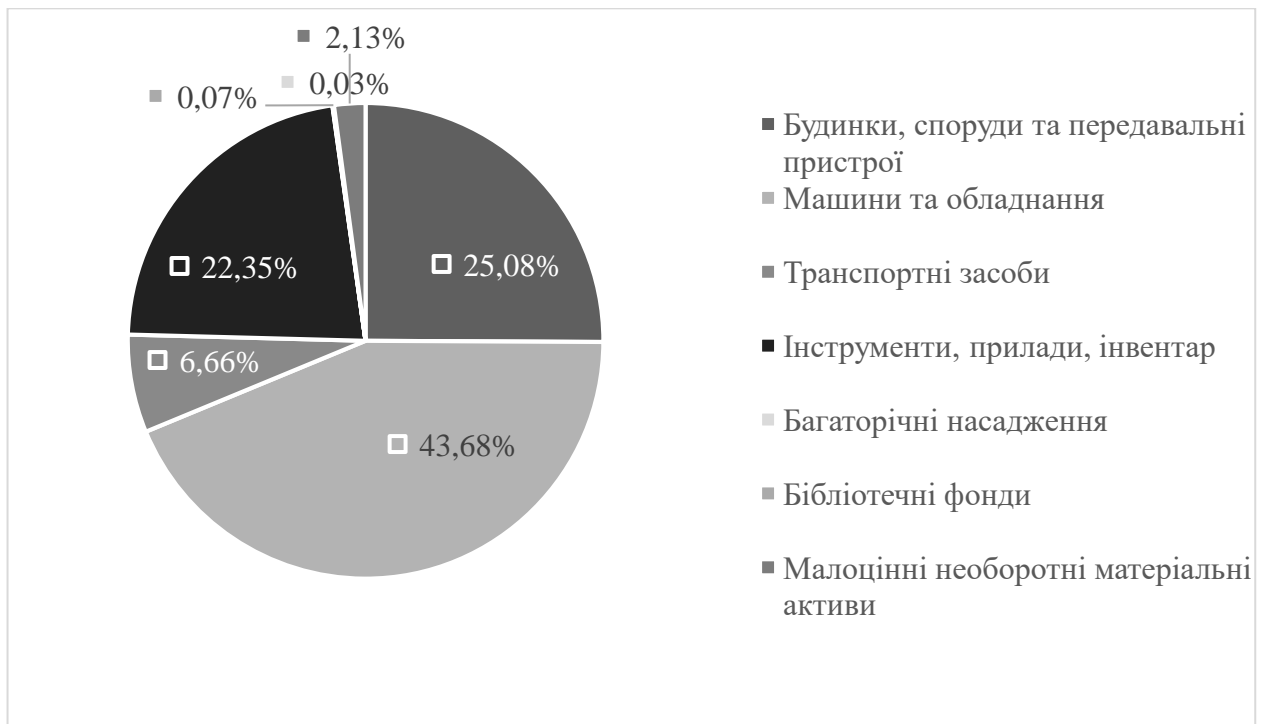

Рисунок 3.1 – Структура ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» у 2019 р.

Знос ОЗ складає 302 761 тис.грн., а активної частини – 213 861 тис.грн. За 2019 рік біли збільшені амортизаційні відрахування на суму 52 837 тис.грн. та за активною частиною – 42 719 тис.грн.

Таблиця 3.3 – Аналіз стану ОЗ підприємства

№	Показник	2018, тис.грн.	2019, тис.грн.	Динаміка	
				абс. +/-	відн. %
1.	Первісна вартість ОЗ	469 448	578 117	+108 669	123,15
	у т.ч. активної частини	309 423	381 720	+72 297	123,37
2.	Знос ОЗ	249 924	302 761	+52 837	121,14
	у т.ч. активної частини	171 142	213 861	+42 719	124,96
3.	Залишкова вартість ОЗ	219 524	275 356	+55 832	125,43
	у т.ч. активної частини	138 281	167 859	+29 578	121,39

Таким чином накопичений знос ОЗ збільшився загалом на 21,14%, в частині активних фондів – на 24,96%, що свідчить про те, що більшу частину

нарахованої амортизації займає саме амортизація виробничих ОЗ.

Графічно інформація про розподіл ОЗ підприємства на виробничі та невиробничі фонди поданий на рисунку 3.2.

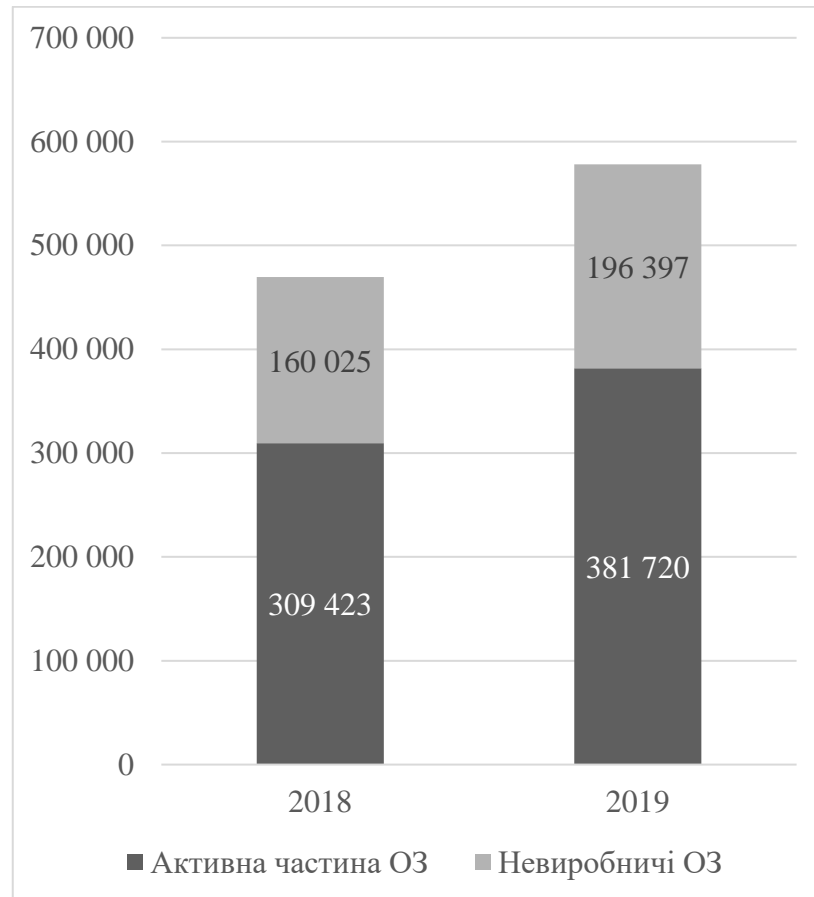

Рисунок 3.2 – Поділ ОЗ на активну та пасивну частину за 2018-2019 рр.

Необхідно розрахувати основні показники стану ОЗ – коефіцієнти зносу та придатності. Коефіцієнт зношеності характеризує зношеність функціонуючих основних фондів, тобто ту частину вартості основних фондів, яка перенесена на вартість новоствореного продукту. Цей показник розраховується за формулою (3.1).

Коефіцієнт придатності ОЗ відображає частку ОЗ, придатну для експлуатації в процесі господарської діяльності. Він розраховується за формулою (3.2).

У процесі аналізу були розраховані показники стану ОЗ, у тому числі активної частини, у таблиці 3.4 – коефіцієнт зносу і придатності.

Таблиця 3.4 – Показники стану ОЗ, %

№	Показник	2018	2019	Відхилення
1.	Коефіцієнт зносу ОЗ	0,5324	0,5237	-0,0087
	у т.ч. активної частини	0,5531	0,5603	+0,0072
2.	Коефіцієнт придатності ОЗ	0,4676	0,4763	+0,0087
	у т.ч. активної частини	0,4469	0,4397	-0,0072

Коефіцієнт зносу у 2019 році дорівнює 52,37% для всіх ОЗ та 56,03% для їх активної частини. Цей показник зменшився у порівнянні з минулим роком на 0,87% та збільшився за активною частиною на 0,72%. Це свідчить про те, що 52,37% вартості ОЗ перенесено на собівартість виконаних робіт або витрати діяльності. Зменшення коефіцієнту зносу каже про оновлення ОЗ на підприємстві: надходження нових та вибуття застарілих, але меншою мірою це стосується виробничих ОЗ.

Протилежним показником до коефіцієнту зносу є коефіцієнт придатності ОЗ, який обернено до першого збільшився на 0,87% та за активною частиною зменшився на 0,72%. Отже, частка ОЗ, що придатна до використання в господарській діяльності підприємства складає 47,63%, а в активній частині – 43,97%.

Загалом стан ОЗ на підприємстві можна вважати задовільним за умови, що конструкторське бюро і в подальшому буде здійснювати постійне оновлення власних основних фондів.

Наступним етапом є аналіз руху ОЗ. Перш за все доцільно порівняти показники руху за 2 роки. Для цього формуємо таблицю 3.5 з початковими даними по залишкам, надходженню та вибуттю основних фондів.

Отже, залишок ОЗ на початок 2019 року складає 469 448 тис.грн., що перевищує показник минулого року на 103 910 тис.грн. або 28,43%. Протягом року відбулось надходження ОЗ на суму 112 859 тис.грн., що на 6 055 тис.грн. або 5,67% більше, ніж у минулому році. Вартість вибулих ОЗ дорівнює 4 190 тис.грн. і є більшим, ніж відповідний показник 2018 року на 1 296 тис.грн. або 44,78%. На кінець року підприємство мало в своєму розпорядженні ОЗ

вартістю 578 117 тис.грн., а результатом діяльності підприємства є їх приріст на 108 669 тис.грн. і це більше, ніж результат 2018 року на 4 759 тис.грн. або 4,58%.

Таблиця 3.5 – Аналіз руху ОЗ

№	Показник	2018, тис.грн.	2019, тис.грн.	Динаміка	
				абс. +/-	відн. %
1.	Залишок ОЗ на початок року	365 538	469 448	+103 910	128,43
	у т.ч. активної частини	231 511	309 423	+77 912	133,65
2.	Надходження ОЗ	106 804	112 859	+6 055	105,67
	у т.ч. активної частини	80 545	76 163	-4 382	94,56
3.	Вибуття ОЗ	2 894	4 190	+1 296	144,78
	у т.ч. активної частини	2 633	3 866	+1 233	146,83
4.	Залишок ОЗ на кінець року	469 448	578 117	+108 669	123,15
	у т.ч. активної частини	309 423	381 720	+72 297	123,37
5.	Приріст ОЗ	103 910	108 669	+4 759	104,58
	у т.ч. активної частини	77 912	72 297	-5 615	92,79

Окремо необхідно висвітлити показники руху активної частини ОЗ. На початок року їхня вартість складає 309 423 тис.грн., що більше ніж у попередньому році на 77 912 тис.грн. або 33,65%. Вартість надходження виробничих фондів – 76 163 тис.грн. і це менше, ніж у 2018 році, на 4 382 тис.грн. або 5,44%.

За рік вибуло ОЗ, що безпосередньо використовуються для виконання робіт, на суму 3 866 тис.грн., що є більше ніж у минулому році на 1 233 тис.грн. або 46,83%. Залишок виробничих фондів на кінець року – 381 720 тис.грн., а приріст складає 72 297 тис.грн., що є менше ніж показник минулого року на 5 615 тис.грн. або 7,21%.

Для більш детального аналізу надходження та вибуття ОЗ розроблена таблиця 3.6, яка містить дані щодо руху окремих груп основних фондів, та таблиця 3.7, яка відображає структуру руху.

За 2019 рік надійшло ОЗ загальною вартістю 112 859 тис.грн. З них більшу частину – 45 163 тис.грн. (40,02%) займає надходження машин та обладнання, 31 000 тис.грн. (27,47%) – інструменти, прилади та інвентар та 17

903 тис.грн. (15,86%) – будинки, споруди та передавальні пристрої. Близько 13,15% надходження ОЗ складає 14 843 тис.грн. транспортних засобів, залишок – 3 940 тис.грн. (3,49%) – це малоцінні необоротні матеріальні активи та бібліотечні фонди у сумі 10 тис.грн. (0,01%).

Таблиця 3.6 – Аналіз руху ОЗ за групами у 2019 році, тис.грн.

№	Показник	Залишок на початок року	Надійшло	Вибуло	Залишок на кінець року	Приріст
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	127 076	17 903	–	144 979	+17 903
2.	Машини та обладнання	208 254	45 163	897	252 520	+44 266
3.	Транспортні засоби	23 792	14 843	115	38 520	+14 728
4.	Інструменти, прилади, інвентар	101 169	31 000	2969	129 200	+28 031
5.	Багаторічні насадження	175	–	–	175	–
6.	Бібліотечні фонди	423	10	8	425	+2
7.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	8 559	3 940	201	12 298	+3 739
	Усього:	469 448	112 859	4 190	578 117	+108 669

Протягом року відбулось вибуття ОЗ за такими групами: інструменти, прилади та інвентар – 2 969 тис.грн. (70,86%); машини та обладнання – 897 тис.грн. (21,41%); транспортні засоби – 115 тис.грн. (2,74%); малоцінні необоротні матеріальні активи – 201 тис.грн. (4,80%); бібліотечні фонди – 8 тис.грн. (0,19%).

Доцільно розрахувати коефіцієнт надходження, коефіцієнт вибуття та коефіцієнт приросту ОЗ.

Коефіцієнт оновлення ОЗ характеризує частку ОЗ, що були придбані підприємством та введені в дію, за певний період у загальній вартості ОЗ на кінець звітного періоду. Його розраховують за формулою (3.3).

Коефіцієнт вибуття ОЗ характеризує частку виведених ОЗ за певний період у загальній вартості ОЗ на початок звітного періоду. Його розраховують за формулою (3.4).

Коефіцієнт приросту ОЗ – показник, що характеризує приріст основних

фондів за певний період унаслідок їх оновлення. Його обчислюють за формулою (3.5). Розраховані показники руху ОЗ за 2018-2019 рр. представлені у таблиці 3.8.

Таблиця 3.7 – Структура надходження і вибуття ОЗ за 2019 рік, %

№	Показник	Надходження	Вибуття
1.	Будинки, споруди та передавальні пристрої	15,86	–
2.	Машини та обладнання	40,02	21,41
3.	Транспортні засоби	13,15	2,74
4.	Інструменти, прилади, інвентар	27,47	70,86
5.	Багаторічні насадження	–	–
6.	Бібліотечні фонди	0,01	0,19
7.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	3,49	4,80
	Усього:	100,00	100,00

У звітному році коефіцієнт надходження ОЗ складає 19,52%, зменшившись у порівнянні з попереднім роком на 3,23%. Це означає, що підприємство ввело в експлуатацію у 2019 році на 3,23% загальної вартості ОЗ менше ніж у попередньому. Відсоток вибуття ОЗ є набагато меншим и дорівнює 0,89%, що є більшим, ніж показник минулого року на 0,10%. Питома вага приросту ОЗ у 2019 році зменшився з 28,43% до 23,15%, тобто на 5,28%.

Таблиця 3.8 – Показники руху ОЗ підприємства, %

№	Показник	2018	2019	Відхилення
1.	Коефіцієнт надходження	22,75	19,52	–3,23
2.	Коефіцієнт вибуття	0,79	0,89	+0,10
3.	Коефіцієнт приросту	28,43	23,15	–5,28

Отже, політика підприємство щодо управління ОЗ спрямована на постійне оновлення власних фондів, проте показник вибуття занадто невеликий для такого підприємства. Це свідчить про те, що конструкторське бюро, не дивлячись на високий відсоток надходження основних фондів, має у своєму складі багато застарілого обладнання та машин.

Наступним етапом є аналіз ефективності управління ОЗ, початкові дані

для якого представлені у таблиці 3.9. Показники ефективності використання ОЗ, розраховані на підставі даних таблиці 3.9, знаходяться у таблиці 3.10. Розрахунок показників ефективності використання ОЗ здійснюється за формулами: фондоддача (3.6), фондомісткість (3.7), рентабельність ОЗ (3.8), фондоозброєність (3.9).

Середньорічна вартість ОЗ у 2019 році збільшилась на 106 290 тис.грн. або 25,46% і складає 523 783 тис.грн. Їх активна частина, у свою чергу, збільшилась на 75 105 тис.грн. або на 27,77% і дорівнює 345 572 тис.грн. Частка активної частини ОЗ складає 65,98%, вона зросла у порівнянні з минулим роком на 1,19% за рахунок надходження основних виробничих фондів.

Таблиця 3.9 – Дані для аналізу ефективності використання ОЗ

№	Показник	2018	2019	Динаміка	
				абс. +/-	відн. %
1.	Обсяг випуску, тис.грн.	1 231 066	1 659 723	+428 657	134,82
2.	Середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.	417 493	523 783	+106 290	125,46
	у т.ч. активної частини, тис.грн.	270 467	345 572	+75 105	127,77
3.	Прибуток, тис.грн	56 205	99 408	+43 203	176,87
4.	Середньооблікова кількість працівників, осіб	2 911	2 914	+3	100,10
	у т.ч. робітників, осіб	2 113	2 273	+160	107,57
5.	Обсяг реалізації, тис.грн.	1 126 918	1 469 685	+342 767	130,42

Для розрахунку показників ефективності використання ОЗ необхідно також проаналізувати обсяг випуску, прибуток, середньооблікову кількість працівників. Обсяг випуску у звітному році складає 1 659 723 тис.грн., що перевищує показник минулого року на 428 657 тис.грн. або 34,82%. Прибуток підприємства також збільшився з 56 205 тис.грн. до 99 408 тис.грн., тобто на 43 203 тис.грн. або 76,87%. Показник середньооблікової кількості працівників зріс на 3 особи або 0,10% та дорівнює 2914 осіб. Необхідно відзначити, що більшою мірою збільшилась чисельність робітників на підприємстві. Кількість їх у 2019 році дорівнює 2 273 осіб, збільшившись у порівнянні з минулим

роком на 160 осіб або 7,57%.

Основними показниками ефективності використання ОЗ є фондovіддача та фондoмісткість. Фондовіддача у 2019 році збільшилась на 0,22 грн. та дорівнює 3,17 грн. Це означає, що у звітному році з 1 грн. вартості ОЗ виконується на 22 коп. більше робіт. Фондомісткість зменшилась на 2 коп. і складає 0,32 грн. Це говорить про те, що у звітному році на 1 грн. виконаних робіт припадає на 2 коп. менше вартості ОЗ. Доцільно проаналізувати окремо показники ефективності використання активної частини ОЗ. Фондовіддача виробничих ОЗ дорівнює 4,80 грн., збільшившись у порівнянні з минулим роком на 25 коп., а фондoмісткість – зменшилась на 1 коп. і складає 21 коп.

Таблиця 3.10 – Аналіз ефективності використання ОЗ

№	Показник	2018	2019	Відхилення
1.	Частка активної частини ОЗ, %	64,78	65,98	+1,19
2.	Фондовіддача, грн.	2,9487	3,1687	+0,2200
	у т.ч. активної частини	4,5516	4,8028	+0,2512
3.	Фондомісткість, грн.	0,3391	0,3156	-0,0235
	у т.ч. активної частини	0,2197	0,2082	-0,0115
4.	Рентабельність ОЗ, грн.	0,13	0,19	+0,06
	у т.ч. активної частини	0,21	0,29	+0,08
5.	Фондоозброєність, тис.грн.	143,42	179,75	+36,33
6.	Технічна озброєність, тис.грн.	128,00	152,03	+24,03
7.	Рентабельність продажів, грн.	0,05	0,07	+0,02
8.	Частка продажів, %	91,54	88,55	-2,99

Рентабельність ОЗ у 2019 році знаходиться на рівні 19 коп., збільшившись на 6 коп. у порівнянні з минулим роком. Це означає, що прибуток, який отримується з 1 грн. ОЗ збільшився на 6 коп.

Фондоозброєність праці відображає вартість ОЗ, що припадає на 1 працівника. Цей показник дорівнює 179,75 тис.грн., збільшившись на 36,33 тис.грн. у порівнянні з 2018 роком. Для розрахунку технічної озброєності праці використовуються ті ж показники, але в частині, що безпосередньо пов'язана з виконанням робіт. Технічна озброєність підвищилась на 24,03

тис.грн. і складає 152,03 тис.грн.

Для більш детального аналізу ефективності використання ОЗ доцільно провести факторний аналіз за моделлю, представленою формулою (3.10). Для здійснення факторного аналізу застосовуємо метод ланцюгових підстановок, дані для якого зібрані у таблиці 3.11.

Таблиця 3.11 – Факторний аналіз обсягу виконаних робіт методом ланцюгових підстановок

№	Середньорічна вартість ОЗ, тис.грн.	Частка активної частини ОЗ, %	Фондовіддача активної частини ОЗ, грн.	Обсяг випуску продукції, тис.грн.	Зміна обсягу випуску, тис.грн.
0	417 493	64,78%	4,5516	1 231 066	–
а	523 783	64,78%	4,5516	1 544 483	313 417
в	523 783	65,98%	4,5516	1 572 914	28 431
с	523 783	65,98%	4,8028	1 659 723	86 809

За результатами факторного аналізу можна зробити висновки, що збільшення середньорічної вартості ОЗ на 106 290 тис.грн. призвело до збільшення обсягу випуску підприємством на 313 417 тис.грн. Менший вплив мало збільшення фондівіддачі активної частини на 25 коп., що призвело до збільшення обсягу випуску на 86 809 тис.грн. Найменше вплинув фактор зміни частки активної частини у складі ОЗ: збільшення її на 1,19% призвело до підвищення обсягу випуску на 28 431 тис.грн. Сумарний вплив факторів становить 428 657 тис.грн., що свідчить про правильність проведеного аналізу.

3.3 Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві

Для оцінювання резервів підвищення ефективності основних фондів необхідно, насамперед, знати реальний рівень використання основних фондів

й конкретні можливості його підвищення.

Поліпшення використання діючих ОЗ підприємств, у тому числі знову введених в експлуатацію, може бути досягнуте завдяки підвищенню інтенсивності використання виробничих потужностей і ОЗ або підвищенню екстенсивності їхнього навантаження.

Інтенсивність використання ОЗ підвищується шляхом:

- удосконалювання технологічних процесів;
- організації безперервно-потокowego виробництва на базі оптимальної концентрації виробництва однорідної продукції;
- вибору сировини, її підготування до виробництва відповідно до вимог заданої технології і якості продукції, що виробляється [71].

Поліпшення екстенсивного використання основних фондів припускає, з одного боку, збільшення часу роботи діючого устаткування в календарний період (протягом зміни, доби, місяця, кварталу, року) і з іншого боку, збільшення кількості і питомої ваги діючого устаткування в складі всього устаткування, наявного на підприємстві й у його виробничій ланці.

Поряд з інтенсивним та екстенсивним використанням ОЗ не варто забувати про важливість використання власних та запозичених коштів. Досить вагомим резервом підвищення ефективності використання ОЗ підприємства є збільшення обсягів виробництва продукції (робіт, послуг).

Також, щоб забезпечити ефективне використання ОЗ потрібно своєчасно впроваджувати нові ОЗ та вжити всіх можливих заходів для швидкого їх освоєння.

Будь-який комплекс заходів щодо поліпшення використання ОЗ, розроблювальний у всіх ланках управління, повинний передбачати забезпечення росту обсягів виробництва продукції насамперед за рахунок більш повного й ефективного використання внутрішньогосподарських резервів і шляхом більш повного використання машин і устаткування, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, подальшої інтенсифікації

виробничих процесів [72].

Проведений аналіз ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» не виявив значних резервів підвищення ефективності їх використання, адже зміна всіх факторів, що впливають на випуск продукції, призвела до збільшення останнього.

Досліджуване підприємство не має в своїй структурі окремого аналітичного відділу або у складі персоналу спеціалістів, які б здійснювали аналіз діяльності суб'єкта господарювання та досліджували шляхи підвищення його ефективності. Для такого великого підприємства доцільним є створення окремої служби або покладання на певних спеціалістів-бухгалтерів функцій економістів та аналітиків.

Фактично один із заступників головного бухгалтера частково здійснює аналітичні розрахунки та складає, на цій основі, звіти про фінансово-господарську діяльність підприємства. До звіту включаються невелика кількість розрахункових показників, таких як рентабельність активів, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефіцієнт зносу ОЗ та інші. Доцільним є розширення цього переліку та створення окремого аналітичного звіту, який містив би лише розрахункові фактичні показники ефективності діяльності ДП «Івченко-Прогрес» у порівнянні з показниками минулих періодів та плановими. Важливим є розподіл таких їх за дільницями обліку або підрозділами бухгалтерської служби. Це дозволить правильно оцінювати діяльність підприємства у різних сферах та приймати обґрунтовані управлінські рішення, а також більш повно інформувати керівництво про стан і діяльність суб'єкта господарювання.

Крім загальної системи показників ефективності використання ОЗ, доцільно впровадити такі показники, як норма прибутку, коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ, амортизаціємісткість продукції та коефіцієнт амортизаційної віддачі. Порядок розрахунку визначених показників представлений у таблиці 3.12.

З економічної точки зору показник норми прибутку показує, скільки

грошових одиниць прибутку приносить кожна грошова одиниця функціонуючих виробничих фондів. Зростання цього показника, як і показника рівня рентабельності, свідчить про підвищення ефективності виробництва [73].

Таблиця 3.12 – Додаткові показники ефективності використання ОЗ

№	Показники	Розрахунок	Умовні позначення
1.	Норма прибутку	$\frac{\text{ЧП}}{\overline{\text{ОЗ}} + \overline{\text{ОК}}} * 100\%$	ЧП – чистий прибуток; $\overline{\text{ОЗ}}$ – середньорічна вартість ОЗ; $\overline{\text{ОК}}$ – середньорічна вартість оборотних коштів.
2.	Коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ	$\frac{\text{ОЗ}_{\text{виб}}}{\text{ОЗ}_{\text{надх}}}$	$\text{ОЗ}_{\text{виб}}$ – вартість ОЗ, що вибули за звітний період; $\text{ОЗ}_{\text{надх}}$ – вартість ОЗ, що надійшли за звітний період.
3.	Амортизаціомісткість продукції	$\frac{A}{Q_{\text{вип}}}$	A – нарахована за звітний період амортизація; $Q_{\text{вип}}$ – обсяг випуску.
4.	Коефіцієнт амортизаційної віддачі	$\frac{Q_{\text{вип}}}{A}$	$Q_{\text{вип}}$ – обсяг випуску; A – нарахована за звітний період амортизація.

Коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ показник характеризує інтенсивність процесу заміщення вибувають ОЗ новими об'єктами. Амортизаціомісткість продукції відображає частку амортизаційних відрахувань у вартості обсягу випуску. Зворотнім показником є коефіцієнт амортизаційної віддачі, який визначає вартість виготовленої продукції, що отримує підприємство з однієї грн. амортизаційних відрахувань [74].

Ці показники дають додаткову інформацію щодо управління ОЗ на підприємстві та їх впливом на інші показники діяльності, що дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення та охопити ними більш специфічні питання використання ОЗ. Розраховані додаткові показники ефективності використання ОЗ для ДП «Івченко-Прогрес» наведені у таблиці 3.13.

Як свідчать дані, норма прибутку збільшилась на 1,88%, що означає підвищення суми отриманого прибутку з однієї гривні виробничих фондів з 3,39 грн. до 5,27 грн. Показник компенсації вибуття ОЗ знаходиться на рівні

3,71%, збільшившись протягом звітного року на 1%. Оскільки він є меншим ніж 100%, можна зробити висновок, що підприємство здійснює оновлення ОЗ екстенсивним способом. Вміст амортизаційних відрахувань у одній гривні випущеної продукції становить 3,42%, збільшившись у порівнянні з 2018 роком на 0,01%, що є несуттєвою зміною складу витрат виробництва. З кожної гривні щорічних амортизаційних відрахувань підприємство отримує у 2019 році 29,28 грн. продукції, що є нижчим ніж показник минулого періоду на 7 коп.

Таблиця 3.13 – Додаткові показники ефективності використання ОЗ

№	Показники	2018	2019	Динаміка
1.	Норма прибутку, %	3,39	5,27	+1,88
2.	Коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ, %	2,71	3,71	+1,00
3.	Амортизаціємісткість продукції, %	3,41	3,42	+0,01
4.	Коефіцієнт амортизаційної віддачі, грн.	29,34	29,28	-0,07

Таким чином, наведені показники ефективності використання ОЗ можуть надати додаткову інформацію для прийняття більш обґрунтованих та точних управлінських рішень [75].

Для поточного контролю за використанням ОЗ на підприємстві доцільно запровадити аналітичні форми, які б містили показники руху, динаміки та ефективності використання ОЗ, та які б заповнювались у кінці місяця або кварталу для забезпечення їх порівнянності. Оскільки процес аналізу управління ОЗ досить трудомісткий та потребує великого обсягу даних, враховуючи величину досліджуваного підприємства та специфіку його діяльності, яка передбачає активне використання різноманітних форм основних фондів, доцільним є розробка та впровадження п'яти відомостей, які відрізняються за своїм призначенням.

Перша форма відображає показники наявності та використання ОЗ впродовж звітного періоду та призначена, перш за все, для збору, систематизації та узагальнення початкових даних для проведення подальшого

аналізу. Така відомість побудована схожим чином з другим розділом Приміток до річної фінансової звітності, проте на відміну від неї має інший період складання, не регулюється законодавством (тобто можливі зміни самої структури документа), а також не містить тих показників, які не заповнюються підприємством під час складання річної фінансової звітності. Відомість містить показники первісної вартості та накопиченої амортизації на початок і на кінець звітного періоду, вартість ОЗ, що надійшли та вибули, нараховані суми амортизації за кожним субрахунком та розподіл ОЗ на активну та неактивну частини. Розроблена форма представлена у таблиці 3.14.

Таблиця 3.14 – Показники наявності та використання ОЗ (квартальна)

Субрахунок		Початок		На- ді- йш- ло	Нара- хова- но амор- тиза- ції	Вибуло		Кінець		Нале- жність до акти- вної час- тини
I поря- дку	II поря- дку	пер- вісна вар- тість	амор- тиза- ція			пер- вісна вар- тість	амор- тиза- ція	пер- вісна вар- тість	амор- тиза- ція	
101										–
102										–
103										–
	1030									–
	1031									–
	1032									–
104										+/-
	1041									+
	1042									–
105										–
106										+
108										–
109										+
Усього										

Друга форма є логічним продовженням попередньої та містить, безпосередньо, проведений аналіз управління ОЗ на підприємстві, дані для якого отримані з відомості, наведеної у таблиці 3.14. Її можна назвати звітом з використання ОЗ, він складається бухгалтером, відповідальним за проведення аналізу, кожного місяця або кварталу. Звіт містить розраховані показники, такі

як абсолютна та відносна динаміка первісної вартості ОЗ, коефіцієнти зносу на початок та на кінець звітної періоду та їх динаміка, а також розподіл ОЗ на активну та неактивну частини. Розроблена форма представлена у таблиці 3.15.

Третя форма призначена для збору та систематизації початкових даних для проведення окремого аналізу руху ОЗ та містить відповідні показники надходження, вибуття та залишків ОЗ на початок і на кінець звітної періоду, а також суму приросту та розподіл на активну та неактивну частини. Розроблена форма представлена у таблиці 3.16.

Таблиця 3.15 – Звіт з використання ОЗ (квартальний)

Субрахунок		Динаміка		Ступінь зносу			Розподіл	
I порядку	II порядку	+/-	%	на початок	на кінець	зміна	активна частина	неактивна частина
101								
102								
103								
	1030							
	1031							
	1032							
104								
	1041							
	1042							
105								
106								
108								
109								
Усього								

Відомість містить дані, подібні до тих, що містить перша розроблена форма показників наявності та використання ОЗ. Подібне дублювання інформації необхідне для розмежування двох окремих етапів проведення аналізу ОЗ та більш зручного здійснення самого аналізу, оскільки третя форма містить тільки необхідну для проведення аналізу у наступній відомості інформацію, подібно до того як перша форма збирає дані для аналізу у другій відомості.

Як і попередні відомості третя форма є проміжним етапом перед

проведенням комплексного експрес-аналізу ефективності використання ОЗ підприємством.

Таблиця 3.16 – Показники структури ОЗ (квартальний)

Субрахунок		На початок періоду	Надходження за період	Вибуття за період	На кінець періоду	зміна	Розподіл на	
I порядку	II порядку						активна частина	неактивна частина
101								
102								
103								
	1030							
	1031							
	1032							
104								
	1041							
	1042							
105								
106								
108								
109								
Усього								

Отже, завершальним етапом аналізу ефективності використання та руху ОЗ на підприємстві є формування четвертої і п'ятої відомостей, які є звітами, що представляють зазначену інформацію. Різниця між ними в періодах, за які вони складаються: квартал та рік. Звіти містять розраховані показники, як правило коефіцієнти, руху, стану та ефективності використання ОЗ у відповідності до традиційної методики проведення такого аналізу, а також додаткові показники. Розроблена квартальна форма представлена у таблиці 3.17.

Таблиця 3.17 – Звіт з ефективності використання та руху ОЗ (квартальний)

№	Показники	На початок періоду	На кінець періоду	Δ
1	2	3	4	5
Розділ I. Ефективність використання ОЗ				
1.	Фондовіддача			

Продовження таблиці 3.17

1	2	3	4	5
2.	Фондовіддача активної частини			
3.	Фондомісткість			
4.	Фондомісткість активної частини			
5.	Рентабельність			
6.	Рентабельність активної частини			
7.	Фондоозброєність			
8.	Технічна озброєність			
Розділ II. Стан та рух ОЗ				
9.	Коефіцієнт зносу			
10.	Коефіцієнт придатності			
11.	Коефіцієнт надходження			
12.	Коефіцієнт вибуття			
13.	Коефіцієнт приросту			
Розділ III. Додаткові показники ефективності використання ОЗ				
14.	Коефіцієнт компенсації вибуття			
15.	Норма прибутку			
16.	Амортизаціємiсткість продукції			
17.	Коефіцієнт амортизаційної віддачі			

Річний звіт складається з ефективності використання ОЗ містить ті ж показники, що і минулий звіт, за чотири квартали звітного року та дозволяє порівняти їх між собою і визначити проблемні місця. Оскільки всі розроблені форми представляють узгоджений та цілісний набір звітів та початкових даних для них, то у разі виявлення недоліків під час перевірки річного звіту, бухгалтер має можливість перевірити кожний квартал та виявити причину помилкових сум, або негативної динаміки показників ефективності використання ОЗ та розробити заходи щодо покращення ситуації у наступному році. Розроблена річна форма представлена у таблиці 3.18.

Таблиця 3.18 – Звіт з ефективності використання та руху ОЗ (річний)

№	Показники	Квартали			
		I	II	III	IV
1	2	3	4	5	6
Розділ I. Ефективність використання ОЗ					
1.	Фондовіддача				
2.	Фондовіддача активної частини				
3.	Фондомісткість				
4.	Фондомісткість активної частини				
5.	Рентабельність				

Продовження таблиці 3.18

1	2	3	4	5	6
6.	Рентабельність активної частини				
7.	Фондоозброєність				
8.	Технічна озброєність				
Розділ II. Стан та рух ОЗ					
9.	Коефіцієнт зносу				
10.	Коефіцієнт придатності				
11.	Коефіцієнт надходження				
12.	Коефіцієнт вибуття				
13.	Коефіцієнт приросту				
Розділ III. Додаткові показники ефективності використання ОЗ					
14.	Коефіцієнт компенсації вибуття				
15.	Норма прибутку				
16.	Амортизаціємісткість продукції				
17.	Коефіцієнт амортизаційної віддачі				

Отже, результатом проведеного дослідження є розроблена система удосконалень та пропозицій, які можна звести до:

- зміна або заміна існуючого програмного забезпечення, створеного власними силами, яке не забезпечує ефективного функціонування економічної служби та повної або часткової автоматизації облікових процесів;
- створення окремого аналітичного підрозділу для оперативного виявлення недоліків управління основними фондами підприємства та чітка оцінка діяльності ДП «Івченко-Прогрес» загалом;
- впровадити додаткових показників аналізу ефективності використання ОЗ, таких як норма прибутку, коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ, амортизаціємісткість продукції та коефіцієнт амортизаційної віддачі;
- впровадження та використання у процесі аналізу п'яти запропонованих форм для збору і систематизації початкових даних та, безпосередньо, проведення аналізу динаміки, рухи, стану та ефективності використання ОЗ.

ВИСНОВКИ

Проблеми обліку й аналізу ОЗ ніколи не втрачали своєї актуальності і завжди залишалися дискусійними, що знайшло своє відображення у дослідженнях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Раціональний облік ОЗ дає змогу підприємству правильно здійснити процес відтворення, поповнення та оновлення ОЗ, завдяки чому підприємство може бути конкурентоспроможним на ринку.

У кваліфікаційній роботі була досліджена та проаналізована сутність ОЗ та виокремлені основні їх ознаки. Було встановлено, що вітчизняні та зарубіжні науковці, які досліджували це питання, використовують різні критерії визначення ОЗ, основними з яких виступають їх матеріальність, зношуваність, вартість, майбутні економічні вигоди, строк використання та інше. У зв'язку з цим було сформоване комплексне визначення терміну «ОЗ»: матеріальні активи контрольовані підприємством з метою отримання майбутніх економічних вигід, які мають вартість, що поступово переноситься на вартість виготовленої продукції у міру зносу, а також речову форму, яка не змінюється при використанні у діяльності підприємства, строк використання яких більше одного року.

Дослідження організаційних та нормативно-правових аспектів обліку ОЗ на промислових підприємствах дозволило з'ясувати, що ОЗ використовують як для виробничої діяльності, так і для невиробничої сфери. Крім того, особливістю та важливим господарським процесом, який підлягає обліку та контролю, є нарахування амортизації та визнання зносу об'єктів ОЗ. Для ефективного обліку ОЗ існує значна кількість ознак, за якими їх класифікують, наприклад, за їх функціональним призначенням, галузями, речовим характером і видами, за використанням і належністю. Досліджено проблеми переоцінки ОЗ та зроблено аналіз індексацій вартості ОЗ на підприємствах України. Проведення багаторазових та не завжди

обґрунтованих індексацій призвело до практичної втрати первісної вартості ОЗ. Наслідком неправильної оцінки ОЗ може стати неточне обчислення сум зносу, що потягне за собою неправильне визначення собівартості виготовленої продукції, що в свою чергу стане причиною перекручення значень показників прибутку та показників, що характеризують ефективність виробництва. Дослідження історичних аспектів класифікації ОЗ дозволило виокремити основні сучасні ознаки класифікації ОЗ. Запропоновані нами класифікаційні ознаки дозволяють систематизувати дані за основними напрямками руху ОЗ: від їх надходження, використання, ремонту, модернізації, реконструкції, списання та ліквідації. Її застосування дозволить більш повно та детально здійснювати основні контрольні функції за усією сукупністю ОЗ, що перебувають на балансі або у користуванні підприємства.

Аналіз існуючих методик проведення аналізу динаміки, руху та ефективності використання ОЗ дозволив стверджувати, що важливим фактором ефективного використання ОЗ є їх аналіз, який і дозволяє виявити слабкі сторони існуючої системи обліку, а також неефективне управління ними. Основними етапами аналізу є оцінка динаміки, структури, руху, стану та ефективності використання ОЗ. Останній етап передбачає використання факторних моделей, за допомогою яких підприємство може виявити резерви підвищення ефективності використання ОЗ. Для кожного підприємства, особливо для ДП «Івченко-Прогрес», доцільним є створення окремого аналітичного підрозділу або наділення бухгалтерів функціями економіста з метою покращення показників діяльності суб'єкта господарювання.

ДП «Івченко-Прогрес» є державним підприємством, яке входить у склад міністерства промислової політики України. Сферою його діяльності є проектування, виробництво, сертифікація, ремонт та випробування газотурбінних двигунів авіаційного й промислового застосування. Підприємство виконує замовлення на удосконалення та розробку нових двигунів для більше ніж 50 авіакомпаній світу. Показники фінансово-господарської діяльності ДП «Івченко-Прогрес» знаходяться на досить

високому рівні та кожного року мають позитивну тенденцію. Це підтверджує зростання прибутку у досліджуваних роках у 2 рази, а також підвищення показників вартості ОЗ та інших оборотних і необоротних активів. Підприємство займається удосконаленням авіаційних двигунів, тобто виробляє унікальну продукцію в обмеженій кількості. Саме тому на підприємстві, хоч і більшість працівників є робітниками, вагому частку найманих осіб складає інженерно-технічний персонал. Ця категорія працівників є надзвичайно важливою для даного підприємства, адже від результатів їх праці залежить виконання замовлень, що впливає на отримуваний прибуток. Підприємство широко застосовує ОЗ в своїй діяльності, як у виробничій, так і в невиробничій сфері. Основних вид діяльності ДП «Івченко-Прогрес» передбачає розробку нових моделей двигунів та удосконалення вже існуючих, тому підприємство використовує сучасні технології, в тому числі новітні ОЗ.

Обліковий процес на підприємстві здійснюється за допомогою бухгалтерської служби, яка має розгалужену структуру, у тому числі відділ управління ОЗ. У ньому працює 2 бухгалтери, які відповідають за оприбуткування, вибуття, нарахування амортизації, ремонт та поліпшення ОЗ, а також всі інші операції з ними всередині підприємства. Такої кількості персоналу достатньо для охоплення всієї маси роботи з основними фондами підприємства. ДП «Івченко-Прогрес» є підприємством з державною формою власності, тому воно підлягає перевіркам з боку органів державної влади частіше, ніж інші підприємства та товариства. Саме тому на підприємстві ведеться чіткий та якісний облік всіх ділянок бухгалтерського обліку, у т.ч. необоротних активів. Внаслідок цього, відсутні будь-які нестачі або надлишки при проведенні інвентаризацій та перевірок, а документи та реєстри не містять помилок та неузгоджень, які вплинуть на фінансову звітність підприємства. Інвентаризація ОЗ проводиться кожного року перед складанням фінансової звітності на 1 листопада. Первинний облік операцій з ОЗ на підприємстві оформляють документами, які затверджені Наказом №352. Для

ведення інвентарних карток, нарахування амортизація та створення відомостей використовують комп'ютерну програму «ІС-ПРО». Враховуючи особливості діяльності даного підприємства, на ньому ухвалений робочий план рахунків Протоколом №1 від 12.09.2011 р. «Про затвердження плану рахунків та субрахунків бухгалтерського обліку, прийнятих на підприємстві і створення його електронної копії в системі «ІС-ПРО». Основними операціями з ОЗ є придбання їх за грошові кошти, вибуття внаслідок ліквідації (одночасно з оприбуткуванням металобрухту), нарахування амортизації, поточний та капітальний ремонт, а також поліпшення. Переоцінку на ДП «Івченко-Прогрес» не проводять, замість неї здійснюють капітальний ремонт з метою подовження строку використання ОЗ.

Проведений аналіз системи обліку ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» дозволяє стверджувати, що підприємство забезпечене ОЗ в повному обсязі, проте діючого процесу їх оновлення та модернізації недостатньо. Підприємство досить ефективно використовує наявні ОЗ у своїй діяльності, адже не були знайдені резерви підвищення ефективності їх використання. Протягом 2019 р. значно зросли показники вартості майже всіх груп основних фондів на суму 109 мільйонів гривень (23%) у порівнянні з минулим роком. Підприємство поступово нарощує основні фонди, в тому числі активну їх частину, що безпосередньо пов'язана з процесом виробництва. У той же час структура ОЗ змінилась несуттєво: більшу частину їх складають машини та обладнання (44%) та будинки, споруди і передавальні пристрої (25%). Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що стан ОЗ є задовільним за умови, що конструкторське бюро і в подальшому буде здійснювати постійне оновлення власних основних фондів. Що стосується останнього, то більшу частину надходження ОЗ займають машини і обладнання (40%), а вибуття – інструменти, прилади та інвентар (71%). Політика підприємства щодо управління ОЗ спрямована на постійне оновлення власних фондів, проте показник вибуття занадто невеликий для такого підприємства. Це свідчить про те, що конструкторське бюро, не дивлячись на високий відсоток надходження

основних фондів, має у своєму складі багато застарілого обладнання та машин.

В даній роботі визначено наступні напрямки покращення обліку ОЗ:

- деталізація рахунків обліку ОЗ з метою прискорення процесу заповнення та подання статистичної звітності, а також скорочення робочого плану рахунків у частині рахунків, які не використовують підприємством взагалі;

- впровадження путівників документального забезпечення обліку ОЗ, як додатку до облікової політики, з метою полегшення роботи бухгалтерів, в тому числі нещодавно обійнявших цю посаду;

- впровадження відомостей капітальних інвестицій, що забезпечить удосконалення існуючого на підприємстві обліку подібних операцій, їх систематизації, узагальнення та прискорення подання інформації за операціями капітального ремонту до Головної книги, а також з метою створення зведених відомостей для подальшого аналізу витрат підприємства.

Проведений аналіз ОЗ на ДП «Івченко-Прогрес» не виявив значних резервів підвищення ефективності їх використання, адже зміна всіх факторів, що впливають на випуск продукції, призвела до збільшення останнього. Проте існують шляхи підвищення ефективності використання ОЗ. Зокрема, це

- зміна або заміна існуючого програмного забезпечення, створеного власними силами, яке не забезпечує ефективного функціонування економічної служби та повної або часткової автоматизації облікових процесів;

- створення окремого аналітичного підрозділу для оперативного виявлення недоліків управління основними фондами підприємства та чітка оцінка діяльності ДП «Івченко-Прогрес» загалом;

- впровадити додаткових показників аналізу ефективності використання ОЗ, таких як норма прибутку, коефіцієнт компенсації вибуття ОЗ, амортизаціємісткість продукції та коефіцієнт амортизаційної віддачі;

- запровадження та використання у процесі аналізу п'ять запропонованих форм для збору і систематизації початкових даних та, безпосередньо, проведення аналізу динаміки, руху, стану та ефективності

використання ОЗ.

Викладені рекомендації і пропозиції щодо ведення бухгалтерського обліку та організації аналізу ОЗ були розглянуті керівництвом ДП «Івченко-Прогрес» і отримали позитивну оцінку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Матковський С. О., Гринькевич О. С., Сорочак О. З., Гальків Л. І. Статистика підприємств : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017. 560 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник : словник-довідник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 224 с.
3. Пиріжок Є. С. Поняття «основні засоби» та канали їх вибуття на підприємстві. *Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорій та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу»*. 2011. №2. 405 с.
4. Борисов А. Б. Великий економічний словник : словник-довідник. Москва : Книжковий світ, 2005. 894 с.
5. Неміш Ю. В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. *Аграрна економіка*. 2012. № 3-4. С. 181-187.
6. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник : словник-довідник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.
7. Бойко В. М. Бізнес : словник-довідник. Київ : Україна, 2008. 565 с.
8. Carl S. Warren, James M. Reeve, Jonathan Duchac. Accounting, 23 e : textbook. Canada : LEAP Publishing Services, Inc., 2009. 1344 p.
9. Steven Bragg. Fixed asset accounting. *AccountingTools*. 2018. 44 p.
10. Mary J. Balmer. Fundamentals of Fixed Asset Accounting : textbook. Herndon : Sage, Inc. 2009. 12 p.
11. Nancy Faussett. Fixed Assets Management: What You Need to Know : textbook. United Kingdom : Sage Software, Inc., 2013. 26 p.
12. Raymond H. Peterson. Accounting for Fixed Assets : textbook. New York : John Wiley & Sons, Inc., 2002. 219 p.
13. What are Fixed Assets? URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/fixed-assets/>
14. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних

неузгодженостей у податковому законодавстві України : Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 32, Ст.227.

15. Потеряхіна Ю. М., Гринь В. П. Еволюція сутності економічної категорії «основні засоби»: історичний і сучасний аспекти. *Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства* : збірник статей молодих вчених. Запоріжжя, 2020. С. 33-38.

16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затверджений наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 26.11.2020).

17. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, Ст.112.

18. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». Дата оновлення: 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 26.11.2020).

19. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі : затверджений Міністерством фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. Дата оновлення: 01.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text> (дата звернення: 26.11.2020).

20. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Визначення і класифікація основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 50 с.

21. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності : навч. посіб. Київ : АСК, 1998. 780 с.

22. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 688 с.

23. Матвеева В. О., Шашерін В. М. Шпаргалка з переоцінки основних засобів: що, коли і як. *Бюджетна бухгалтерія*. 2019. №8. 47 с.

24. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними

стандартами : підручник. Київ : Алерта, 2011. 1042 с.

25. Кацевич В. К. Основні засоби: характеристика і класифікація. *Економічні науки*. 2011. №8. 143 с.

26. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2016. 928 с.

27. Чернишова Н. О. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №6. 56 с.

28. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.

29. Вороная Н. Р. Річна фінансова звітність. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №06. 49 с.

30. Потеряхіна Ю. М., Саєнко О. Р. Розкриття інформації щодо основних засобів у звітності підприємства. *Молода наука – 2019* : збірник наукових праці студентів, аспірантів і молодих вчених. Запоріжжя, 2019. С. 186-187.

31. Карелов С. П. Законодавчо-нормативне забезпечення обліку та звітності основних засобів та методи їх оцінка за його умов. *Європейські перспективи*. 2014. №5. 393 с.

32. Шара Є. Ю, Соколовська-Гонтаренко І. Є. Фінансовий облік I : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 336 с.

33. Царевська Т. І. Надходження основних засобів на підприємство. *Податки та бухгалтерський облік*. 2019. №37. 58 с.

34. Вороная Н. Р., Білова Н. О., Нестеренко М. О. Облік основних засобів та інвестиційної нерухомості. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №59. 91 с.

35. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Облік надходження основних засобів на підприємство. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 86 с.

36. Коваленко А. І. Самостійне виготовлення основних засобів. *Uteka. Схеми бухгалтерських проводок*. 2014. №48. 82 с.

37. Золотухін О. М. Бухгалтерський облік основних засобів: від придбання до вибуття. *Вісник: офіційно про податки*. 2012. №40. 49 с.

38. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. №561.

Дата оновлення: 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03> (дата звернення: 26.11.2020).

39. Гнатишин Л. Б. Організація обліку : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2014. 432 с.

40. Безкоровайна Л. М. Журнальна форма обліку в КНП: чи обов'язково? *Професійний бухгалтер*. 2019. №3. 24 с.

41. Сук П. Л. Журнально-ордерна форма бухгалтерського обліку. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2015. №9. 473 с.

42. Граковський Ю. М. Амортизація основних засобів: порядок розрахунку і відображення в бухгалтерському та податковому обліку. *Вісник: офіційно про податки*. 2015. №14. 61 с.

43. Костенко Н. В. Строк корисного використання ОЗ: визначаємо, застосовуємо. *Податки та бухгалтерський облік*. 2015. №79. 71 с.

44. Петрович І. О. Амортизаційні аспекти: відповідаємо на запитання. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2019. №184. 39 с.

45. Дробязко С. І., Козир Т. М., Холод С. Б. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.

46. Потеряхіна Ю. М., Рибалко О. М. Організація обліку основних засобів. *Молода наука – 2020* : збірник наукових праці студентів, аспірантів і молодих вчених. Запоріжжя, 2020. С. 171-173.

47. Занько Б. Г. Амортизація основних засобів. *Вісник: офіційно про податки*. 2017. №41. 82 с.

48. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Амортизація основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 69 с.

49. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затверджена наказом Міністерства фінансів України від

30.11.1999 р. №291. Дата оновлення: 29.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 26.11.2020).

50. Занько Б. Г. Ремонт і поліпшення основних засобів. *Вісник: офіційно про податки*. 2014. №34. 58 с.

51. Нагорний О. П. Облік ремонтів і поліпшень власних основних засобів. *Баланс*. 2019. №11. 34 с.

52. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Зміна залишкової вартості об'єктів основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 91 с.

53. Поліщук А. В. Переводимо основний засіб до необоротних активів, утримуваних для продажу, та продаємо його: бухоблік й оподаткування. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2018. №76. 46 с.

54. Пархоменко В. І. Бухгалтерський облік основних засобів. *Вісник: офіційно про податки*. 2012. №12. 63 с.

55. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Поліпшення і ремонт основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 58 с.

56. Алескеров Р. В. Безоплатна передача/отримання активу. *Вісник: офіційно про податки*. 2015. №48.55 с.

57. Потеряхіна Ю. М., Гринь В. П. Теоретичні аспекти проведення комплексного аналізу основних засобів на підприємстві. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях* : збірник матеріалів науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2020. С. 59-61.

58. Чернишова Н. О., Нестеренко М. О. Облік вибуття основних засобів. *Податки та бухгалтерський облік*. 2017. №94. 64 с.

59. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

60. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Київ : Знання, 2008. 630 с.

61. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 679 с.

62. Конструкторське бюро «Прогрес» (Запоріжжя). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Конструкторське_бюро_«Прогрес»_\(Запоріжжя\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Конструкторське_бюро_«Прогрес»_(Запоріжжя))
63. Партнери ДП «Івченко-Прогрес». URL: <http://ivchenko-progress.com>
64. Нестеренко В. Ю., Токар І. І. Економіка і організація виробництва : конспект лекцій. Харків : ХНАДУ, 2012. 58 с.
65. Юрчишена Л. В. Волинець С. М. Аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2011. №8. 487 с.
66. Величко В. В. Економіка підприємства : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2004. 114 с.
67. Єршова Н. Ю., Портна О. В. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.
68. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 662 с.
69. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
70. Маяковська Ц. В. Аналіз ефективності використання основних засобів та резерви її підвищення. *Фінансові відносини*. 2015. №3. 721 с.
71. Царенко О. В. Напрями підвищення ефективності використання основних засобів. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. 2014. №12. 11 с.
72. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2002. 624 с.
73. Федоренко В. Г. Політична економія : підручник. Київ : Алерта, 2008. 487 с.
74. Андреева Г. І. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 263 с.
75. Потеряхіна Ю. М., Гринь В. П. Аналітичне забезпечення управління основними засобами на ДП «Івченко-Прогрес». *Актуальні питання обліку і аналізу: теорія і практика* : збірник статей молодих вчених. Запоріжжя, 2020. С. 86-92.

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	66 744	123 618
первісна вартість	1001	82 805	148 772
накопичена амортизація	1002	16 061	25 154
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8 275	10 294
Основні засоби	1010	155 003	219 524
первісна вартість	1011	365 538	469 448
знос	1012	210 535	249 924
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	27	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	3 419	6 259
Відстрочені податкові активи	1045	429	2 222
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	233 897	361 917
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	384 307	619 359
Виробничі запаси	1101	135 818	237 995
Незавершене виробництво	1102	248 489	381 364
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	100 045	78 267
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	131 857	298 044
з бюджетом	1135	1 291	1 752
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	519
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 979	23 330
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	542 075	229 847
Готівка	1166	17	31
Рахунки в банках	1167	542 058	229 816
Витрати майбутніх періодів	1170	255	366
Інші оборотні активи	1190	27 228	33 819
Усього за розділом II	1195	1 196 037	1 284 784
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	1 429 934	1 646 701
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 280	100 280
Капітал у дооцінках	1405	-	-

Продовження таблиці А.1

1	2	3	4
Додатковий капітал	1410	330 659	370002
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	74789	74789
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	505 728	545 071
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	1 123	5 049
Усього за розділом II	1595	1 123	5 049
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	32 281	63 041
розрахунками з бюджетом	1620	27 363	6 991
у тому числі з податку на прибуток	1621	688	-
розрахунками зі страхування	1625	3 896	4 972
розрахунками з оплати праці	1630	1 344	14 617
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	842 584	961 314
Поточні забезпечення	1660	125	35 738
Доходи майбутніх періодів	1665	1 280	936
Інші поточні зобов'язання	1690	14 210	8 972
Усього за розділом III	1695	923 083	1 096 581
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	1 429 934	1 646 701

Таблиця А.2 – Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	123 618	177 897
первісна вартість	1001	148 772	217 292
накопичена амортизація	1002	25 154	39 395
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10 294	12 806
Основні засоби	1010	219 524	275 356
первісна вартість	1011	469 448	578 117
знос	1012	249 924	302 761
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-

Продовження таблиці А.2

1	2	3	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	6 259	10 458
Відстрочені податкові активи	1045	2 222	7 509
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	361 917	484 026
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	619 359	598 175
Виробничі запаси	1101	237 995	317 041
Незавершене виробництво	1102	381 364	285 292
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	78 267	61 230
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	298 044	360 948
з бюджетом	1135	1 752	2 158
у тому числі з податку на прибуток	1136	519	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	23 330	13 480
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	229 847	380 394
Готівка	1166	31	49
Рахунки в банках	1167	229 816	380 345
Витрати майбутніх періодів	1170	366	471
Інші оборотні активи	1190	33 819	21 005
Усього за розділом II	1195	1 284 784	1 437 861
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	-	-
Пасив			
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	100 280	100 280
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	370 002	424 026
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	74 789	74 789
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	545 071	599 095
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	5 049	6 920
Усього за розділом II	1595	5 049	6 920
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	63 041	123 112

Продовження таблиці А.2

1	2	3	4
розрахунками з бюджетом	1620	6 991	14 803
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	4 972	6 497
розрахунками з оплати праці	1630	14 617	46 839
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	961 314	1 096 774
Поточні забезпечення	1660	35 738	15 794
Доходи майбутніх періодів	1665	936	1 183
Інші поточні зобов'язання	1690	8 972	10 870
Усього за розділом III	1695	1 096 581	1 315 872
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	1 646 701	1 921 887

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Звіт про фінансові результати за 2018 р.

І. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 231 066	720 258
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 016 453)	(586 182)
Валовий: прибуток	2090	214 613	134 076
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	102 373	66 215
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	5 347	1 201
Адміністративні витрати	2130	(40 017)	(24 938)
Витрати на збут	2150	(23 028)	(1 247)
Інші операційні витрати	2180	(191 329)	(113 756)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	62 612	60 350
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	4 121	3 915
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(27)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	66 706	64 265
збиток	2295	(10 501)	(12 408)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	56 205	51 857
збиток	2355	(-)	(-)

ІІ. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-

Продовження таблиці Б.1

1	2	3	4
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	52894
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	52894
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	52 894
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	56 205	104 751

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	245 430	166 731
Витрати на оплату праці	2505	692 080	414 469
Відрахування на соціальні заходи	2510	145 307	87 131
Амортизація	2515	49 847	27 698
Інші операційні витрати	2520	86 737	31 528
Разом	2550	1 219 401	727 557

Таблиця Б.2 – Звіт про фінансові результати за 2019 р.

I. Фінансові результати

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 659 723	1 231 066
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 270 382)	(1 016 453)
Валовий: прибуток	2090	389 341	214 613
Збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	115 349	102 373
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	4 790	5 347
Адміністративні витрати	2130	(54 213)	(40 017)
Витрати на збут	2150	(15 793)	(23 028)
Інші операційні витрати	2180	(321 801)	(191 329)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	112 883	62 612
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	5 215	4 121

Продовження таблиці Б.2

1	2	3	4
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(117)	(27)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	117 981	66 706
збиток	2295	(18 573)	(10 501)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	99 408	56 205
збиток	2355	(-)	(-)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	99 408	56 205

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	361 276	245 430
Витрати на оплату праці	2505	955 634	692 080
Відрахування на соціальні заходи	2510	200 642	145307
Амортизація	2515	63 911	49 847
Інші операційні витрати	2520	138 623	86 737
Разом	2550	1 720 086	1 219 401

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Витяг з приміток до річної фінансової звітності за 2018 р.

II. Основні засоби 2018 р.

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Залишок на кінець року		У тому числі			
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісна (переоцінена) вартість	знос		одержані за фінансовою орендою		передані в оперативну оренду			
								первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос		
1	2	3	4	5	8	9	10	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100												
Інвестиційна нерухомість	105												
Капітальні витрати на поліпшення земель	110												
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	114 572	54 243	12 504			4 282	127 076	58 525			761	
Машини та обладнання	130	156 728	83 230	51 545	19	19	24 817	208 254	108 028				
Транспортні засоби	140	12 241	10 291	11 614	63	63	891	23 792	11 119				
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	74 783	55 587	29 000	2 614	2 283	9 810	101 169	63 114				
Тварини	160												
Багаторічні насадження	170	175	145				11	175	156				
Інші основні засоби	180												
Бібліотечні фонди	190	421	421	7	5	5	7	423	423				
Малопідвиговані необоротні матеріальні активи	200	6 618	6 618	2 134	193	193	2 134	8 559	8 559				
Тимчасові (нетитульні) споруди	210												
Природні ресурси	220												
Інвентарна тара	230												
Предмети прокату	240												
Інші необоротні матеріальні активи	250												
Разом	260	365 538	210 535	106 804	2 894	2 563	41 952	469 448	249 924			761	

Таблиця В.2 – Витяг з приміток до річної фінансової звітності за 2019 р.

II. Основні засоби 2019 р.

Групи основних засобів	Код рядка	Залишок на початок року		Надійшло за рік	Вибуло за рік		Нараховано амортизації за рік	Залишок на кінець року		У тому числі			
		первісна (переоцінена) вартість	знос		первісна (переоцінена) вартість	знос		одержані за фінансовою орендою		передані в оперативну оренду			
								первісна (переоцінена) вартість	знос	первісна (переоцінена) вартість	знос		
1	2	3	4	5	8	9	10	14	15	16	17	18	19
Земельні ділянки	100												
Інвестиційна нерухомість	105												
Капітальні витрати на поліпшення земель	110												
Будинки, споруди та передавальні пристрої	120	127 076	58 525	17 903			4 749	144 979	63 274			761	
Машини та обладнання	130	208 254	108 028	45 163	897	897	32 976	252 520	140 107				
Транспортні засоби	140	23 792	11 119	14 843	115	115	1 732	38 520	12 736				
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	150	101 169	63 114	31 000	2 969	2 631	13 271	129 200	73 754				
Тварини	160												
Багаторічні насадження	170	175	156				11	175	167				
Інші основні засоби	180												
Бібліотечні фонди	190	423	423	10	8	8	10	425	425				
Малочислі необоротні матеріальні активи	200	8 559	8 559	3 940	201	201	3 940	12 298	12 298				
Тимчасові (нетитульні) споруди	210												
Природні ресурси	220												
Інвентарна тара	230												
Предмети прокату	240												
Інші необоротні матеріальні активи	250												
Разом	260	469 448	249 924	112 859	4 190	3 852	56 689	578 117	302 761			761	

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Витяг з робочого плану рахунків ДП «Івченко-Прогрес»

Рахунок	Субрахунок	Рахунок III порядку	Рахунок IV порядку	Назва
1	2	3	4	5
10	Основні засоби			
	100	Інвестиційна нерухомість		
	101	Земельні ділянки		
	102	Капітальні витрати з покращення земель		
	103	Будівлі та споруди		
		1030	Службова квартира	
		1031	Будівлі та споруди	
		1032	Будівлі та споруди в оренді	
	104	Машини та обладнання		
		1041	Машини та обладнання	
		1042	Машини та обладнання (ЕВМ та зв'язок)	
	105	Транспортні засоби		
	106	Інструменти, прилади, інвентар		
	108	Багаторічні насадження		
	109	Інші основні засоби (станки)		
13	Знос необоротних активів			
	131	Знос основних засобів		
		1313	Знос будівель і споруд	
			13130	Знос службової квартири
			13131	Знос будівель і споруд
			13132	Знос будівель в оренді
		1314	Знос машин і обладнання	
			13141	Знос машин і обладнання
			13142	Знос машин і обладнання (ЕВМ і зв'язок)
		1315	Знос транспортних засобів	
		1316	Знос інструментів, приладів, інвентаря	
		1318	Знос багаторічних насаджень	
		1319	Знос інших основних засобів (станків)	
15	Капітальні інвестиції			
	151	Капітальне будівництво		
	152	Придбання (створення) основних засобів		
37	Розрахунки з іншими дебіторами			
	379	Аванси видані на придбання основних засобів		
42	Додатковий капітал			
	423	Безоплатно отримані від фізичних та юридичних осіб необоротні активи		
	424	Безоплатно отримані необоротні активи		
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками			
	631	Розрахунки з постачальниками на придбання основних засобів		
74	Інші доходи			
	742	Доходи від реалізації необоротних активів		
91	Загальновиробничі витрати			
	9105	Витрати на утримання будівель, споруд, інвентаря загальновиробничого призначення		

Продовження таблиці Д.1

1	2	3	4	5
	9107	Капітальний ремонт та амортизація основних засобів виробничого призначення		
92	Адміністративні витрати			
	9205	Витрати на утримання будівель, споруд, інвентаря апарату управління підприємством		
	9206	Витрати на утримання обладнання адміністративного призначення		
	9207	Витрати на капітальний ремонт основних засобів + амортизація основних фондів		

ДОДАТОК Е

Таблиця Е.1 – Удосконалений план рахунків ДП «Івченко-Прогрес»

Рахунок	Субрахунок			Назва
	II порядку	III порядку	IV порядку	
1	2	3	4	5
Клас 1. Необоротні активи				
10	Основні засоби			
	103	Будинки та споруди		
		1030	Службові квартири	
		1031	Будинки та споруди	
		1032	Будинки та споруди в оренді	
	104	Машини і обладнання		
	105	Транспортні засоби		
	106	Інструменти, прилади, інвентар		
	108	Багаторічні насадження		
	109	Інші основні засоби (станки)		
11	Інші необоротні матеріальні активи			
	111	Бібліотечний фонд		
	112	Малоцінні необоротні матеріальні активи		
12	Нематеріальні активи			
	122	Право використання майна		
	125	Авторські права та суміжні з ним права		
	126	Інші нематеріальні активи		
13	Знос необоротних активів			
	131	Знос основних засобів		
		1313	Знос будинків та споруд	
			13130	Знос службових квартир
			13131	Знос будинків та споруд
			13132	Знос будинків та споруд в оренді
		1314	Знос машин та обладнання	
		1315	Знос транспортних засобів	
		1316	Знос інструментів, приладів, інвентаря	
		1318	Знос багаторічних насаджень	
		1319	Знос інших основних засобів (станків)	
	132	Знос по технічній літературі		
	133	Накопичена амортизація нематеріальних активів		
	134	Знос малоцінних необоротних матеріальних активів		
14	Довгострокові фінансові інвестиції			
15	Капітальні інвестиції			
	151	Капітальне будівництво		
	152	Придбання (виготовлення) основних засобів		
	153	Придбання нематеріальних активів		
	154	Придбання (створення) інших необоротних матеріальних активів		
	155	Придбання нематеріальних активів		
	156	Придбання		
	157	Капітальний ремонт основних засобів		
17	Відстрочені податкові активи			
18	Довгострокова дебіторська заборгованість			
Клас 2. Запаси				

Продовження таблиці Е.1

1	2	3	4	5
20	Виробничі запаси			
	201	Сировина і матеріали		
	202	Запаси матеріалів в дитячих закладах		
	203	Запаси продуктів харчування в дитячих закладах		
	204	Тара		
	205	Запаси продуктів харчування бази відпочинку «Жемчуг»		
	206	Запаси продуктів харчування пансіонату «Славутич»		
	207	Будівельні матеріали		
	208	Запчастини		
	209	Транспортно-заготівельні витрати		
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети			
	221	Малоцінні та швидкозношувані предмети		
		2211	Малоцінні та швидкозношувані предмети (спецодяг)	
		2212	Малоцінні та швидкозношувані предмети (хозінвентар)	
	223	Пристрої в експлуатації		
	224	Інструменти в експлуатації		
23	Виробництво			
	231	НІОКР по заказам		
	232	Роботи обслуговуючого виробництва з капітального ремонту будівель		
	233	Роботи з капітального ремонту виробничого обладнання		
	234	Виготовлення нестандартного обладнання		
	235	Послуги транспортного цеха		
		2351	Інструменти в експлуатації транспортного цеха	
		2352	Прилади в експлуатації транспортного цеха	
		2353	Спецодяг в експлуатації транспортного цеха	
		2354	Хозінвентар в експлуатації транспортного цеха	
	236	Роботи основного виробництва для непромислової групи		
24	Брак у виробництві			
	Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи			
30	Каса			
31	Рахунки в банках			
	311	Поточний рахунок в національній валюті		
	312	Поточний рахунок в іноземній валюті		
	313	Інші рахунки в національній валюті		
	314	Інші рахунки в іноземній валюті		
	315	Казначейство		
33	Інші грошові рахунки			
36	Розрахунки з покупцями і замовниками			
	361	Розрахунки з вітчизняними покупцями, замовниками за НІОКР		
	362	Розрахунки з іноземними покупцями, замовниками за НІОКР		
	364	Розрахунки по послугам виконаним за заказами		
	366	Розрахунки за транспортні послуги фізичних осіб		
	367	Розрахунки с замовниками і покупцями		
	368	Реалізація послуг і путівок		
37	Розрахунки з різними дебіторами			

Продовження таблиці Е.1

1	2	3	4	5
	371	Розрахунки за виданими авансами		
	372	Розрахунки з підзвітними особами		
	373	Розрахунки з різними дебіторами		
	374	Розрахунки за претензіями		
	375	Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків		
	376	Розрахунки з державними цільовими фондами		
	377	Зарплата робітників підприємства, перерахована у банкомат		
	378	Розрахунки з іншими дебіторами за дитячими закладами		
	379	Аванси, видані на придбання основних засобів		
39	Витрати майбутніх періодів			
Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань				
40	Статутний капітал			
42	Додатковий капітал			
	421	Додатковий капітал		
	423	Безоплатно отримані від фізичних та юридичних осіб необоротні активи		
	426	Фонд розвитку виробництва		
	427	Інші фонди		
44	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)			
	441	Нерозподілений прибуток		
	443	Прибуток, використаний у звітному періоді		
47	Забезпечення майбутніх витрат, відпусток, платежів			
	471	Забезпечення виплат відпусток, витрат і платежів		
	472	ССВ на резерв відпусток		
	477	Забезпечення матеріального заохочення		
48	Цільове фінансування та цільові надходження			
	481	Кошти вивільнені від оподаткування		
	482	Кошти з бюджету та інше фінансування		
Клас 6. Поточні зобов'язання				
63	Розрахунки з постачальниками і підрядниками			
	630	Розрахунки з постачальниками і підрядниками		
	631	Розрахунки з постачальниками на придбання основних засобів		
	632	Розрахунки з постачальниками за надані послуги		
	633	Розрахунки з постачальниками і підрядниками (Мотор-Січ)		
64	Розрахунки по податкам і платежам			
	641	Розрахунки по податку на додану вартість		
	642	Розрахунки по податку на прибуток		
	643	Розрахунок з податку на доходи фізичних осіб		
	645	Податок на використання прісних водних ресурсів		
	646	Інші податки в бюджет		
	647	Інші обов'язкові платежі		
	648	Платежі на використання природних ресурсів		
	649	Військовий збір		
65	Розрахунки за страхуванням			
	651	Розрахунки за соціальним страхуванням		
	652	Розрахунки за ЄСВ		
	653	Індивідуальне медичне страхування		
	655	Страхування майна підприємства		

Продовження таблиці Е.1

1	2	3	4	5
66	Розрахунки за виплатами робітникам			
	661	Розрахунки по заробітній платі		
	662	Розрахунки з депонентами		
	663	Розрахунки по іншим виплатам		
67	Розрахунки за нарахованими дивідендами			
	671	Нараховані дивіденди		
68	Розрахунки за іншими операціями			
	681	Розрахунки за авансами отриманими за НІОКР		
	683	Внутрішньогосподарські розрахунки з відділом капітального будівництва		
	685	Розрахунки з іншими кредиторами		
	686	Розрахунки за реалізовані путівки та надані послуги		
69	Доходи майбутніх періодів			
Клас 7. Доходи і результати діяльності				
70	Доходи від реалізації			
	703	Доходи від реалізації НІОКР вітчизняним замовникам		
	704	Доходи від реалізації НІОКР іноземним замовникам		
	705	Доходи від реалізації послуг робітників підприємства		
71	Інший операційний дохід			
	711	Дохід від реалізації іноземної валюти		
	712	Доходи від реалізації інших оборотних активів		
	713	Дохід від операційної оренди активів		
	714	Дохід від операційної курсової різниці		
	717	Дохід від списання кредиторської заборгованості		
	718	Дохід від безоплатно отриманих оборотних активів		
	719	Інші доходи від операційної діяльності		
73	Інші фінансові доходи			
	732	Відсотки отримані за депозитами		
	733	Відсотки отримані на залишки по рахункам		
74	Інші доходи			
	742	Дохід від реалізації необоротних активів		
	744	Дохід від неопераційної курсової різниці		
	746	Інші доходи від звичайної діяльності		
79	Фінансові результати			
	791	Результат основної діяльності		
	792	Результат фінансових операцій		
	793	Результат іншої звичайної діяльності		
Клас 9. Витрати діяльності				
90	Собівартість реалізації			
	903	Собівартість реалізованих НІОКР вітчизняним замовникам		
	904	Собівартість реалізованих НІОКР іноземним замовникам		
	905	Собівартість реалізованих послуг населенню		
91	Загальновиробничі витрати			
92	Адміністративні витрати			
93	Витрати на збут			
94	Інші витрати операційної діяльності			
	941	Витрати на дослідження і розробки		
	942	Собівартість реалізованої іноземної валюти		

Продовження таблиці Е.1

1	2	3	4	5
	943	Собівартість реалізованих виробничих запасів		
	945	Збитки від операційної курсової різниці		
	948	Визнані пеня, штрафи, неустойки		
	949	Інші витрати операційної діяльності		
97	Інші витрати			
98	Податок на прибуток			

ДОДАТОК Ж

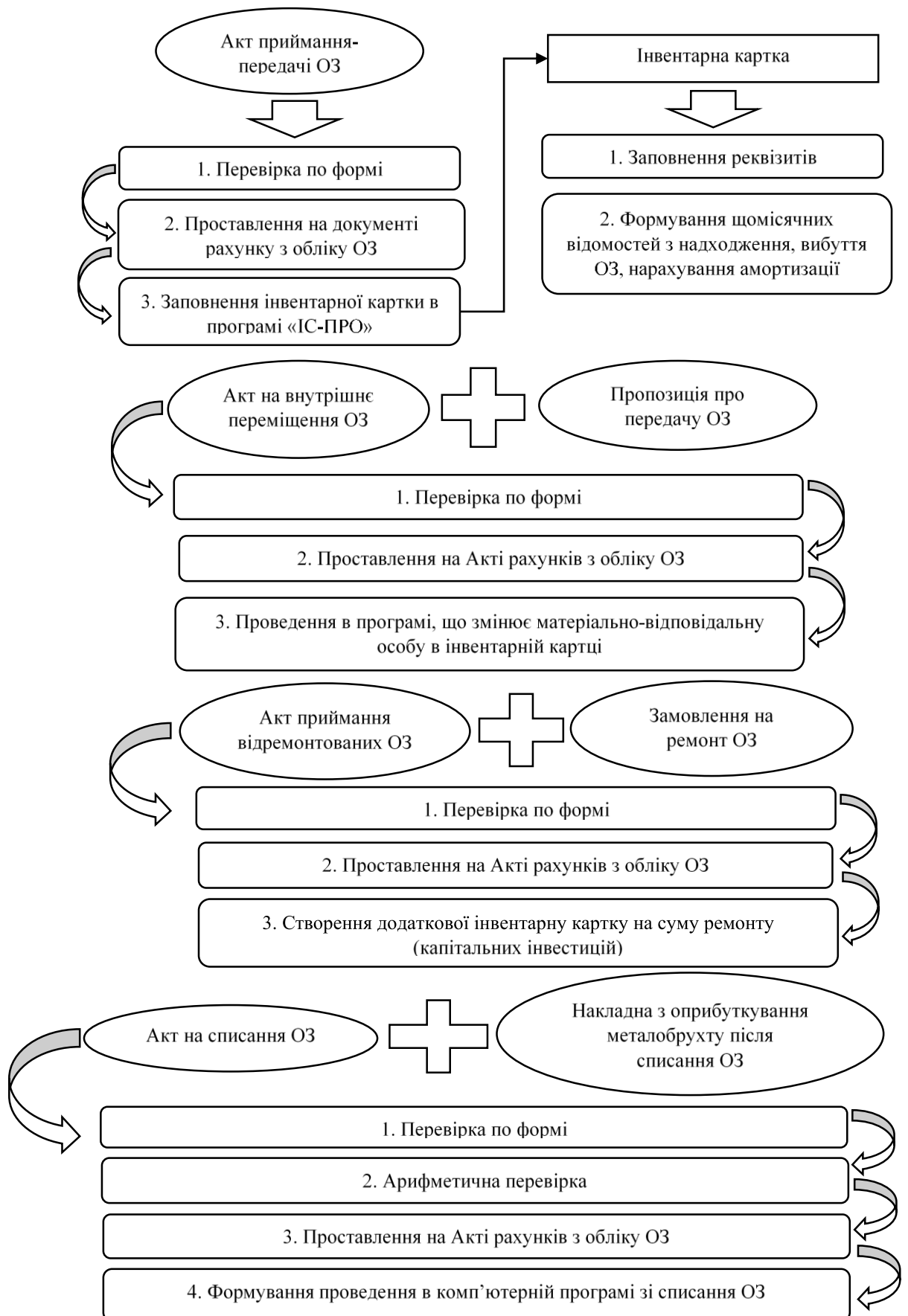

Рисунок Ж.1 – Путівник обліку ОЗ для другої ділянки